

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DİSİPLİNLERARASI KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI

ANABİLİM DALI

**ANNELERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI VE DUYGU
SOSYALLEŞTİRME DAVRANIŞI İLE ÇOCUĞUN ANNEYE
BAĞLANMA TÜRÜNÜN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kübra KAYA ŞENGÜL

BURSA - 2022

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DİSİPLİNLERARASI KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI

ANABİLİM DALI

**ANNELERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI VE DUYGU
SOSYALLEŞTİRME DAVRANIŞI İLE ÇOCUĞUN ANNEYE
BAĞLANMA TÜRÜNÜN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kübra KAYA ŞENGÜL

DANIŞMAN

(Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN)

BURSA - 2022

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı, Kadın ve Aile Çalışmaları Bilim Dalı'nda 702032015 numaralı Kübra Kaya Şengül'ün hazırladığı “Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Ve Duygu Sosyalleştirme Davranışı İle Çocuğun Anneye Bağlanma Türünün Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 26/07/2022 günü 11.00 - 12.00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı (başarılı / başarısız) olduğuna oy birliği (oybirliği / oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Doç. Dr. Pınar Bağçeli Kahraman

Uludağ Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Handan Asude Başal

Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Murat Kurt

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Ve Duygu Sosyalleştirme Davranışı İle Çocuğun Anneye Bağlanma Türünün Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Kübra Kaya Şengül

Öğrenci No: 702032015

Anabilim Dalı: Disiplinlerarası Kadın ve Aile Çalışmaları

Programı: Disiplinlerarası Kadın ve Aile Çalışmaları

Statüsü: Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

**SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU**

**ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
DİSİPLİNLERARASI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: / /

Tez Başlığı / Konusu: Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Ve Duygu Sosyalleştirme Davranışı İle Çocuğun Anneye Bağlanma Türünün Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 86 sayfalık kısmına ilişkin, 02/08/2022 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 2 'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı:	Kübra Kaya Şengül
Öğrenci No:	702032015
Anabilim Dalı:	Disiplinlerarası Kadın Ve Aile Çalışmaları
Programı:	Kadın Ve Aile Çalışmaları
Statüsü:	☐ Y.Lisans ☐ Doktora

Danışman
Doç. Dr. Pınar Bağçeli Kahraman

*** Turnitin programına Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.**

Yazar adı soyadı	Kübra Kaya Şengül
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim dalı	Disiplinlerarası Kadın Ve Aile Çalışmaları
Bilim dalı	Kadın Ve Aile Çalışmaları
Tezin niteliği	Yüksek Lisans
Mezuniyet tarihi	/...../20....
Tez danışmanı	Doç. Dr. Pınar Bağçeli Kahraman

Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Ve Duygu Sosyalleştirme Davranışı İle Çocuğun Anneye Bağlanma Türünün Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Özet

Bu araştırmanın amacı, 5 ve 6 yaşlarında çocuğu olan annelerin toplumsal cinsiyet algıları ve çocuklarına gösterdikleri duygu sosyalleştirme davranışları ile çocukların annelerine bağlanma biçiminin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, toplumsal cinsiyet algısının annelerin doğum öncesi cinsiyet beklentisi ve doğum şekline yönelik seçimlerini ne yönde etkilediği de incelenmiştir. Bu amaçla Bursa’da okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören toplam 139 olmak üzere, 5-6 yaş kız ve erkek çocuklar ile aynı çocukların anneleri araştırmaya katılmıştır. Araştırma ilişkisel karşılaştırmalı tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler, IBM SPSS 26 programı ile analiz edilmiştir. Araştırma bulguları annenin toplumsal cinsiyet algısı ile olumlu duygu sosyalleştirme davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu araştırma annenin toplumsal cinsiyet algısı ile çocuğun annesine bağlanması arasında anlamlı bir ilişki olduğunu da göstermektedir. Araştırma içindeki diğer önemli bulgu da annenin toplumsal cinsiyet algısı ile yaptığı doğum türü ve doğum öncesi cinsiyet beklentisi arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Ancak yapılan bu çalışma sonucunda annenin duygu sosyalleştirme davranışı ile çocuğun annesine bağlanması arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna da ulaşılmıştır. Sadece kaçınılmaz bağlanma türü ile annenin duygu odaklı tepkilerinde zayıf bir ilişkiye rastlanılmıştır. Aynı zamanda annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisi, çocuğun cinsiyeti ve doğum türü ile annenin olumlu duygu sosyalleştirme davranışının anlamlı bir ilişki içinde olmadığı da belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, duygu sosyalleştirme, bağlanma, annelik, cinsiyet, doğum türü

Name & surname	Kübra Kaya Şengül
University	Bursa Uludağ University
Institute	Institute of Social Sciences
Field	Interdisciplinary Women And Family Studies
Subfield	Women And Family Studies
Degree awarded	Master
Date of degree awarded	/...../20....
Supervisor	Doç. Dr. Pınar Bağçeli Kahraman

**Investigation of Mother's Gender Perception and Emotional Socialization
Behavior and Child's Attachment to Mother in Terms of Various Variables**

Abstract

The aim of this study is to examine the gender perceptions of mothers with children aged 5 and 6, their emotional socialization behaviors towards their children, and the attachment style of children to their mothers. In line with this purpose, how gender perception affects mothers' prenatal gender expectation and choice of delivery method was also examined. For this purpose, a total of 139 girls and boys aged 5-6, and mothers of the same children participated in the research in pre-school education institutions in Bursa. The research was carried out in relational comparative screening model. The data obtained from the participants were analyzed with the IBM SPSS 26 program. Research findings show that there is a significant relationship between mother's perception of gender and positive emotion socialization behaviors. In addition, this research shows that there is a significant relationship between the mother's perception of gender and the child's attachment to his mother. Another important finding in the research is that there is a significant relationship between the mother's perception of gender and the type of birth she gave and the expectation of prenatal gender. However, as a result of this study, it was concluded that there was no significant relationship between the emotional socialization behavior of the mother and the attachment of the child to the mother. Only a weak relationship was found between the avoidant attachment type and the mother's emotion-focused responses. At the same time, it was determined that there was no significant relationship between the expectation of the mother's prenatal gender, the sex of the child and the type of birth, and the positive emotion socialization behavior of the mother.

Keywords: Gender, emotional socialization, attachment, motherhood, sex, type of birth

ÖNSÖZ

Tüm tez yazma sürecimde bilgi ve tecrübesini benimle paylaşan, bana yardımcı olan, sabrını ve desteğini hep hissettiren saygı değer hocam Doç. Dr. Pınar Bağçeli Kahraman'a,

Çalışmamın değerlendirilmesinde kıymetli katkılarını sunan, nezaketini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Murat Kurt'a

Mesleki gelişimim konusunda beni hep destekleyen sevgili eşime,

Tüm eğitim sürecimde yanımda olan canım aileme,

Bana anneliği tanıtan, toplumun çizdiği sınırları değil kendi bireysel sınırlarımı gösteren ve bir kadın olarak güçlü olmamı daima destekleyen canım anneme teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.1.1. Araştırma Soruları.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar.....	5
1.5. Sınırlılıklar	5
BÖLÜM II.....	6
2.KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Toplumsal Cinsiyet.....	6
2.1.1. Toplumsal Cinsiyet ve Rol Kavramı.....	8
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet ve Kadınlık.....	10
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet ve Annelik	12
2.1.3.1. Annelik ve Cinsiyet Beklentisi.....	14
2.1.4.Toplumsal Cinsiyet ve Doğum Türü Seçimi.....	18
2.2. Duygu Sosyalleştirme.....	21
2.2.1. Duygu Sosyalleştirme Kuramları.....	22
2.2.2. Duygu Sosyalleştirmeyi Etkileyen Faktörler.....	24
2.3. Bağlanma.....	25
2.3.1. Bağlanma Kuramı.....	26

2.3.2. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler.....	27
2.3.3. Bağlanma ve Toplumsal Cinsiyet İlişkisi.....	29
2.3.4. Bağlanma ve Duygu Sosyalleştirme İlişkisi.....	30
2.3.5. Bağlanma ve Doğum Türü İlişkisi.....	31
BÖLÜM III.....	33
3.YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırma Modeli	33
3.2. Çalışma Grubu.....	33
3.3. Veri Toplama Araçları.....	36
3.3.1. Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri (Tobah) Ölçeği.....	36
3.3.2. Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği.....	38
3.3.3. Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği.....	39
3.4. Verilerin Toplanması.....	39
3.5. Verilerin Analizi.....	40
BÖLÜM IV.....	41
4. BULGULAR.....	41
4.1. Ölçek Uygulamasına Dair Bilgiler.....	41
4.1.1. Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği Uygulamasına Ait Özellikler.....	41
4.1.2. Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği Uygulamasına Ait Özellikler	41
4.1.3. Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri Ölçeği (Tobah) Uygulamasına Ait Özellikler.....	42
4.2. Analiz Sonuçları.....	43
4.2.1. Araştırma Problemi 1'e İlişkin Analiz Sonuçları.....	45
4.2.2. Araştırma Problemi 2'ye İlişkin Analiz Sonuçları.....	46
4.2.3. Araştırma Problemi 3'e İlişkin Analiz Sonuçları.....	47
4.2.4. Araştırma Problemi 4'e İlişkin Analiz Sonuçları.....	48
4.2.5. Araştırma Problemi 5'e İlişkin Analiz Sonuçları.....	49

4.2.6. Araştırma Problemi 6'ya İlişkin Analiz Sonuçları.....	52
4.2.7. Araştırma Problemi 7'ye İlişkin Analiz Sonuçları.....	55
4.2.8. Araştırma Problemi 8'e İlişkin Analiz Sonuçları.....	57
4.2.9. Araştırma Problemi 9'a İlişkin Analiz Sonuçları.....	59
4.2.10. Araştırma Problemi 10'a İlişkin Analiz Sonuçları.....	61
4.2.11. Araştırma Problemi 11'e İlişkin Analiz Sonuçları.....	62
BÖLÜM V.....	64
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER.....	64
5.1. Annelerin Toplumsal Cinsiyet Rol Algısı İle Çocuğun Annesine Bağlanma Puanı Arasındaki İlişkiye Dair Sonuç Ve Değerlendirme.....	64
5.2. Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algısı İle Duygu Sosyalleştirme Davranışları Arasındaki İlişkiye Dair Sonuç Ve Değerlendirme.....	65
5.3. Çocuğun Annesine Bağlanması İle Annenin Duygu Sosyalleştirme Davranışı Arasındaki İlişkiye Dair Sonuç Ve Değerlendirme	67
5.4. Cinsiyet Değişkenine Dair Sonuç Ve Değerlendirme.....	68
5.5. Cinsiyet Beklentisi Değişkenine Dair Sonuç Ve Değerlendirme.....	69
5.6. Doğum Türü Değişkenine Dair Sonuç Ve Değerlendirme.....	71
5.7. Öneriler.....	72
6. KAYNAKÇA.....	74
7. EKLER.....	87

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: Katılımcı Annelerin Demografik Bilgileri	34
Tablo 2: Katılımcı Annelerin Kök Aile Ve Çocukluk Yaşantısına İlişkin İstatistiki Bilgiler	35
Tablo 3: Katılımcı Annelerin Evlilik Yaşantısına İlişkin İstatistiki Bilgiler	35
Tablo 4: Katılımcı Annelerin Doğum Türü Seçimine İlişkin İstatistiki Bilgiler	35
Tablo 5: Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeğine İlişkin İstatistiki Bilgiler	41
Tablo 6: Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeğine İlişkin İstatistiki Bilgiler	41
Tablo 7: Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri Ölçeğine (Tobah) İlişkin İstatistiki Bilgiler	42
Tablo 8: Bağlanma Alt Ölçeklerine İlişkin İstatistiki Bilgiler	43
Tablo 9: Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler Ve Normallik Testi İstatistikleri	44
Tablo 10: Annenin Toplumsal Cinsiyet Algısı Puanı İle Çocuğun Annesine Bağlanma Puanı Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Pearson Korelasyon Analizi)	45
Tablo 11: Annenin Toplumsal Cinsiyet Algısı Puanı İle Çocuğun Annesine Güvenli, Kaçınmalı Ve Negatif/Düşmanca Bağlanma Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Pearson Korelasyon Analizi)	46
Tablo 12: Annenin Toplumsal Cinsiyet Algısı Puanı İle Duygu Sosyalleştirme Davranışı Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Pearson Korelasyon Analizi)	46
Tablo 13: Annenin Toplumsal Cinsiyet Algısı İle Doğum Öncesi Cinsiyet Beklentisi Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (ANOVA Analizi)	48
Tablo 14: Annenin Toplumsal Cinsiyet Algısı İle Doğum Türü Seçimi Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Bağımsız İki Örneklem T Testi)	49
Tablo 15: Çocuğun Annesine Bağlanma Puanı İle Annenin Duygu Sosyalleştirme Davranışı Arasındaki İlişkiyi Belirmeye Yönelik Analiz Sonuçları (Pearson Korelasyon Analizi)	49
Tablo 16: Çocuğun Annesine Güvenli Bağlanma Puanı İle Annenin Duygu Sosyalleştirme Davranışı Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Pearson Korelasyon Analizi)	50
Tablo 17: Çocuğun Annesine Kaçınmalı Bağlanma Puanı İle Annenin Duygu Sosyalleştirme Davranışı Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Pearson Korelasyon Analizi)	51
Tablo 18: Çocuğun Annesine Negatif/Düşmanca Bağlanma Puanı İle Annenin Duygu Sosyalleştirme Davranışı Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Pearson Korelasyon Analizi)	52
Tablo 19: Annenin Doğum Öncesi Cinsiyet Beklentisi İle Çocuğun Annesine Bağlanma Puanı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz	53

Sonuçları (ANOVA Analizi)	
Tablo 20: Annenin Doğum Öncesi Cinsiyet Beklentisi İle Çocuğun Annesine Kaçınmalı Bağlanma Puanı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (ANOVA Analizi)	54
Tablo 21: Annenin Doğum Öncesi Cinsiyet Beklentisi İle Çocuğun Annesine Güvenli ve Negatif/Düşmanca Bağlanma Puanı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Kruskall-Wallis)	54
Tablo 22: Çocuğun Cinsiyeti İle Annesine Bağlanma Puanı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Bağımsız İki Örneklem T Testi)	56
Tablo 23: Çocuğun Cinsiyeti İle Annesine Kaçınmalı Bağlanma Puanı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Bağımsız İki Örneklem T Testi)	56
Tablo 24: Çocuğun Cinsiyeti İle Annesine Güvenli ve Negatif/Düşmanca Bağlanma Puanı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Mann-Whitney U)	56
Tablo 25: Çocuğun Dünyaya Geldiği Doğum Türü İle Bağlanma Puanı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Bağımsız İki Örneklem T Testi)	57
Tablo 26: Çocuğun Dünyaya Geldiği Doğum Türü İle Annesine Kaçınmalı Bağlanma Puanı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Bağımsız İki Örneklem T Testi)	58
Tablo 27: Çocuğun Dünyaya Geldiği Doğum Türü İle Annesine Güvenli Ve Negatif/Düşmanca Bağlanma Puanı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Mann-Whitney U)	58
Tablo 28: Annenin Doğum Öncesi Cinsiyet Beklentisi İle Duygu Sosyalleştirme Davranışı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (ANOVA Analizi)	59
Tablo 29: Çocuğun Cinsiyeti İle Annenin Duygu Sosyalleştirme Davranışı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Mann-Whitney U Analizi)	61
Tablo 30: Çocuğun Cinsiyeti İle Dünyaya Geldiği Doğum Türü Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları (Ki Kare Analizi)	62

KISALTMALAR

TOBAH: Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri

M.E.B. : Milli Eğitim Bakanlığı

ANOVA: Tek yönlü varyans analizi

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi yer almaktadır.

1.1. Problem

Ataerkil toplum yapısı içinde kadınların geri plana atıldığı bilinmektedir. Aynı zamanda bu toplumlarda kadınlara, annelik rolleri üzerinden değer verilmektedir. Bu sebeple kadınlar, toplumca kutsal sayılan annelik görevini en iyi şekilde yerine getirmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla kadın, iyi bir anne olma isteğiyle devam ettiği hayatını, yine kadına öğretilmiş ataerkil düşünceye hizmet eden inançları benimseyerek geçirmektedir. Bu amaçla toplumun dayattığı inançlar çerçevesinde iyi bir anne olarak çocuğunu yetiştirmeye özen göstermektedir. Bu düşünceden yola çıkarak, ataerkil toplum yapısı içindeki annelerin, toplumsal cinsiyet temelli inanç ve tutumlarının, çocuğunun duygularına yönelik gösterdiği davranışları ve çocuğu ile arasındaki bağı etkilediği düşünülmektedir. Çünkü erkek çocuk dünyaya getirmek kadına toplum içinde güç kazandırmaktadır (Ünal, 2015). Toplumun bakış açısı doğrultusunda erkek cinsiyetine verilen önem, doğum sonrası annelik rolünü etkilemektedir. Bu konuda yapılan bir araştırmaya göre, bebeğin istenilen cinsiyette doğması, annenin olumlu duygularını arttırmaktadır (Manav ve Yıldırım, 2010). Bu sebeple annelerin, toplumsal cinsiyet algısı bağlamında, çocukları ile kuracakları ilişkilerin cinsiyet farkından etkileneceği düşünülmektedir. Bu düşünceden yola çıkan araştırma, annelerin toplumsal cinsiyet algıları çerçevesinde, çocuğun anneye bağlanma türünü ve annelerin duygu sosyalleştirme davranışlarını ele almaktadır. Araştırma içinde anne-çocuk arasındaki ilişki, bağlanma türleri ve duygu sosyalleştirme davranışı üzerinden ele alınacaktır.

Annenin bebeğine bağlanmasına etki eden şeylerden biri de, bu araştırma içinde ele alınan konulardan biri olan doğum yöntemidir. Vajinal doğum sonrasında anne-bebek etkileşiminin erken başlaması, annenin bebeğini hemen emzirebilmesi, kadının annelik memnuniyetini arttırmakta ve anne-bebek bağına güçlendirmektedir (Larkin, Begley ve Devane, 2017). Ülkemizde yapılan bir araştırmaya göre dini ve kültürel inancın etkisiyle, vajinal doğumun anneye acı yaşatması sayesinde anneliğin ve bebeğin değerinin daha iyi

bilineceği düşünölmektedir (Boz ve vd., 2016). Bu düşünce, kadınların iyi anne olma çabasını destekler niteliktedir. Bu düşöncenin varlığının da anne-bebek bağlanmasına etki eder nitelikte olabileceği düşünölmektedir.

Duygu sosyalleştirme költürden bağımsız değildir. Bizim ölkemiz kapsamında incelendiğinde, duygu sosyalleştirme davranışı cinsiyete göre farklılık göstermektedir (Bayramoğlu, 2015). Bu sebeple ebeveynlerin çocuklarına yönelik gösterdikleri duygu sosyalleştirme davranışlarının, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları oluşturma ve var olanı pekiştirme niteliğinde olduğu düşünölmektedir. Olumlu duygu sosyalleştirme davranışları, aynı zamanda ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkinin de olumlu olması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet kalıp yargıların varlığının, kadının kendini annelik rolü içinde iyi hissetmesini ve çocuğuna yönelik davranışları bakımından anne-çocuk bağlanmasını etkilediği düşünölmektedir.

1.1.1. Araştırma Soruları

Soru 1: Annenin toplumsal cinsiyet algısı ile çocuğun annesine bağlanma puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Soru 2: Annenin toplumsal cinsiyet algısı ile duygu sosyalleştirme davranışı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Soru 3: Annenin toplumsal cinsiyet algısı doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılaşmakta mıdır?

Soru 4: Annenin toplumsal cinsiyet algısı, doğum türü seçimine göre farklılaşmakta mıdır?

Soru 5: Çocuğun, annesine bağlanma puanları ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Soru 6: Çocuğun annesine bağlanma puanları, annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılaşmakta mıdır?

Soru 7: Çocuğun annesine bağlanma puanları, cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Soru 8: Çocuğun annesine bağlanma puanları, dünyaya geldiği doğum türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Soru 9: Duygu sosyalleştirme davranışı, annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılaşmakta mıdır?

Soru 10: Annenin duygu sosyalleştirme davranışı, çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?

Soru 11: Çocuğun cinsiyeti ile doğum şekli arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 5 ve 6 yaşlarında çocuğu olan annelerin toplumsal cinsiyet algıları ve çocuklarına gösterdikleri duygu sosyalleştirme davranışları ile çocukların annelerine bağlanma biçiminin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, toplumsal cinsiyet algısının annelerin doğum öncesi cinsiyet beklentisi ve doğum şekline yönelik seçimlerinde farklılığa yol açıp açmadığı da incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Ataerkil toplumlarda kadın ve erkeğe ilişkin farklı rollerin sunulması toplumsal yaşamın her alanında bir çifte standarda ve eşitsizliğe yol açmaktadır. Cinsiyetlere dair çifte standardın ve cinsiyet eşitsizliğinin sebebi, cinsiyet rolleridir. Çifte standart durumu, kadın ve erkeğin ortak etkisiyle dünyaya getirdikleri bir çocuğun yetiştirilmesinde de geçerlidir. Kadının doğurgan yapısı üzerinden anneliğin kutsal görüldüğü bir düzen, kadına sorumluluklar yüklemektedir. Kadına öğretilen hatta bir nevi dayatılan bu roller kadının toplumda var olma sebebine dönüşebilmekte ve kadının toplumsal statüsünü etkilemektedir. Çünkü bir kadın sadece insan olduğu için değil, anne olduğu için hatta bazen de erkek çocuk annesi olduğu için toplumda değer kazanmaktadır.

Ataerkil toplumlarda çocuk yetiştirme görevinin sadece anneye ait olduğu düşüncesinden dolayı, toplumun dayattığı inançlar çerçevesinde kadın, öncelikle iyi bir anne olarak çocuğunu yetiştirmeye özen göstermektedir. Annenin, çocuğun yaşamının ilk yıllarında temel ihtiyaçlarını karşılamasının da etkisiyle çocuk üzerinde etkisi diğer kişilerden fazladır. Bu konudaki annenin güçlü etkisi, biyolojik sebeplere ek olarak toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle babanın ve sosyal desteğin yokluğundan kaynaklanmaktadır. Fakat ebeveynlik çocuğu sadece dünyaya getirmeyi ve biyolojik ihtiyaçlarını karşılamayı değil, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamayı da

gerektirmektedir (Seçer, Sarı ve Olcay, 2006). Bu anlamda çocuğun, annesiyle kurduğu olumlu ilişki, gelecekte topluma uyum sağlamasını kolaylaştıran bir etkidir (Tezel, Şahin ve Cevher, 2007). Kurulan olumlu ilişki, annenin çocuğuna karşı duyarlı olması, çocuğun duygusal ihtiyaçlarını fark etmesi ve bu ihtiyaçlara olumlu yanıt vermesini gerektirmektedir. Anneler, çocukların duygusal gelişim sürecinde ve çocukların duyguları öğrenmesinde aktif rol oynamaktadır. Araştırmalar da, annelerin duygular hakkında konuşmayı babalara kıyasla daha fazla önemseydiğini ve bunu daha fazla yaptığını göstermektedir (Fivush ve vd., 2000). Bir çocuğun duygusal gelişiminin başladığı ilk yerin aile, bunu başlatan kişinin de anne olması sebebiyle bu araştırmanın annelerle yapılması uygun görülmüştür. Bu durum toplumsal cinsiyet rollerinin bir uzantısıdır. Çünkü ataerkil toplum içinde erkekler yani babalar, güç ile sembolize edilmektedir. Bu yüzden de duygularını göstermekten uzak durmaktadırlar. Buna bağlı olarak annelerin çocuklarına yönelik gösterdikleri duygu sosyalleştirme davranışlarının, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları oluşturma ve var olanı pekiştirme niteliğinde olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple araştırma içinde annelerin toplumsal cinsiyet algısının duygu sosyalleştirme davranışına etkisi ve cinsiyete bağlı farklılığı ele alınmaktadır. Bu farklılık toplum yapısı ve kültürel etkinin bir sonucudur. Toplumsal cinsiyet algısının kültürel öğeleri barındırması açısından, duygu sosyalleştirme ve toplumsal cinsiyet algısı ilişkisinin, literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu araştırmanın, toplumsal cinsiyet rollerinin hayatımızda ne denli etkili olduğunun anlaşılması için fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, anne-çocuk ilişkisini ele alan birçok araştırma mevcuttur (Yüksek Usta, 2014; Shafiq, 2010; Yüceol, 2016; Teke, 2021; Aslan, 2016; Kazan ve Sarısoy, 2021). Bu araştırmaların bazıları bu ilişkiyi bağlanma stilleri üzerinden ele almaktadır. Bağlanma stilleri, duygu düzenleme ve benlik kavramı gibi değişkenler ile karşılaştırma yapılarak ele alınmıştır (Koç ve Akduman Gültekin, 2017; Öztürk 2018; Yüksel ve Kurtuluş 2016). Bu çalışmada ise bağlanma stilleri, toplumsal cinsiyet algısı ve duygu sosyalleştirme değişkenleri ile birlikte ele alınacaktır. Çocuğun, bağlanma nesnesi ile sağlıklı duygusal ilişki kurabilmesi için, bağlanma nesnesinin yani annenin öncelikle kendisini bu konuda yeterli hissetmesi önemlidir. Kadının annelik algısı, anne olarak kendini yeterli hissetmesi toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının varlığından etkilenmektedir. Ataerkil toplum yapısında bebeğin cinsiyeti,

annenin kendini yeterli hissetmesini sağlayan etkenlerden biridir. Erkek ocuğa sahip olmak hem onu doğuran anneye hem de o aileye bir üstünlük kazandırmaktadır (Ersöz, 2010). Bu kapsamda çalışmanın toplumsal düzenin etkisiyle anne-ocuk ilişkilerinin anlaşılmasında farklı bir bakış açısı sunarak literatüre katkı sağlayacağı dşnlmektedir. Ek olarak, toplumsal cinsiyet rollerinin, ocuk yetiştirilmesine ne derece etki ettiğinin anlaşılması için faydalı olacaktır. Çünkü sosyalleşme sürecinde ebeveynler çocuklarına aynı zamanda kadınlığı ve erkekliği öğretmektedir.

Ayrıca toplumsal cinsiyet algısının günümüzde ne düzeyde olduğunu bilmek, eşişsizliğe maruz kalan anneler tarafından ne derece benimsendiğini görmek, toplumsal cinsiyet eşişsizliğinin şu anki durumunu anlamak açısından faydalı olacaktır.

1.4. Varsayımlar

Araştırma kapsamına alınan çocukların uygulanan ölçek içerisindeki hikayeleri içtenlikle ve tarafsız olarak tamamladıkları varsayılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan annelerin, sorulan sorulara tarafsız ve gerçekçi cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma Bursa il merkezi, Nilüfer, Yıldırım ve Osmangazi ilçesinde bulunan anaokullarında eğitim gören 5-6 yaş grubu 139 ocuk ve aynı çocukların anneleri ile sınırlıdır. Ayrıca katılımcı annelerin yaptığı doğum sayısı ve önceki doğum türleri açısından bilgiler araştırmaya dahil edilmemiştir. Bu anlamda annelerden alınan bilgiler, yalnızca araştırma kapsamındaki çocuklarına dair bilgiler ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet konulu çalışmalar incelendiğinde cinsiyet kavramının farklı ifadeleri ile karşılaşılmaktadır. Uluslararası yayınlarda biyolojik olarak kadın ve erkek olma durumu anlatılırken ‘sex’ ifadesi kullanılmakta, toplum tarafından kadına ve erkeğe yüklenen roller ve kadın ve erkek cinsiyetinden beklenen davranış kalıpları anlatılmak istenirken ise ‘gender’ ifadesi kullanılmaktadır (Newman, 2002). Toplumsal cinsiyet yani ‘gender’ kavramını Ann Oakley 1972 yılında sosyolojiye katmıştır (Vatandaş, 2007). Dolayısıyla cinsiyet biyolojik farklılığı ifade ederken toplumsal cinsiyet, kadınlığın ve erkekliğin toplumsal boyutlarını ifade etmektedir.

Biyolojik cinsiyet (sex) açısından kadın ve erkek, doğumla birlikte seçim hakkı olmadan kendiliğinden kazanılan anatomik ve fizyolojik farklılıklara göre birbirinden ayrılmaktadır. Toplumsal cinsiyet (gender) bağlamında kadınlık ve erkeklik ise davranış, roller ve sorumluluklar açısından birbirinden ayrılmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri, kişinin biyolojik cinsiyetini fark ettiği andan itibaren, toplum tarafından kendi cinsiyetine uygun görülen rolleri benimsemesi şeklinde oluşmaktadır. Bu sebeple toplumsal cinsiyetin kültürel öğeler barındırdığı sonucuna varılmaktadır. Dolayısıyla kadın ve erkek ile kadınlık ve erkeklik aynı şeyleri ifade etmemektedir (Bingöl, 2014).

Toplumsal cinsiyet kültürden kültüre farklılık göstermektedir (Eren, 2005). Dolayısıyla bir toplumda kadının ve erkeğin nasıl olması, nasıl davranması gerektiğini, içinde bulunulan toplumun kültürü belirlemektedir (Ersoy, 2009). Örneğin ataerkil toplum yapısına sahip olan ülkemizde şarkı sözlerine bile yansıyan ‘erkekler ağlamaz’ ifadesi ile erkeklerin yaşadığı mutsuzluk ve üzüntü duygularını dışa vurmaması gerektiği, gözyaşlarını kimseye göstermemesi gerektiği beklenmektedir. Kadınlardan ise duygusal olarak hassas ve kırılgan olması beklenmektedir (Tuğrul, 2019). Bu inanışlar kadın ve erkek arasında eşitsizlik yaratmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kültürden kültüre farklılık göstermesine rağmen neredeyse tüm toplumlarda vardır. Dünya Ekonomik Forumu 2021 yılı Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu’na göre (Global Gender Gap Report) Türkiye

toplumsal cinsiyet eşitsizliği açısından 156 ülke arasında 133. sırada yer almaktadır. Bu durum ülkemizin ataerkil toplum ideolojisini benimsemesinden kaynaklanmaktadır.

Toplumsal cinsiyet kültürel alt yapıya sahip olmasından kaynaklı zamana, coğrafyaya, hatta aile yapısına göre değişim göstermektedir (Terzioğlu ve Taşkın, 2008). Bu sebeple, biyolojik cinsiyet doğal bir sonuç iken, toplumsal cinsiyetin insan katkısı ile meydana geldiği bilinmektedir. Toplumsal cinsiyet, sosyal etkileşim ile öğrenilir ve nesilden nesle bu şekilde aktarılır (Eren, 2005). Sosyalleşme aile içinde başlamaktadır. Aileler çocuklarını büyütürken kendi doğru kabul ettiği görüşleri ona aktarmakta ve üstlendikleri rollere uygun bir yaşantıyı çocuklarına sunmaktadırlar (Arat, 1996). Bu sebeple çocuklar, toplum düzenini bozmadan, toplumun istediği gibi biri olma yolunda, toplumsal cinsiyet beklentileri ile yetiştirilmektedir. Bu beklentiler ile büyüyen çocuklar, yaşları ilerledikçe toplumsal cinsiyet normlarını benimser hale gelmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar ailelerin toplumsal cinsiyet algısı ile çocukların toplumsal cinsiyet algısı hakkında benzerlikler olduğunu göstermektedir (Epstein ve Ward, 2011). Bu konuda yapılan başka bir araştırmaya göre ise çocuklar biyolojik olarak hangi cinsiyetten olduğunu fark ettikten sonra kendi cinsiyetine uygun davranış seçimleri yapmakta ve kız-erkek ayrımına dikkat etmektedir (Martin, Ruble ve Szkrybalo, 2002). Yani aile yaşantısı, doğrudan ya da dolaylı olarak çocuğa toplumsal cinsiyet normlarını öğretmektedir. Toplumsal cinsiyet normlarının öğretilme süreci, gebelikten itibaren başlamaktadır. Gebelik döneminde bebeğin cinsiyetinin öğrenilmesinin ardından erkeğe mavi renk temalı bir oda, kıza ise pembe renk temalı bir oda hazırlanmaktadır. Doğum sonrasında ise çocuğun cinsiyetine uygun kıyafetler ve oyuncaklar seçilerek, toplumsal cinsiyet normlarının temelleri atılmaktadır. Böylece aileler çocuklarına, mensup oldukları cinsiyete uygun davranışları gerektiğini aktarmaktadır.

Cinsiyete uygun davranmak, bireyin kendisini biyolojik cinsiyetine bağlı, kadın ya da erkek olarak tanımlamasının ardından cinsiyetine uygun olan rolleri benimsemesi ve bu rolleri yerine getirmesidir. Bu roller açısından toplumun beklediği, erkeğin para kazanması, kadının ise ev işlerini ve çocuk bakımını yürütmesidir. Erkeklerden, evin dışındaki işleri yapmaları ve para kazanmaları ile ilişkili olarak güçlü olması, ailesini koruması beklenmektedir. Kadınlardan ise ev işlerini ve çocuk bakımını yürütmeleri ile ilişkili olarak sabırlı ve anlayışlı olmaları, ev işlerini yapma konusunda becerikli ve hamarat olmaları beklenmektedir (İmamoğlu, 1991). Bu beklentiler bağlamında aile

içindeki görev paylaşımı da cinsiyet baz alınarak oluşturulmuştur. Geleneksel Türk ailesinde erkeğe yine güce dayalı işler yakıştırılmakta ve tamir, bahçe bakımı gibi işler beklenmektedir. Kadına ise yine ev içine dayalı işler uygun görülürken ve yemek yapma, bulaşık yıkama gibi işler beklenmektedir (Şafak, Çopur ve Özkan, 2006).

2.1.1. Toplumsal Cinsiyet Ve Rol Kavramı

Biyolojik olarak kadın ve erkek olmak, fizyolojik olarak farklılığı ifade ederken, toplumsal olarak kadın ve erkek olmak cinsiyete atfedilen rolleri ifade etmektedir. Rol kavramı literatürde; belirli bir topluluk ya da kültür içinde belli toplumsal pozisyonda bulunan kişilerden beklenen davranış kalıbı şeklinde ifade edilmektedir (Williams ve vd., 2009). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rolü, kültürel açıdan, toplum tarafından kadın ve erkek için uygun görülen kişilik ve davranış özellikleri anlamına gelmektedir (Dökmen, 2004).

Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkek arasında biyolojik cinsiyetten bağımsız olarak eşitsizlik yaratmaktadır. Bu sayede, kadın ve erkek; çalışma yaşamı, aile yaşamı ve toplumsal yaşam içinde keskin farklılıklar yaşamaktadır. Çalışma yaşamı açısından bakıldığında erkeğe para kazanma rolü, kadına ise ev içi işleri yapma rolü yüklenmiştir (Akın ve Demirel, 2013). Sanayi devrimi ile birlikte bu bakış açısı değişmiştir. Kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe çalışma hayatına katılım oranı artmıştır. Yükseköğretim mezunu kadınların işgücüne katılım oranı 2021 yılında %65,6 olmuştur (TÜİK, 2021). Fakat yine de çalışma hayatı içerisinde toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadın emeğine, erkek emeği kadar değer verilmemiştir.

Toplumsal yaşam açısından bakıldığında kadına, kamusal alanda kılık kıyafetine dikkat etmesi ve ağır başlı olması gerektiği gibi toplum içindeki duruşuna yönelik bazı sorumluluklar yüklenmektedir. Yani toplum kadına pasif olmayı ve kendini diğerlerinden sakınması gerektiğini öğütlemektedir (Bingöl, 2014). Aile yaşamı açısından ise kadına, anne olması, evde çocukların bakımıyla ilgilenmesi ve aile hayatını en fazla önemsemesi gerektiğine yönelik sorumluluklar yüklenmektedir (Dökmen, 2004). Bu sebeple babaların çocuk bakımına yönelik katkıları, ataerkil inanışlar sebebiyle toplum tarafından engellenmektedir. Erkeklerin evde tamir-tadilat işleri yapma, bahçe bakımı, evi geçindirmek için alışveriş yapma, para kazanma gibi rollerin olduğu bilinmektedir (Şafak, Çopur ve Özkan, 2006). Böylece erkek güç kavramı ile anılmakta ve ona çoğunlukla evin dışında olmak yakıştırılmaktadır. Yani toplumsal cinsiyet rolleri kadının ve erkeğin

toplum içindeki yerlerini ve statülerini belirlemektedir. Bu durum erkeğe güç kazandırırken, kadını evin içine hapsetmekte ve etkisiz kılmaktadır (Tuğrul, 2019).

Eğitim düzeyinin yükselmesiyle birlikte kadınlar iş hayatında daha aktif rol almaya başlamışlardır. Bu durum toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadının aile içindeki rolüne dair toplumda baskın olan inancı kısmen değişime uğratmıştır. Bu sayede kadının tek görevinin ev içi işler ve çocuk bakımı olmadığına dair inanış gelişmeye başlamıştır. Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin aynı kültür içinde dile, zamana ve koşullara bağlı olarak değişime uğradığının bir göstergesidir. Bu konuda yapılan bir araştırmada, toplumsal cinsiyet rolleri kuşaklar arası karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre aile içindeki rol dağılımına bakıldığında para kazanma rolü Bebek Patlaması Kuşağı'nda %77,1 oranında erkekler tarafından yapılırken, X Kuşağı'nda para kazanma rolünün %55,3 oranında birlikte yapıldığı bulunmuştur (Paçacıoğlu, 2018). Bu araştırma, toplumsal cinsiyet rollerinin zamana bağlı olarak değiştiğinin bir göstergesidir. Bu sebeple, şuan etkili olan toplumsal cinsiyet algısı ve rollerinin zamanla değişime uğrayacağı ve gelecek kuşaklarda farklı rollerin etkili olacağı düşüncesi öngörülebilir.

Toplumsal roller açısından ülkemize bakıldığında, bu konuda yapılan araştırmaların çoğu Türkiye'de ataerkil toplum yapısının olduğunu göstermektedir (Ünüvar ve Tagay, 2015). Bu yüzden ülkemizde geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin hakim olduğu söylenebilir. Bazı araştırmalara göre ise, eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte toplumsal cinsiyet rolleri açısından aile içinde daha eşitlikçi olmaya yönelik bir inanışın varlığından kısmen söz edilebilir (Altuntaş ve Altunova, 2015).

Toplumsal cinsiyet rolleri toplum tarafından oluşturulmaktadır. Bu roller, toplumun en küçük birimi olan aile tarafından yeniden inşa edilmektedir. Çünkü aile içinde kadınlık ve erkeklik rolleri gerçekleştirilmekte ve bu roller çocuklara yaşantı olarak sunulmaktadır (Oktik ve Reşitoğlu, 2018). Hatta çocuk doğmadan önce bile cinsiyetine uygun renk kıyafetler alınmaktadır. Aile içinde kadın ve erkeğin farklı yaşam şekillerini gören çocuklar, bunu olması gereken bir durum olarak kabul etmektedir. Böylece toplumsal cinsiyet eşitsizliğini normal bulan kadınlar ve erkekler yetişmektedir. Çünkü aile yaşantısı aracılığıyla toplumsal cinsiyet kalıpları gelecek nesillere aktarılmaktadır. Bu aktarım toplumsallaşma sayesinde olmaktadır. Toplumsallaşma yeni doğan bir çocuğun içinde bulunduğu toplumun bir üyesi haline gelme sürecidir (Kağıtcıbaşı, 1999). Farklı bir ifadeyle toplumsallaşma, kişinin belli bir toplumdaki

davranış kalıplarını kendi kişiliğine mal ederek toplumun içinde yer almasıdır (Selçuk, 2009). Bu bilgi ile insanın, toplumsallaşma süreci içinde kendini topluma ait hissetme amacıyla kendine gösterilen şeyleri doğru kabul ettiği sonucuna varılmaktadır. Dolayısıyla ailelerin çocuğa davranış şeklinin, giydirme şeklinin, oyuncak alma şeklinin, onunla kurduğu iletişim şeklinin toplumsal cinsiyet rollerinin kabulünde etkili olacağı düşünülmektedir.

Alan yazında ifade edildiğine göre toplumsallaşmaya en fazla etki eden şeylerden biri oyunlardır. Çocuklar ilk olarak oyun içerisinde toplumsal rolleri öğrenirler (Vatandaş, 2007). Bu konuda çocuklara alınan oyuncaklar etkili olmaktadır. Kız çocuklarına bebek ve mutfak malzemeleri gibi oyuncaklar alınarak kendi cinsiyetinin ev ve çocuk bakımı olduğu gösterilmektedir. Erkek çocuğuna ise araba alınarak kendi cinsiyetinin görevinin ev dışında olduğu gösterilmektedir.

Toplumsallaşma sürecinde birçok faktör olmasının yanında önemli bir diğer faktör, model alarak öğrenmedir. Çocuk, öncelikle ailesinde gördüğü davranışları model alarak öğrenmekte ve bunları tekrar etmektedir. Bandura, bu süreci Sosyal Öğrenme Kuramı ile açıklamaktadır.

Sosyal Öğrenme Kuramı'na göre öğrenme, çevre ile kurulan etkileşim sonucu oluşmaktadır. İnsanlar, etkileşim yoluyla çevresini gözlemleyerek ve gördükleri davranışları model alıp tekrarlayarak öğrenmektedir (Tatlıoğlu, 2021). Böylece, Bandura'ya göre insanlar çevrelerinin hem ürünü hem de çevreyi yeniden üretenlerdir (Bandura, 1989). Cinsiyet rollerinin çocuklar tarafından öğrenilme sürecinin, Bandura'ya göre sosyal ortamda gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Çocuklar, öncelikle anne ve babaları olmak üzere çevrelerindeki kadın ve erkek davranışlarını gözlemleyerek, kendi cinsiyetlerine uygun davranış kalıplarını öğrenmektedir.

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Ve Kadınlık

Toplumsal cinsiyet açısından kadınlık, biyolojik olarak kadın olmaktan farklı anlamlar içermektedir. Yani kadınlık, biyolojik olarak kadın olmaktan ziyade, kültürel ve sosyal bazı öğeler içermektedir. Bu öğeler, kişilik özellikleri, roller ve davranış şekilleri açısından ele alınabilir.

Toplumun beklentisine göre aile içindeki sorumluluk ve roller cinsiyete göre belirlenmektedir. Bu sorumluluklardan bazıları yemek pişirme, çocuk bakımı, evin

temizliğidir. Bu noktada kadının aile içindeki temel rolü annelik ve ev kadınlığıdır. Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi'nin yaptığı bir araştırmaya göre 2016 yılında erkeklerin ev işlerine düzenli olarak katkı sağlamada çamaşır yıkamak %11, bulaşık yıkamak %10, yemek yapmak %12, evi toplamak %13, temizlik yapmak %11 oranındadır. Araştırma sonuçlarına göre açıkça görülmektedir ki, ev içindeki sorumluluklar büyük oranda kadınlara aittir. Bu sorumlulukların kadına ait olduğu algısı ile kadınlar evin içinde konumlandırılmıştır. İnsan zihnine yerleşmiş bu algıdan kaynaklı, kadınlar çalışma hayatı içinde yer alsalar bile evdeki sorumluluklarından muaf olamamıştır. Böylece çift sorumluluk sahibi olmuşlardır. Çift vardiya yapmasından dolayı kadınların iş gücüne katılım oranı erkeklere kıyasla oldukça düşüktür (Uysal ve Durmaz Aslan, 2018).

Aile içi sorumlulukların incelendiği bir araştırmada erkeklerin ev işlerinde kadınlara her zaman yardım etmesi gerektiğini; kadınların oranı %43,4'ü, erkeklerin ise %34,8'i savunmaktadır (Gültekin, 2012). Bu sonuca göre toplumsal cinsiyet kalıp yargılarında olumlu değişimlerin olduğu sonucuna varılsa da esasında temelde yine de cinsiyetçi kalıp yargının varlığı görülmektedir. Düşünce içerisindeki 'yardım' ifadesi, esas sorumluluğun kadına ait olduğunu, erkeğin ise düşüncelilik yaparak kadına yardımcı olmaya çalıştığını düşündürmektedir. Oysaki yaşanan ev içerisindeki tüm sorumluluklar hem kadına hem de erkeğe aittir. Erkek bu konuda kadına yardım etmemeli, sorumluluk almalıdır.

Kişilik özellikleri toplumsal cinsiyet açısından kadınsı ve erkeksi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kadınsı özellikler; duygusal olmak, daha hassas olmak, anlayışlı olmak, fedakar olmak, kırılgan olmak, kibar olmak ve bağımlı olmak gibi özelliklerdir (İşçi, 2018). Bu özellikler ile tarih içinde kadınlara pasif olmak yakıştırılmıştır (Bingöl, 2014).

Davranış özellikleri açısından toplum, kadına ve erkeğe cinsiyetler arası farklılıklar atfetmiştir. Bu açıdan oluşturulan davranış özelliklerinden biri, aile içinde son sözü söyleme hakkının erkeğe verilmesidir. Aynı zamanda kadın, alacağı kararlarda eşine danışmalı ve onun sözünü dinlemelidir. Bu konuda yapılan bir araştırma sonuçlarına göre 'Kadınlar, kocalarından izin almalıdır.' maddesine erkeklerin %88'i, kadınların da %66'sı onay vermiştir (Ersoy, 2009). Bu konuda toplumsal kurallar, kadına erkeğin gerisinde durmasını öğretmiştir.

Davranış özellikleri açısından bakıldığında, kadının toplum içinde kahkaha atmaması gerektiği kadının cinselliği ile namus kavramını temsil ettiği inancı ile örtüşmektedir. Bu inancı destekleyen bir diğer şey, aldatma eylemine karşı toplumun cinsiyetlere göre farklı değerlendirme yapmasıdır. Böylece kadının davranışları erkeklere kıyasla daha fazla kısıtlanmış ve kontrol altına alınmıştır.

2007 yılında ülkemizde yapılan bir araştırmaya göre katılımcı olan hem kadın hem de erkekler tarafından kadınsı bulunan bazı özellikler; uzun saçlı olmak, takı kullanmak, ağlamak, sakız çiğnemek, el işi yapmak, cadde ve sokakta çocuğu kucağında taşımaktır. Bu sonuç, toplumun kadına yakıştırdığı rollerin, davranış ve görünüm özelliklerinin varlığını göstermektedir (Vatandaş, 2007). Bu düşünce üzerinden ortaya çıkmış ‘erkekler ağlamaz’ inancı da ağlama eyleminin kadınsı bulunmasından dolayı erkeklere yakıştırılmaması kaynaklıdır.

Türk toplumunun ataerkil toplum yapısı özellikler taşımasından kaynaklı, ülkemizde kadınlık kavramına yakıştırılan özellikler bağımsız ve eşit bir insan özelliklerinden ziyade, bağımlı ve pasif nitelikler taşımaktadır.

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Ve Annelik

Günümüzde kadın, geçmişi, tarihteki yeri, ev içi ve ev dışında üstlendiği roller, cinsiyet eşitsizliğindeki mağduriyeti ve çoğalmadaki etkin rolü sebebiyle birçok araştırmaya konu olmaktadır. Kadının anneliği, ailenin ve toplumun devamlılığı olarak görülmektedir. Ataerkil düşüncenin hakim olduğu toplumumuzda varlığını devam ettiren kadın, ona atfedilen rolleri de devam ettirmeye çalışmaktadır. Bu rollerden en baskın olanı, toplumca kutsal sayılan anneliktir.

Ataerkil toplumlarda annelik, kadın olmanın gerekli bir sonucu olarak görülmektedir (Şahinoğlu ve Buken, 2010). Bu yüzden kadın, sadece bir birey olarak değil anneliği üzerinden değer görmektedir. 2011 yılında ülkemizde yapılan bir araştırmaya göre katılımcı kadınların %54,4’ü iyi bir anne olmayı hayatlarındaki en önemli amaç olarak görmektedir (Özçatal, 2011). Araştırma sonucuna göre kadın, toplumsal cinsiyet açısından anneliği, rol olarak içselleştirmiştir. Bu içselleştirmeyi kadın, topluma uyum sağlamak için yapmaktadır. Çünkü toplum, kadından annelik ve ev hanımlığı görevlerini yapmasını istemektedir. Bu yüzden de kadınlar, annelik rollerini diğer rollerinin en başına koymakta, hatta anne olunca başka roller edinmemektedir.

Özçatal'ın araştırma sonucuna göre, katılımcı kadınların %63,4'ü çalışma hayatını, çocuğuna iyi bakabilmek için bir mecburiyet olarak görmektedir. Bu sonuçtan anlaşılmaktadır ki maddi zorunluluk olmadığı sürece kadınların büyük bir bölümü, çocuk sahibi olduktan sonra çalışmak istememektedir. Çünkü bir çocuğa en iyi bakabilecek kişi annedir düşüncesi kadınlar arasında baskın gelmektedir (Özçatal, 2011). Yani toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına göre anne olmak ile çalışan kadın olmak birbirleriyle çatışan rollerdir. Bu sebeple de toplumun dayattığı inançlar çerçevesinde kadın, öncelikle iyi bir anne olarak çocuğunu yetiştirmeye özen göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet farklılığını oluşturan biyolojik farkların başında, kadının doğurganlığı gelmektedir. Doğurganlığı sebebiyle kadın, kutsal anne olabilmektedir. Annenin kutsal kabul edilmesinde dini söylemlerin de etkisi söz konusudur. Din ve toplumsal inanış aracılığıyla anneliğin kadın hayatında merkeze konulması, kadının üzerinde baskıyı arttırmakta ve anneliğe dair sorumlulukları yerine getirme konusunda mecburiyet oluşturmaktadır (Bayraktar, 2011). Çünkü anneliğin toplumda ön plana çıkarılması, çocuğa ait sorumlulukların da anneye ait olduğu düşüncesine neden olmaktadır (Chodorow, 1978). Bu inanış ile kadın, çocuk gelişimi ve bakımı ile ilgili tüm sorumlulukları üstlenmektedir. Dolayısıyla kadın, iyi bir anne olma isteğiyle devam ettiği hayatını, yine kadına öğretilmiş ataerkil düşünceye hizmet eden inançları benimseyerek geçirmektedir. Bu doğrultuda kadının, çocuğun toplumsallaşma sürecinde anne olarak önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Çünkü kadın, geçmiş deneyimlerine ve bilişsel yapılanmasına uygun olarak annelik yapacaktır (Meighan, 2017). Doğru kabul ettiklerini ve uygun bulduğu yaşam şeklini çocuklarına yansıtacak, böylece toplumsal cinsiyet inançlarını geleceğe aktaracaktır. Bu düşünce üzerinden kadının, toplumsal cinsiyet rollerinde yeniden üretici etkisi olduğu söylenebilir (Metin, 2011).

Toplumsal cinsiyet temelli inançlar doğrultusunda kadın ancak anne olduğunda kendini değerli ve yeterli görmektedir. Çünkü ataerkil toplum düzeninde kadına, neslin devamlılığı üzerinden değer biçilmektedir. Dolayısıyla anneliğe yüklenen kutsal anlam, kadın olmanın önüne geçmektedir. Çünkü ataerkil toplum yapısında anne olmak 'gerçek bir kadın olmak' anlamına gelmektedir (Kaylı, 2011). Bu sebeple anne olmak istemeyen kadınların kadınlığından toplum şüphe etmektedir. Hatta anne olamayan kadınlar, bu durumdan dolayı utanç duymaktadır (Kuş, 2008). Bu durum, evliliğin ve anneliğin birey için değil, toplum için olduğunu düşündürmektedir.

İnfertilite (kısırlık) üzerine yapılan araştırmalardan bir tanesinde erkeklerin %15'i, kadınların ise %50'si bu durumu hayatlarında başına gelen en kötü olay olarak tanımlamışlardır (Stewart ve Robinson, 1989). Bu konuda yapılan başka bir araştırmaya göre infertilitenin belirlendiği kadınların depresyon puanları, kontrol grubu puanlarından iki katı fazla çıkmıştır (Jirka, Schuett, ve Foxall, 1996). Bu sonuç, kadınların annelik rolünün eksikliği durumunda yaşadıkları olumsuz duygu durumunu ortaya koymaktadır. Çocuk sahibi olamayacağını yani anne olamayacağını öğrenen kadın, kendini yetersiz ve değersiz hissetmektedir. Aladağ'da yapılan bir araştırmaya göre çocuğu olmayan kadın kusurlu görülmekte ve çevresi tarafından suçlanmaktadır (Yılmaz, 2015). Toplumların çocuğu olmayan kadına olan bu davranışı, kadınların anne olmadığında yaşadıkları olumsuz duygu durumlarının haklılığını göstermektedir.

Kadınların annelik algısı üzerine yapılan bir araştırmaya göre, katılımcı kadınların %81,1'i kadın olmasından dolayı gurur ve mutluluk duyduğu anın, anne oldukları an olduğunu söylemiştir. Aynı araştırmada katılımcı kadınların %41'i 'Hayatınızdaki en önemli başarınız nedir?' sorusuna anne olmak cevabını vermiştir (İşçi, 2018). Erşen'in (2015) araştırması da bu inancı desteklemektedir. Erşen'in (2015) araştırmasında kadınlar anne olmayı 'muhteşem bir şey' olarak tanımlamışlardır. Dolayısıyla kadınların, annelik rolü ile kendilerini daha değerli gördükleri anlaşılmaktadır.

Bu inancın izleri birçok farklı medeniyette görülmektedir. Yunan medeniyetiyle birlikte başlamak üzere kadın, annelik rolü ile ailenin önemli bir parçası olmuştur (Doğdu, 2005). Günümüzde de bu anlayış hala büyük oranda devam etmektedir. Kadının çalışma hayatına katılım oranının artmasına ve aile yapısının çekirdek aile yapısına dönüşmesine rağmen kadının temel görevinin ev kadınlığı ve annelik olduğuna inanılmaktadır (Saim, 2004).

2.1.3.1. Annelik Ve Cinsiyet Beklentisi

Yaşanılan toplumun yapısına, kültüre ve geleneklere göre cinsiyetlere yönelik beklentiler ve bu beklentiler doğrultusunda yapılan tercihler birçok ülke için geçerlidir. Bizim ülkemiz de bir cinsiyete daha fazla önemin verildiği bir ülkedir. Böyle ülkelerde anne olmak, toplumun devamlılığı için gelecek olanağı sunmaktadır. Çünkü neslin devamlılığı için başkahramanın kadın olduğu düşünülmektedir (Chodorow, 1978). Bu sebeple kadın anne olarak, öncelikle aile hayatında, sonra da toplum hayatında kendine

gelecek için bir yer edinmiş olmaktadır. Geleneksel toplum yapısı içinde kız ya da oğlan doğurmak, annelik rolü içinde anneye de farklı statüler kazandırmaktadır. Kazanılan statü ya da doğurduğu çocuğun cinsiyetine göre anneye yüklenen anlamlar aile yapısına ve ailenin yaşadığı yere göre değişkenlik göstermektedir. Geleneksel aileler ve köyde yaşayan aileler, ataerkil düşünce yapısına daha fazla bağlılık göstermekte ve erkek cinsiyetine daha fazla önem vermektedir (Ökten, 2009). Erkek egemen toplumlarda erkekler güç ve otorite sahibi olarak görülmektedir. Bu doğrultuda oğlan doğuran anneler de yaşadıkları toplumda, doğurduğu bebeğin cinsiyetine göre güç kazanmaktadır. Toplumumuzda erkeğe verilen değer sebebiyle, kadının doğurduğu bebeğin cinsiyeti eşinden ve ailesinden aldığı sosyal desteği etkilemektedir. Bu konuda yapılan araştırmalara göre kadın için erkek çocuk doğurmak, kocası ile ilişkisini güçlendiren, aile içinde statü kazandıran bir durumdur (Ünal, 2015). Buna bağlı olarak anne adayları, cinsiyet beklentisinde erkeği ön plana koymaktadır. Ülkemizde de erkek cinsiyetine özel tanınan ayrıcalıklar mevcuttur. Toplumun erkek cinsiyetine tanıdığı ayrıcalık sebebiyle erkek çocuk annesi olmak kadına verilen değeri etkileyen bir faktördür (Kandiyoti, 1997).

Arap ülkeleri, İran, Irak, Japonya, Kore gibi doğu toplumlarında erkek çocuğuna ilişkin istek yüksektir. Ülkemizde de özellikle kırsal kesimde erkek çocuk sahibi olmak, kadının aile içindeki değerini ve konumunu arttırmaktadır. Kadın erkek çocuk doğurmadığında eşinden şiddet görmekte, üzerine kuma getirilmekte ya da boşanma ile tehdit edilmektedir (Boz, Özçetin ve Teskereci, 2018). Erkek çocuk doğurduğunda ise, ailenin devamlılığını sağlama görevini layıkıyla yerine getirdiği için kadına ayrıca bir değer atfedilmektedir (Yıldırım, 2015). Dilimizde yer alan ‘Erkek olsun da çamurdan olsun’, ‘Oğlun yoksa soyun yok’ gibi cümleler, bu inancı destekler niteliktedir (Ünal, 2015).

Yapılan araştırmalarda çıkan sonuca göre cinsiyet beklentisi, kadınların gebeliğe devam etme ya da gebeliği sonlandırma kararını etkilemektedir. Cinsiyet tercihi temelli bir araştırma bulgusuna göre; katılımcı kadınların %16’sı bebeğinin cinsiyetini öğrenmek üzere ücretsiz bir hizmet sunulacak olsa bu hizmeti almak isteyeceğini belirtmiştir. Akşehir ilinde yapılan başka bir araştırmaya göre gebe kadınların %21.7’si bebeğinin cinsiyetinin gebeliğe devam etme kararını etkileyeceğini belirtmiştir (Koyun ve Demir, 2012). Fakat farklı bir araştırmaya göre gebe kadınların %78,4’ü bebeğinin cinsiyetinin gebelik isteğini değiştirmediğini ifade etmiştir. Cangöl ve arkadaşlarının (2018)

araştırmasına göre katılımcıların %19'u bebeğinin cinsiyet seçimine yarayan bir ilaç olsa kullanmak isteyeceğini belirtmiştir. Fakat cinsiyet tercihiye yönelik yapılan araştırmaların bazılarında kız cinsiyeti lehine sonuç çıkmıştır. Bunun sebebi olarak da, kız çocuklarının daha anlayışlı, aileye karşı daha yardımsever ve yaşlılık döneminde destek alınabilecek nitelikte olması düşünülmektedir (Sezer, 2010). Bu sonucun derinine inildiğinde de toplumumuzdaki cinsiyet rollerinin sonucu olarak, ailenin bakımından kadın sorumludur düşüncesinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Bir cinsiyete yüklenen anlam ve önemden dolayı yaşanan durumlar, cinsiyet seçimi terimi ile karşımıza çıkmaktadır. Cinsiyet seçimi, doğacak bebeğin cinsiyetinin belirlenmesi ve bu belirleme işleminin tıbbi olmayan amaçlar için kullanılmasıdır (Şirin, 2008). Cinsiyet seçimi, geçmiş dönemlerden beri çeşitli toplumlarda görülmektedir. Toplumsal cinsiyet temelli olan bu seçim, soyun devamı ya da mirasın korunması gibi sebeplerle yapılmıştır (Koyun ve Büken, 2013). Cinsiyet seçimi için; cinsel birleşme pozisyonu, cinsel birleşme tarihi, yiyecek tüketimi, dua okunması gibi çeşitli yöntemler denenmektedir (Bandyopadhyay ve Singh, 2003)

Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın, cinsiyeti itibariyle yaşamın her döneminde farklı problemler yaşamaktadır. Bu problemlerden bazıları kadının annelik rolüyle ilişkilidir.

Bunlar;

- Gebelikte cinsiyet seçimi, erkek çocuk tercihi,
- Gebeliğin, kız çocuk sahip olunmasından dolayı istenmemesi
- Gebeliğin, kız cinsiyete gebe olunması sebebiyle sonlandırılması (Dinç, 2013)

Ülkemizde ve daha birçok ülkede fetüsün yani henüz anne karnındaki bebeğin cinsiyetinin erkek olması kültürel olarak önem taşımaktadır (McDougall, Dewit, ve Ebanks, 1999). Bu sebeple Türk kültüründe, ilk çocuğun erkek olması için yapılan bazı gelenekler vardır. Gebelik dönemindeki cinsiyet tercihiye yönelik olan gelenekler yaşanan bölgeye, yaşanan toplumdaki inanışlara, eğitim seviyesine ve yaşanan toplumdaki kültürel öğelere göre değişiklik göstermektedir (Özdemir vd., 2005). Bu duruma ülkemiz açısından bakıldığında, erkek üstünlüğünün hakim olmasından dolayı erkek çocuk sahip olma isteğinin yaygın olduğu görülmektedir. Bu durum gebe kadın üzerinde baskı yaratmaktadır. Bu baskı sebebiyle birçok kadın, gebelik döneminde

bebeğinin cinsiyetini etkileyeceği inancıyla bazı davranış ritüellerine ya da besinlere yönelmektedir. Bir araştırmaya göre bıçak üstüne oturmak erkek çocuk dünyaya getirmenin bir yoludur (Cangöl vd, 2018). Erkek çocuk dünyaya getirmek için yapılan diğer şey ise kırmızı et tüketmektir. Besinlerle ilgili olan bir diğer inanış ise; gebenin tatlı şeyler aşermesiyle erkek çocuk dünyaya getireceğidir (Sever, 2008). Ordu’da yapılan bir araştırmaya göre gebe kadınların %34’ü gebelikte cinsiyeti belirlemek için bu tarz uygulamalar yapmaktadır (Erbil ve Sağlam, 2011). Örneğin Hazara Türklerinde ilk çocuğun erkek olması için, gelinin kucağına erkek çocuk oturtulmaktadır (Çelik, 2001). Zile’de hamile bir kadının erkek doğurması için, kocası karısının kamına elini koyarak üç kere özel duasını okumaktadır (Öztelli, 1952). Oğlan sahibi olmak isteyen kadın; adak adama, türbelere gitme, dua etme, kurban kesme gibi inanışları yerine getirmektedir (Yılmaz, 2005).

Erkek cinsiyetine önem verilen bazı toplumlarda dişi fetüsün yaşamına son verilerek, cinsiyet tercihli kürtajların yapıldığı bilinmektedir (Akin, 2007). Çin’de yapılan araştırmalarda cinsiyet tercihinin erkekten yana olduğu bulunmuştur (Li, Feldman, ve Li, 2000).

Keskin’in (2015) araştırmasına göre cinsiyet tercihli kürtajlar özellikle Çin ve Hindistan’da nüfus açısından sorun teşkil etmektedir. Hindistan’da bebeğin cinsiyetinin anne karnındayken belirlenerek, kız çocuklarının doğmasının engellendiği bilinmektedir (Grant, 2006). Bu durum Amerika’da yaşayan Çin, Hindistan ve Kore göçmenleri için de geçerlidir. ABD’deki doğum oranlarına bakıldığında, eğer ilk çocuk erkek ise sonraki doğum oranlarının doğal doğum oranına uygun olduğunu; fakat eğer ilk çocuk kız ise doğum oranlarında cinsiyetler arası belirgin bir fark olduğunu göstermektedir (Greaves, 2012). Doğum oranlarındaki bu farklılık, ilk çocuklarının kız olmasından dolayı ikinci çocuğun erkek olmasını isteyen kişilerin, cinsiyet tercihli kürtaj yaptırdıklarını göstermektedir. Cinsiyet seçimine dayalı kürtajlar bazı ülkelerde yasak olmasına rağmen, Amerika’da yasaldır (Koyun ve Büken, 2013). Ülkemizde ise Nüfus Planlaması Hakkındaki Kanun’a göre sadece cinsiyetle taşınan hastalığın varlığı durumunda buna izin verilmektedir.

Yabancı literatürde cinsiyet tercihine ilişkin araştırmalar mevcuttur. ABD’de 2006’dan beri, gebeliğin 10. haftasından itibaren cinsiyetin öğrenilebildiği kitlerin kullanılmaya başlanmasından bu yana kürtaj oranları artmıştır (Vogel, 2012). 11 ülkede

kullanılan bu kitin Çin ve Hindistan'da kullanılması yasaklanmıştır. Çünkü bu ülkelerdeki gebe kadınların, kız çocuklarının olacağını öğrendiklerinde kürtaj yaptırmak isteyeceğine ve nüfus içinde kadın-erkek dengesizliği yaratacağına dair görüş mevcuttur (Hesketh ve Xing, 2006). Bu kararın verilmesine bazı araştırmalar temel oluşturmıştır. Örneğin Hindistan'da yapılmış bir araştırmaya göre katılımcı olan kadınların %95,55'i fetüsün cinsiyetinin kız olduğunu öğrendiklerinde düşük yapmak isteyeceklerini belirtmişlerdir (akt,Vural ve vd., 2015).

2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Ve Doğum Türü Seçimi

Toplum açısından annelik çocuğun doğmasıyla birlikte somut olarak başlasa da aslında gebelik süreci de anneliğin bir aşamasıdır. Gebelik süreci ve devamındaki doğum anı açısından bakıldığında; gebelik ve doğum sonrası dönemde alınan sosyal destek gebeliğin kolay ya da zor algılanmasını etkilemektedir (Kılıçarslan vd., 2008). Çünkü gebelik ve doğum, fizyolojik bir olay olmasının yanı sıra aynı zamanda psikolojik olarak da bir stres kaynağıdır (Özkan, Sakal, Avcı, Civil, ve Tunca, 2013). Eş ve aile desteğinden yoksun kalan kadınların, gebeliği algılamaları olumsuz yönde olmaktadır. Buna bağlı da gebelik boyunca yaşadıkları kaygı ve stres daha yüksek olmaktadır (Uludağ ve Mete, 2014). Gebelik boyu yaşanan kaygı ve gebeliğin stresli geçmesi, kadında doğuma yönelik korkular oluşturmaktadır. Doğuma ilişkin korkuların azalması, aile içinde güvene dayalı bir ilişkinin ve sosyal desteğin var olmasına bağlı değişmektedir. Bu konuda yapılan bir araştırma, kadınların gebelik döneminde aldıkları sosyal destek arttıkça, doğum korkusunun azaldığını göstermektedir (Güleç vd., 2014).

Yapılan bir araştırmaya göre kadınların %64,3'ü gebelik döneminde doğum yapmaktan korktuğunu belirtmiştir (Güler ve Yanikkerem, 2017). Kadınlar, doğumun dayanabileceğinden daha acılı ve ağrılı olacağını düşünmektedir. Bu yüzden doğum anında da sosyal desteğe ihtiyaç duymaktadır. Bu konuda yapılan bir araştırmaya göre kadınların %74,5'i doğumda destekleyici birine ihtiyaç duymakta, ihtiyaç duyduğu kişiler çoğunlukla eş ve aile olmakla birlikte, bir sağlık personeli de olabilmektedir (Timur ve Şahin, 2010). Sosyal destekten yoksun olmanın, eşler arasındaki ilişkinin olumsuz olmasının, kadının gebelik sürecini duygusal ve psikolojik açıdan zor geçirmesine sebep olabileceği düşünülmektedir. Buna yönelik yapılan bir araştırmaya göre gebelikte eş desteğinin az olması, kadınlarda depresif belirtilerin artmasına sebep olmaktadır (Bilszta,

vd., 2008). Sosyal desteğin varlığının ve eşler arasındaki ilişki düzeyinin, kadınların doğum tercihlerinde etkili olacağı düşünülmektedir. Ülkemizde yapılan bir araştırma bu düşünceyi destekler niteliktedir. Bu araştırmaya göre; vajinal doğumu tercih edenlerin eş ilişkisi ve aile ilişkisine dair psikososyal özellikler puanı, sezaryen doğum tercih eden kadınların puanlarına göre daha yüksektir (Aksay, Gülhan, Saygın ve Körükçü, 2017).

Vajinal Doğum, doğal olarak kendiliğinden başlayan, hormonların doğal ve aktif olarak salgılandığı, 37-42 gebelik haftası arasında gerçekleşen doğum eylemidir (Taşkın, 2014). Vajinal doğum halk arasında normal doğum olarak ifade edilmektedir. Sezaryen doğum ise, 500 gr ve üstündeki, 20 haftadan büyük olan fetüs için normal doğumun önerilmediği, risk söz konusu olduğu için müdahalenin söz konusu olduğu doğumdur (Bal, Yılmaz Dereli, ve Beji Kızılkaya, 2013).

Kadınlar vajinal doğumda, sezaryen doğuma kıyasla daha fazla ağrı çekeceğini düşünmektedir (Hacıvelioğlu ve Bolsoy, 2020). Bu sebeple de pek çok kadın sancı çekmemek için sezaryen doğumu tercih etmektedir. Boz ve arkadaşlarının 2009'da yaptığı bir araştırmaya göre ise normal doğum yapmak, doğum esnasında acı ve ağrı çekmek annelik duygusunu tatmak için dini açıdan şart olduğu bulgusunu vermektedir. Başka bir araştırmada, katılımcı olan bir anne, vajinal doğumun bir çaba gerektirdiğini, anne olmanın bir emek anlamına geldiğini ve bu bağlamda vajinal doğumla çocuğunu kucağına almanın kendisi için bir başarı göstergesi olduğunu ifade etmektedir (Aktaş ve Erkek, 2018). Bu sonuca göre annelik, acı çekmek, emek vermek, fedakar olmakla eşdeğer tutulmuştur. Bu bağlamda bakıldığında normal doğumu tercih etmenin, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları çerçevesinde anneliğin kutsal olduğu, anneliğin her şeye değer olduğu ve annelerin cefakar olması gerektiği düşüncesini destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir. Normal doğumu tercih eden annelerin sebeplerine ilişkin yapılan bir araştırmaya göre, annelerin %15,8 i sebep olarak eve erken dönebilmek olduğunu belirtmiştir (Chong ve Mongelli, 2003). Ülkemizde ve bazı Asya ülkelerinde yapılan araştırmalara göre, kadınlar, doğum sonrası günlük işlerini yapabilir hale gelmesi, kayınvalidesi ve sosyal çevresi tarafından güçlü kadın olarak görülebilmesi için vajinal doğumu tercih etmektedir (Lumbiganon, Laopaiboon ve Gülmezoğlu, 2010). Bu doğrultudan bakıldığında, normal doğumu tercih etmenin, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip olma ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Günümüzde sezaryen doğum oranları oldukça yüksektir. Çünkü sezaryen doğum artık, risk faktörü olan doğumlar dışında tercihe bağlı da yapılabilir duruma gelmiştir. Kadınların, doğum türüne karar verme sürecinde neden sezaryen doğumu seçtiklerini anlamaya yönelik yapılan araştırmaların birçoğunda, hekim yönlendirmesinden bahsedilmektedir. Bu konuda yapılan bir araştırmaya göre sezaryen doğum yapan kadınların doğum şeklinin %38,3 oranında anne ve hekimin, %29,5 oranında annenin, %23,5 oranında ise hekimin kararı olduğuna ulaşılmıştır (Sönmez ve Sivaslıoğlu, 2019). Kuşaklar arası doğum şekli kararını inceleyen bir araştırmaya göre Y kuşağında hekim etkisinin %84,2 olduğu bulunmuştur (Hacıvelioğlu ve Bolsoy, 2020). Doğum türü kararına ilişkin farklı bir araştırmaya göre kadınların %94,3'ü doğum türünü seçmemektedir (Uysal, 2017). Benzer bir araştırma sonucuna göre katılımcı kadınların %81,3'ü doğum şeklini tercih etme konusunda söz sahibi olmak istemektedir (Vatansever ve Okumuş, 2013). Bu sonuçlar, kadınların sezaryen doğum türünü seçme konusunda özgür olamadığını göstermektedir. Bu da, kadınların doğum türüne ilişkin gerçek kararlarının, ulaşılan resmi sonuçlardan farklı olduğunu düşündürmektedir. Yaşar'ın yaptığı bir araştırma, bu düşünceyi desteklemektedir. Bu araştırmaya göre sezaryen doğum yapan annelerin %72,9'u eğer sorulmuş olsaydı gerçek tercihlerinin vajinal doğum olacağını ifade etmişlerdir (Yaşar, 2007).

Kadınların doğum türüne karar verme süreciyle ilgili yapılan bir araştırma sonucuna göre; kadınlar doğum türü kararında en çok annesinden, daha sonra eşinden, daha sonra da kayınvalide ve yakın akrabalarından etkilenmektedir (Gözükara ve Eroğlu, 2008). Başka bir araştırmada kadınların doğum türüne karar verirken, medyadan, eş, akraba ve sosyal çevreden etkilendiği bilgisine ulaşılmıştır (Vatansever ve Okumuş, 2013). Bu sonuca göre kadınların, kendi bedenleri ve kendi hayatlarıyla ilgili konularda karar verme aşamasında, sosyal çevrenin ve buna bağlı sosyal desteğin etkisinin öneminden bahsedilebilir. Ataerkil düşüncenin baskın olduğu toplumlarda, sosyal desteğin varlığı ya da düzeyi, doğacak bebeğin cinsiyetine göre değişiklik gösterebilmektedir. Buna ek olarak annelik rolü çerçevesinde kadının kendini yeterli görme durumunun, tercih edeceği doğum türünden etkilendiği düşünülmektedir. Geleneksel aile yapısı içinde vajinal doğum normal kabul edilmektedir. Bu sebeple kadınların, yeterli anne olabilmenin, anneliğin sorumluluklarını üstlenme ve zorluklara

karışı dayanıklı olabilme durumunun anneliğin ilk safhası olan doğumla ilişkili olduğuna dair inanç geliştirdikleri düşünülmektedir.

2.2. Duygu Sosyalleştirme

Annelik rolü çerçevesinde bu araştırmada, anne-çocuk bağlanması ve duygu sosyalleştirme davranışı ele alınmaktadır. Duygu sosyalleştirme davranışları, ebeveynlerin çocuğun yaşadığı duygulara yönelik verdikleri tepkiler anlamına gelmektedir (Altan Aytun, Yağmurlu ve Yavuz, 2013). Başka bir ifadeyle duygu sosyalleştirme, çocuğun ifade ettiği duygunun hemen ardından gösterilen tepkileri ve ebeveyn ile çocuk arasındaki duygulara ilişkin tüm iletişimi kapsamaktadır (Çorapçı, 2013). Duygu sosyalleştirme aynı zamanda, çocukların duyguları anlama, ifade etme ve yaşanan duygularla baş edebilme sürecini ifade etmektedir (Eisenberg, Cumberland ve Spinrad, 1998).

Çocuklar, duyguları öğrenme sürecinde, ebeveynlerinin, yaşadıkları duygulara yönelik tepkilerinden çıkarım yapmaktadır. Dolayısıyla çocukların duyguları anlama ve duyguların yaşanmasında hangisinin kabul edilir olduğunu öğrenme sürecinde, ebeveynler ilk rehberdir. Ayrıca öfke ve üzüntü gibi çocukların yaşadığı olumsuz duygulara ebeveynlerin verdiği tepkiler, çocukların bu duyguları anlamlandırmaları için bir fikir oluşturmaktadır. Özellikle anneler, çocukların duyguları öğrenme sürecinde aktif rol almaktadır (Kopp, 1989). Araştırmalar, duygular hakkında konuşmayı annelerin babalara kıyasla daha fazla önemseydiğini ve bunu daha fazla yaptığını göstermektedir (Fivush ve vd., 2000). Ek olarak, annelerin, çocukların duygusal yaşamlarına babalara kıyasla daha fazla şahit oldukları bilinmektedir (Klimes-Dougan ve vd., 2007). Bu durum, toplumsal cinsiyet rolleri gereği çocuk bakımı sorumluluğunun anneye ait olduğu düşüncesinden hareketle anne ve çocuğun daha fazla zaman geçirmesinin bir sonucudur. Başka bir araştırmaya göre ise babaların çocuklarıyla duygular hakkında konuşmayı, kendilerinin yapması gereken bir görev olarak görmediği bilgisine ulaşılmıştır (Denham ve Kochanoff, 2002). Ülkemizde yapılan araştırmalar da bu sonuçları desteklemektedir. Çorapçı, Aksan ve Yağmurlu'nun (2012) yaptığı bir araştırmaya göre Türk anneleri, çocukların yaşadıkları duygulara karşı duyarlı olmaktadır. Bu sonuçlardan hareketle, bir çocuğun duygusal gelişiminin başladığı ilk yerin aile, bunu başlatan kişinin de anne olması sebebiyle bu araştırmanın annelerle yapılması uygun görülmüştür.

2.2.1. Duygu Sosyalleştirme Kuramları

Duygu sosyalleştirme kavramı, gelişim psikolojisi alanında karşımıza çıkan ve özellikle son yıllarda daha fazla önem kazanan bir kavramdır.

Duygu sosyalleştirme kuramlarından birinde, ebeveynlerin duygu sosyalleştirmesi için uyguladıkları yöntemler üç başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; çocukların olumsuz duygularına verilen tepkiler, duygular hakkındaki konuşmalar ve ebeveynlerin duyguları gösterme şekilleridir (Eisenberg, Cumberland ve Spinrad, 1998). Bu kurama göre çocukların bir duyguyu iyi ya da kötü olarak anlamlandırması, olumsuz bir duygu yaşadıklarında ebeveynlerinin bu duruma verdikleri tepkilere göre değişmektedir. Eisenberg ve arkadaşları (1998), ebeveynlerin verdikleri tepkileri destekleyici tepkiler ve destekleyici olmayan tepkiler olarak ikiye ayırmaktadır. Destekleyici tepkiler çocuğun olumlu duygusal gelişimine katkı sağlarken, destekleyici olmayan tepkiler çocuğun yaşayabileceği sosyal ve duygusal problemlere katkı sağlamaktadır. İkinci olarak, ebeveynlerin kendi duygularını ifade etmesi, yaşadıkları durumlar hakkında çocuklarıyla yaptıkları konuşmalar, çocukların duyguları öğrenmesinde ve nasıl ifade edilmesi gerektiğini öğrenmesinde etkili olmaktadır. Bu konuda yapılan Garner ve arkadaşlarının (2008) araştırmasına göre duygu kelimelerini daha çok kullanan annelerin çocuklarının duyguları anlama becerilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kuramın üçüncü duygu sosyalleştirme yöntemi ise ebeveynlerin duygularını gösterme şekilleridir. Çünkü çocuklar, bir duygunun nasıl yaşanacağını, ebeveynlerin duygu ifade etme şekillerini gözlemleyerek ve taklit ederek öğrenmektedir.

Üst Düzey Duygu Felsefesi Kuramı'na (Gottman, Katz ve Hooven. 1996) göre, üst düzey duygu felsefesi, ebeveynlerin kendilerinin ve çocuklarının yaşadıkları duyguları düzenli olarak ifade etmeleri anlamına gelmektedir. Gottman ve arkadaşları (1996) dört çeşit duygu sosyalleştirme yönteminden bahsetmektedir. Bunlar: duygu koçluğu, serbest bırakma, duyguyu göz ardı etme ve duyguyu onaylamamadır. Bu kurama göre duygu koçluğu yapan ebeveynlerin duygulara dair farkındalıkları yüksektir ve her duygunun yaşanmasını kabul ederler. Serbest bırakma uygulayan ebeveynler çocuklarının yaşadıkları duyguları fark edip, onları rahatlatmaya çalışırlar. Duyguyu göz ardı eden ebeveynler üzüntü ve kızgınlık gibi zor duyguları zararlı olarak kabul eder ve o duyguların çabucak ortadan kalkmanı sağlamaya çalışırlar. Duyguyu onaylamayan

ebeveynler ise çocukların yaşadıkları olumsuz duygularda onları eleştirir, küçümser ya da cezalandırır (Gottman, vd., 1997).

Yağmurlu ve Altan'ın (2010) ifadesine göre, ebeveynlerin duygulara yönelik verdikleri olumlu ve olumsuz tepkiler altı basamakta değerlendirilmiştir. Bunlar; duygu odaklı tepkiler, duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler, problem odaklı tepkiler, küçümseyici tepkiler, cezalandırıcı tepkiler ve ebeveynde sıkıntı tepkileridir. Duygu odaklı tepkiler, ebeveynlerin olumsuz herhangi bir duygu yaşayan çocuğuna karşı, onun daha iyi hissetmesi için gösterdiği tutumu ifade etmektedir. Duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler, ebeveynin çocuğun yaşadığı duyguyu rahatça ifade etmesi için ona destek olması anlamına gelmektedir. Problem odaklı tepkiler, çocuğun hissettiği duyguya sebep olan durumun çözümüne yönelik destek olmayı ifade etmektedir. Duygu odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran ve problem odaklı tepkiler, duygu sosyalleştirmeye yönelik gösterilen olumlu tepkilerdir. Küçümseyici tepkiler çocukların yaşadıkları duygulara ilişkin tepkilerine küçümseyici bir tutumla cevap vermesi anlamına gelmektedir. Cezalandırıcı tepkiler çocukların yaşadıkları olumsuz duyguları kontrol altına almak için ebeveynin sözel ya da fiziksel olarak cezalandırıcı tutumda olması anlamına gelmektedir. Ebeveynde sıkıntı tepkileri, çocuğun yaşadığı olumsuz duygular karşısında ebeveynin kaygılı tutumda olmasını ifade etmektedir. Küçümseyici tepkiler, cezalandırıcı tepkiler ve ebeveynde sıkıntı tepkileri duygu sosyalleştirmeye yönelik gösterilen olumsuz tepkilerdir (Yağmurlu ve Altan, 2010).

O'Neal ve Magai'ye (2005) göre ebeveynler biri olumlu, dördü olumsuz olmak üzere beş adet duygu sosyalleştirme tepkisi vermektedir. Olumlu olan tepki ödüllendirme tepkisidir. Ödüllendirme tepkisinde ebeveyn, çocuğun yaşadığı olumsuz bir duygu karşısında onu rahatlatmakta, onunla empati kurarak yaşadığı sorunu çözmek için destek olmaktadır. Cezalandırma tepkisinde ebeveyn, çocuğun yaşadığı duygudan daha büyük tepki vererek duyguyu büyütmede, çocuğun yaşadığı duyguyu yok sayarak ihmal etmekte, çocuğun yaşadığı duyguya yönelik dikkatini dağıtmakta ve çocuğunun yaşadığı duyguyu onaylamayarak, duygusunu ifade etmesi konusunda onun cesaretini kırmaktadır.

2.2.2. Duygu Sosyalleştirmeyi Etkileyen Faktörler

Dunsmore ve Halberstad (1997)'a göre sahip olduğu duygular, duygusal şemaları etkileyerek dünyayı algılamamızda etkili olmaktadır. Halberstad ve arkadaşları (1995), ebeveynlerin duygu sosyalleştirme davranışlarında, çocukların duygu şemalarının oluşmasını etkileyen dört sebepten bahsetmektedir. Bunlardan ilki ailenin duygusal ifadesinin tipik şeklidir. Buna göre ailede sıkça var olan ya da hiç olmayan duygular ve duygu ifadeleri, çocukların duyguları anlamlandırmasında ve buna yönelik duygusal beklentiye girmesinde etkili olmaktadır. İkincisi ailenin duygusal ifade ile ilgili özellikleridir. Buna göre aile içinde ebeveynlerin duyguları açık ya da kapalı olarak ifade etmesi çocukların duygu şemalarını etkilemektedir. Üçüncüsü çocuğa ilişkin faktörlerdir. Dunsmore ve Halberstad'a (1997) göre çocuğun mizaç ve cinsiyeti, ebeveynlerin duygu ifadelerini ve bunun üzerinden çocuğun duygu şemalarını etkilemektedir. Son olarak ailelerin duygu sosyalleştirme davranışlarını ve çocukların duygu şemalarını etkileyen sebeplerden dördüncüsü ise, ailenin içinde bulunduğu kültürel ortamdır. Buna göre çocukları, hangi duygunun kabul edilebilir hangisinin kabul edilemez olduğunu içinde bulundukları toplum ve kültür yapısına göre karar vermektedir. Bu bağlamda bakıldığında duygu sosyalleştirme kültürden bağımsız değildir. Duyguların ifade edilmesinde kültür önemli bir rol oynamaktadır (Elfenbein ve Ambady, 2002). Örneğin bazı kültürlerde üzüntü kabul edilebilir bir duygu iken, öfke kabul edilmez (Gottman, Katz ve Hooven, 1996). Bu konuda yapılan araştırmalardan birine göre; bireyi merkeze alan kültürlerde duygu sosyalleştirme tepkilerinin kültürle uyumlu olduğu sonucuna varılmıştır (Fivush ve Wang 2005). Fakat duygu sosyalleştirme ve kültür ilişkisini temel az sayıda araştırma vardır.

Ülkemizde bu konuda yapılan bazı araştırmalar ebeveynlerin duygu sosyalleştirme konusundaki tutumları ile çocukların cinsiyetleri arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir (Özkan, 2015; Ersay, 2014). Bu durum, günümüzde ebeveynlerin eğitim seviyelerinin artmasıyla açıklanmaktadır (Güven ve Erden, 2017). Fakat aksini gösteren araştırmalar da literatürde mevcuttur. Örneğin 2015 yılında yapılan bir araştırmaya göre annelerin, oğlan çocuklarına karşı, kız çocuklarına kıyasla daha destekleyici duygu sosyalleştirme tepkileri verdiği bulunmuştur (Hasçuhadar, 2015). Uluslararası literatürde yer alan bir araştırmaya göre ebeveynler üzüntü duygusunu ve ağlama davranışını erkeklere, kızgınlık duygusunu ve buna yönelik davranışları da kızlara

yakıştırmamaktadır (Garner, Robertson ve Smith, 1997). Anne ve babaların birlikte katıldığı bir araştırma sonucuna göre hem annelerin hem de babaların kız çocukları ile üzüntü içeren olayları konuşurken daha fazla duygu ifadesi kullandığı görülmüştür (Fivush, Brotman, Buckner ve Goodman 2000). Günümüze daha yakın yapılan farklı bir araştırmaya göre, okul öncesi dönemdeki çocukların çizdikleri resimlerde kızgınlık ifadesi erkeklere, üzüntü ifadesi kızlara yakıştırılmıştır (Bayramoğlu, 2015). Türk toplum yapısı açısından düşünüldüğünde ‘erkekler ağlamaz’ ifadesinin varlığı da bu bulgu ile örtüşmektedir. Farklı bir araştırma sonucuna göre anneler kız çocukları ile daha erken yaşta duygular hakkında konuşmaya başlamakta ve onları empatik olmaları yönünde daha fazla yönlendirmektedir. Aynı anneler oğlan çocuklarının ise daha sert olmalarını beklemektedir (Shewark ve Blandon, 2014). Babaların da benzer tutuma sahip olduğu görülen bir araştırma sonucuna göre, babalar oğullarının duygusal patlamalarına cezalandırıcı bir tepki verirken, kız çocuklarına duygularını ifade etme yönünde destekleyici bir tepkide vermektedir (Tao, Zhou ve Wang, 2010). Bu bulgular da, kadınlarının tepkilerinin yumuşak, erkeklerin ise sert ve gücünü gösterir şekilde olmasını bekleme yönünden toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile örtüşmektedir. Bir başka bulguya göre anneler kız çocuklarına daha fazla duygu göstermektedir (Shewark ve Blandon, 2014). 2002 yılında yapılan bir araştırmaya göre babaların kız çocuklarının korku ya da üzüntü duygularını ödüllendirdiği, oğlan çocuklarının aynı duygularını ise cezalandırıldığı söylenmektedir (Garside ve Klimes-Dougan, 2002). Bu bağlamda bakıldığında toplum içerisinde yer alan toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, duygu sosyalleştirme davranışını etkilemektedir. Başka bir ifadeyle ebeveynlerin çocuklarına yönelik gösterdikleri duygu sosyalleştirme davranışları, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları oluşturma ve var olanı pekiştirme niteliğindedir.

2.3. Bağlanma

Bir bebek, dünyaya geldiği andan itibaren hayatına devam edebilmek için birinin, onun bakımını yürütmesine ihtiyaç duymaktadır (Sümer, 2012). Bebeğin ihtiyaçları hem fiziksel hem de duygusal olarak bakım vermeyi gerektirmektedir. Bu sebeple aile ortamı bir bebeğin ihtiyaçlarının karşılandığı ilk ortamdır. Aile ortamı içinde bakım veren kişi ile bebek arasında kurulan bağ, bağlanma terimi ile ifade edilmektedir.

John Bowlby, anne ve çocuk arasında oluşan bağa, bağlanma adını vererek bu ifadeyi literatüre katmıştır. Bowlby bu terimi ilk kez, 1944 yılında, uyum bozukluğu

gösteren çocukların olduğu bir klinikte çalıştığı esnada kullanmıştır. Bowlby bağlanma terimini, çocuğun anneye karşı geliştirmiş olduğu bağlanma davranışını açıklamak üzere kullanmaktadır (Bowlby, 1958). Ona göre bağlanma, duygusal bir bağıdır (Bowlby, 1982). Duygusal bağ, bakım verenin (bu araştırma kapsamında annenin), çocuğa sağladığı rahatlığı, güvenli alanı ve ihtiyaçların karşılandığı konforlu ortamı içermektedir.

Bowlby (1977)'ye göre bağlanma, insanın dünyaya gelmesiyle başlayan ve ölüme kadar da devam eden bir süreçtir. Bowlby'nin görüşü üzerine bu konuda yapılan çalışmalar, bebeklik ve ilk çocukluk döneminde öğrenilen bağlanma örüntülerinin değişmediğini, yaşamın ileriki yaşlarına aktarıldığını göstermektedir (Main, Kaplan, ve Cassidy, 1985; Ziegenhain ve Jacobsen, 1999; Akt. Bee ve Boyd, 2003; Hamilton, 2000).

Bağlanma, bebeğin doğumuyla birlikte ilk iletişim kurulan kişi olan anneye başlamaktadır. Ainsworth'a göre bebeğin ağlaması, meme emmesi, gülümsemesi, sarılması ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla annesinin dikkatini çekmek için gösterdiği davranışlardır. Bu davranışlar bazı kaynaklarda sinyal olarak ifade edilmektedir. Bebeğin sinyallerine annenin zamanında cevap vermesi bebeğe güven hissettirmektedir.

Anneyle kurulan ilk ilişki, çocuğun diğer kişilerle olacak ilişkisi için bir rol model özelliği göstermektedir (Sümer ve Şendağ, 2009). Annenin çocuğuna verdiği her türlü tepki ve onunla kurduğu her türlü ilişki, bağlanma kapsamında ele alınabilir özelliktedir. Çocuğun duygularına ve yaşantılarına karşı annenin verdiği tepki, ilk olarak çocuğa tepki vermeye değer olduğunu düşündürmektedir.

Annenin çocuğu ile kurduğu ilişkinin içeriği, çocuğa güven duygusunu öğretmektedir. Bowlby'ye göre çocuklarıyla güvenli bağlanma ilişkisi kuran ebeveynler, çocuklarına karşı, onlara değer verdiklerine ve sevdiklerine dair güven oluşturmaktadırlar. Bu sebeple bağlanma modelleri güven duygusu temelinde şekillenmektedir. Ebeveyn ve çocuk arasında kurulan güvene dayalı ilişki, çocuğun sağlıklı gelişimi ve çocuğun topluma uyum sağlaması açısından önemlidir (Özgün, 2013). Çocuk, annesinin ona değer verdiğine inanırsa, hayata ve kendine dair güven duygusu gelişmektedir (Cüceloğlu, 2005).

2.3.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanmanın temelleri ilk olarak, Bağlanma Kuramı kapsamında John Bowlby tarafından tanımlanmıştır. Bowlby, bağlanmanın temelinde sadece fiziksel ihtiyaçların karşılanması değil, duygusal ihtiyaçların karşılanmasının da yer aldığını belirtmektedir.

Bağlanma Kuramı üzerine araştırmalar yapan Ainsworth ve arkadaşlarına göre (1978) bebeğin anneye bağlanması üç tür üzerinden açıklanabilmektedir. Bunlar; güvenli bağlanma, kaygılı bağlanma ve kaçınan bağlanmadır.

Güvenli bağlanma ilişkisinde, bebeğin ihtiyacı olduğunda anne ya da bakım veren gerekli müdahaleyi zamanında yapar ve çocuğu rahatlatır (Bowlby, 1988). Bu ifadeye göre güvenli bağlanan bebeklerin ebeveynlerinin, bebeğin tepkilerine karşı daha duyarlı olduğu anlaşılmaktadır. Çocuklarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı yaklaşan ebeveynler, onlara güven vermektedir. Bu sebeple güvenli bağlanan çocuklar, ebeveynine ve yaşamında karşılaştığı kişilere karşı da güven duymaktadır (Yavuzer, 1999).

Kaygılı bağlanma türünde bebekler ihtiyacına yönelik anneye sinyaller verirler fakat ihtiyacı giderildiğinde de huzursuzluk yaşamaya devam ederler. Bunun sebebinin de annenin çocuğuna karşı tutarlı olmayan duyarsız davranışlarının olduğu düşünülmektedir (Ainsworth vd., 1978). Ebeveynlerin gösterdiği tutarsız davranışlar, çocuğa tam bir güven duygusu hissettirememektedir.

Kaçınan bağlanma türünde, annenin bebeğine karşı davranışlarında duyarsızlık ve bağlanmaya karşı bir reddetme davranışı söz konusudur (Ainsworth vd., 1978). Ebeveynlerin duyarsız davranışlarının altında çoğunlukla, kendi kişisel ihtiyaçlarına öncelik vermeleri yatmaktadır (Belsky ve Cassidy, 1994). Bu sebeple çoğunlukla çocuklar, anneye karşı beklentisiz ve ayrılığa karşı tepkisiz davranışlar gösterirler. Dolayısıyla çocukların, annelerine karşı güven duygusu besleyemedikleri düşünülmektedir.

Kaygılı ve kaçınan bağlanma türleri, güvensiz bağlanma türleridir. Güvensiz bağlanan çocukların ebeveynleri olumlu duygulara ilişkin duyguları sınırlıdır. Bu bağlanma türünde ebeveynler çocuklarını eleştirir ya da duygularını ciddiye almaz. Bu bağlamda güvensiz bağlanma türü içindeki ebeveynlerin daha fazla olumsuz duygu sosyalleştirme davranışları olacağına dair bir tahmin yürütülmektedir.

2.3.2. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler

Farklı bir tanıma göre bağlanma, ‘Bir bebeğin dünyaya gelmesiyle başlayan ve çevre ile etkileşimle devam eden duygusal bağ.’ olarak ifade edilmektedir (Keskin ve Çam, 2009). Bu tanım, insanın sosyal bir varlık olmasına ve sosyal etkileşim ile şekillenmesine vurgu yapmaktadır. Bağlanmanın sosyal etkileşim ile ifade edilmesi, bağlanma

sürecinin toplumsallaşma süreci ile ilişkisi olduğunu düşündürmektedir. Bu düşünceden hareketle bağlanmaya, sosyal etkilerin de katkı sağladığı söylenebilir.

Anne ile çocuk arasında kurulan bağ, annenin doğum öncesinde, doğum esnasında ve doğum sonrasındaki duygularından ve bununla ilişkili tutumlarından etkilenmektedir (Sabuncuoğlu ve Berkem, 2006). Bu konuda yapılan araştırmalar, bebek ile yapılan ten teması oranı, ebeveynlerin eğitim seviyesi, yapılan doğum şekli, doğum sırası gibi sebeplerin, bağlanma ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Yahşi ve Bayraktar, 2016; Gözübüyük ve Özbey, 2019; Hurk, 2015; Glasser, 2007). Dolayısıyla bağlanmayı etkileyen birden fazla faktörün olduğu bilinmektedir.

Anne-bebek bağlanmasını etkileyen faktörler kapsamında Darvishvand ve arkadaşları (2018), bu konuda yapılmış araştırmaları tarayarak etkili tüm faktörleri, anne faktörleri ve bebek faktörleri olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Anne faktörleri; yaş, eğitim, çalışma durumu, evlilik memnuniyeti, gelir düzeyi, psikolojik durum, sosyal destek, çocuk sayısı, planlı-plansız gebelik, doğum şekli, ten teması, emzirmeye başlama zamanı, gebelik esnasında bağlanma, olarak belirtilmiştir. Bebek faktörleri ise; cinsiyet, sağlık sorunları, erken doğum ve bebeklik duygu durumu olarak belirtilmiştir (Darvishvand, Rahebi, ve Khalesi, 2018). Yahşi ve Bayraktar'ın (2016) araştırmasına göre anneleri ilköğretim mezunu olanlar, anneleri yükseköğretim mezunu olanlara daha kaygılı bağlanmaktadır. Sumbas ve Sezer (2017) araştırmasına göre ise anneleri yükseköğretim mezunu olanlar, anneleri ortaokul mezunu olanlara göre daha güvenli bağlanmaktadır. Gözübüyük ve Özbey (2019), annenin çalışmasının çocukta bağlanmayı arttırdığını bulurken, Kassamali ve Rattani (2014), bağlanmayı etkileyen şeyin annenin çalışıp çalışmamasından çok çalışan kadın ve annelik rolünü dengeli yaşaması olduğunu söylemektedir. Kırca ve Savaşer (2017) annenin bebeğini planlı gebelik sonucu dünyaya getirmesi ve bebeğin istenilen cinsiyette olmasının anne-bebek bağlanmasını arttırdığını bulmuştur. Soysal ve Bodur (2015) doğum sonrası anne ve bebeğin aynı odayı paylaşmasının, annenin çıplak teninde bebek ile ten teması yapmasının ve buna bağlı emzirmenin hemen başlamasının anne-bebek bağlanmasına olumlu katkısı olduğunu ifade etmektedir.

2.3.3. Bağlanma Ve Toplumsal Cinsiyet İlişkisi

Bağlanma kuramına göre bebek, hayatına sağlıklı devam edebilmek için bir bağlanma nesnesine ihtiyaç duymaktadır (Bowlby, 1988). Bağlanma nesnesi ile kurulan sağlıklı duygusal ilişki, bebeğin sağlıklı gelişmesini sağlamaktadır. Bağlanma nesnesi, bebeğe bakım veren kişidir. Bizim kültürümüzde çoğunlukla bebeğe birincil bakım veren kişi annedir. Ülkemizde  ocuk yetiştirme konusunda geleneksel yöntemlerin uygulanması ve bu rolü annenin üstlenmesi, bağlanma ilişkisinde annenin ön plana çıkmasını sağlamaktadır (Kağıt ba ı, 2007). Hem gebelik hem de doğum sonrası dönemde bağlanma üzerinde etkili etmenlerin, annelik rolünü de etkilediği bilinmektedir. Bu sebeple, bebeğin bağlanma nesnesi ile sağlıklı duygusal ilişki kurabilmesi için, bağlanma nesnesinin yani annenin öncelikle kendisini bu konuda yeterli hissetmesi önemlidir. Kadının annelik algısı, anne olarak kendini yeterli hissetmesi toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının varlığından etkilenmektedir. Ataerkil toplum yapısında bebeğin cinsiyeti, annenin kendini yeterli hissetmesini sağlayan etkenlerden biridir. Erkek  ocuğa sahip olmak hem onu doğuran anneye hem de o aileye bir üstünlük kazandırmaktadır (Ersöz, 2010).

Öte yandan, gebelik döneminde anne-bebek bağlanmasının gelişmesinde, annenin fetüsü bir birey olarak algılaması ve onun özelliklerini yorumlaması önemlidir (Peppers, ve Knapp, 1980). Bu noktada, annenin fetüsün özelliklerini yorumlarken onun cinsiyetinin bilinmesinin önem kazanacağı d   n lmektedir. Çünkü bu konuda yapılan ara tırmamalar, doğum öncesi dönemde, fetüsün istenilen cinsiyette olmasının gebeliğe dair olumlu duygulara sebep olduğunu ve prenatal bağlanmayı olumlu etkilediğini göstermektedir (Köse,  ınar, ve Altınkaynak, 2013). Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının varlığının, kadın tarafından algılanan sosyal desteği ve kadının bebeğine bağlanma düzeyini etkileyeceği d   n lmektedir.

Toplum tarafından erkek cinsiyetine verilen önem, yalnızca doğum öncesi dönemde değil, doğum sonrasında da annelik rolünü etkilemektedir. Bu konuda yapılan bir araştırmaya göre, istenilen cinsiyette bebeğe sahip olamayan kadınlarda depresyon görülebileceği ve bu kadınların benlik saygısında d     olabileceği bilgisine ulaşılmıştır (Walker ve Conner, 1993). Ülkemizde yapılan bir araştırmaya göre ise, bebeğin istenilen cinsiyette doğması, annenin olumlu duygularını arttırmaktadır (Manav ve Yıldıırım, 2010). Geleneksel Türk kültüründe erkek cinsiyetine yönelik bir üstünlük verildiği

bilindiğine göre, çocuğun cinsiyetinin, annenin çocuğuna karşı bakış açısını ve annelik rolünü yerine getirme şeklini etkileyeceğini düşündürmektedir. Bu etkiler doğrultusunda anne-çocuk bağlanmasının cinsiyete göre farklılaşacağı düşünülmektedir.

2.3.4. Bağlanma Ve Duygu Sosyalleştirme İlişkisi

Toplumsal cinsiyet inançlarından beslenen bir diğer konu da, ebeveynlerin duygu sosyalleştirme davranışlarıdır. Çünkü araştırma sonuçlarına göre ebeveynlerin duygu sosyalleştirme davranışları çocukların cinsiyetine göre farklılık göstermektedir. Olumlu duygu sosyalleştirme davranışları, aynı zamanda ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkinin de olumlu olması anlamına gelmektedir. Çünkü çocukların yaşadığı duygulara yönelik ebeveynin gösterdiği destekleyici tepkiler, çocuğa güvenli bir alan yaratmaktadır. Yağmurlu ve arkadaşlarının yaptığı araştırma sonucu da bu düşüncüyü desteklemektedir. Araştırma sonucuna göre olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri arttıkça, anne şefkati de artmaktadır (Yağmurlu ve vd., 2012).

Anne ile çocuk arasında kurulan sağlıklı ilişkinin, çocuğun sağlıklı gelişimi ve topluma uyumu konusunda etkili olduğu bilinmektedir. Bu duruma bağlanma açısından bakıldığında öncelikle bebeklik, devamında da çocukluk döneminde çocukların bağlanma stillerinin farklılığı, annelerin çocuklarıyla kurduğu ilişkiye ve çocuklarına karşı olan duyarlılık düzeylerine bağlıdır. Çocuklarına karşı duyarlı olan annelerin çocukları güvenli bağlanma stiline daha yakın olmaktadır (Bretherton, 2003). Bu duruma duygu sosyalleştirme davranışı açısından bakıldığında; çocuklarına karşı duyarlı olmak, aynı zamanda çocukların yaşadığı duygulara karşı da duyarlı olmak olarak düşünülebilir. Çünkü duyguları anlama ve yaşanan duygularla baş etme becerisi doğuştan gelmemektedir. Bu beceriyi çocuk, erken dönemlerinde yakın çevre ile ilişkisi sonucu geliştirmektedir (Dodge ve Garber, 1991). Bebeklikte ve okul öncesi dönemde çocuklar duygularını kendi başına düzenleyememekte ve bu konuda ebeveyn desteğine ihtiyaç duymaktadır (Tulpar, Aktan, ve Yardımcı, 2019). Bu konuda yapılan bir çalışmaya göre okul öncesi dönem çocuklarında, annelerin çocukların yaşadığı duygulara yönelik gösterdiği; sarılma, ten teması ve göz kontağı kurma gibi davranışlar, çocuklar için önemli destekleyici davranışlar olarak görülmektedir (Premo ve Kiel, 2014). Bu davranışlar, aynı zamanda anne-çocuk bağlanmasını olumlu etkileyen davranışlardır. Bu bağlamda annenin bu konuda çocuğuna gösterdiği destek ve buna yönelik kurulan ilişki,

bağlanmayı da etkilemektedir. Aynı zamanda anne-çocuk arasında kurulan duygusal bağ için gerekli olan duygusal farkındalık, olumlu duygu sosyalleştirme davranışları için de bir gerekliliktir. Annenin, çocuğunun yaşadığı duyguların farkına varması ve duygulara ilişkin olumlu tepkiler vermesi, çocuk için güçlü bir destekleyici olacaktır. Çünkü güvensiz bağlanan çocuklar, ebeveynleri tarafından duyguları konusunda eleştirilen ve yok sayılan çocuklardır (Schore, 2001). Bu anlamda, çocuğun annesiyle kurduğu duygusal bağın, annenin çocuğuna yönelik gösterdiği duygu sosyalleştirme davranışlarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Öte yandan çocukların duyguları anlama becerisi, güvenli bağlanma ilişkisi gibi anne ve çocuk arasındaki ilişkiye dayalı faktörlerden etkilenmektedir (Laible ve Thompson, 1998). Araştırmalar bağlanma biçimleri ile duygu sosyalleştirme sürecinin ilişkili olduğunu göstermektedir. Güvenli bağlanan çocukların anneleri ile aralarındaki olumlu ilişki, aynı zamanda olumlu duygu sosyalleştirme sürecini düşündürmektedir (Kochanska ve vd., 2010). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının varlığının, kadının kendini annelik rolü içinde iyi hissetmesi ve çocuğuna yönelik davranışları bakımından duygu sosyalleştirme tepkilerini ve bunun üzerinden de anne-çocuk bağlanmasını etkilediği düşünülmektedir.

2.3.5. Bağlanma Ve Doğum Türü İlişkisi

Doğum türü ile anne-bebek etkileşimini inceleyen araştırmalar ulusal ve uluslararası yayınlarda karşımıza çıkmaktadır. Çalışmalardan bazıları doğum şeklinin anne-bebek bağlanması üzerinde etkisi olduğunu gösterirken, araştırmaların bazılarında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Doğum şeklinin, anne-bebek bağını etkilediğini destekleyen araştırmalar, sezaryen doğumun bağlanma üzerindeki olumsuz etkisini göstermektedir (Güngör, Gökyıldız ve Nahçıvan, 2004; Soysal, Ergenekon, Aksoy ve Erdoğan, 2000). Bu konuda yapılan araştırmalardan biri de Öztürk ve Saruhan'ın araştırmasıdır. Bu çalışmaya göre sezaryen doğum, anne ve bebek arasındaki bağın gelişmesini geciktirmesi sebebiyle bağlanmayı olumsuz etkilemektedir (Öztürk ve Saruhan, 2015). Vajinal doğum anne-bebek etkileşiminin erken başlamasına, annenin bebeğini hemen emzirebilmesine olanak vermektedir. Bu bağlamda vajinal doğum, kadının annelik memnuniyetini arttırmakta ve anne-bebek bağını güçlendirmektedir (Larkin, Begley ve Devane, 2017).

Ayrıca kaynaklarda, erken emzirmenin annenin süt miktarını ve emzirme süresini arttırdığı belirtilmektedir (Byrstova vd., 2007). Erken emzirme ancak vajinal doğumla birlikte mümkün olabilmektedir. Çünkü sezaryen doğum sonrası hissedilen ağrı, bebeğin ilaç etkisinde olması sebebiyle daha fazla uykuda olması ve annenin dinlendirilmesi amacıyla bebeğe anne sütü yerine mama verilmesi, emzirmenin gecikmesi sebebiyle anne-bebek bağlanmasını olumsuz etkilemektedir (Beydağ, 2007). Bu sebeple vajinal doğum sonucunda anne-bebek bağlanmasının en erken ve sağlıklı gerçekleşeceği düşünülmektedir. Vajinal doğumun anne-bebek bağlanmasına bir diğer olumlu etkisi de, doğum esnasında salgılanan stres hormonlarının anne-bebek bağlanmasını arttırıcı bir etki yarattığıdır (Molina, vd., 2015).

Doğum türü ve bağlanma ilişkisini inceleyen araştırmaların bazılarında, doğum şeklinin bağlanma üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığına ulaşılmaktadır (Mutlu vd., 2015). Bu konuda yapılan başka bir araştırmaya göre annelerin bebeklerini pozitif algılamaları ile doğum şekli arasında bir ilişki bulunmamaktadır (Çakır ve Alparslan, 2018). Başka bir araştırma sonucuna göre doğum şekli, annelik rolü kazanımında herhangi bir etkiye sahip olmamaktadır (Koç, Özkan ve Bekmezci, 2016). Bu konuda yapılan farklı bir araştırmaya göre ise; doğum türü, doğumdan 1 hafta sonrasına kadar anne-bebek bağlanmasında bir etkiye sahipken, bu etki 6 hafta sonra ortadan kalkmaktadır (Glasser, 2007). Bu durum, annenin ağrılarının geçmesi ve bebeğiyle birlikte yaşamaya alışmasıyla birlikte annelik rolüne adapte olmasıyla açıklanabilir.

Öte yandan dini ve kültürel inancın etkisiyle vajinal doğumun anneye acı yaşatacağı bu sayede anneliğin ve bebeğin değerinin daha iyi bilineceği yönünde bir bulgunun varlığı da anne-bebek bağlanmasına etki eder nitelikte olabileceği düşünülmektedir. Vajinal doğumun, sezaryen doğuma göre daha ağrısız olmasının, günlük hayata daha hızlı dönmeye imkan vermesinin, bebeğe bakım verme, onu taşıma ve kucaklama konusunda zorluk yaratmamasının da anne-bebek bağlanmasında etkili olacağı düşünülmektedir. Bu konuda yapılan başka bir araştırmaya göre travmatik doğum algısı, anne-bebek bağlanmasını olumsuz etkilemektedir. Aynı araştırmada, vajinal doğum yönteminin, sezaryen doğum yöntemine göre daha az travmatik algılandığı bulunmuştur (Yılmaz, Şaşmaz, Çakıroğlu, Özdoğan ve Bay, 2020). Dolayısıyla bilgi ve araştırma kapsamındaki hipotezden hareketle vajinal doğumun anne-bebek bağlanmasına olumlu yönde etki ettiği düşünülmektedir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Annelerin toplumsal cinsiyet algısı ve duygu sosyalleştirme davranışı ile çocuğun anneye bağlanma türünü incelemeyi amaçlayan bu araştırma ilişkisel karşılaştırmalı tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Bu model, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2007).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini; Bursa ili Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi anaokullarına devam etmekte olan 5-6 yaş grubu çocuklar ve çocukların anneleri oluşturmaktadır. Katılımcıların anne olarak seçilmesinin sebebi, ülkemizde çocuğun toplumsallaması sürecinde en büyük rolün anneye ait olmasıdır.

Araştırmanın örnekleminde Nilüfer, Yıldırım ve Osmangazi ilçesinde eğitim almakta olan (EK1) 5 yaş 30 kız, 38 erkek; 6 yaş 37 kız, 34 erkek olmak üzere toplam 139 çocuk yer almaktadır. Araştırmaya, çocukların anneleri olan 139 anne dahil edilmiştir.

Katılımcı annelerin tümü şuan evli ve çocuklarının babasıyla birlikte yaşamaktadır. Aynı zamanda katılımcı annelerin tümü, çocuklarını dünyaya getirmeden önce çocuklarının cinsiyeti hakkında bilgi sahibi durumdadır. Katılımcı annelerin demografik bilgileri aşağıdaki tablolarda sırasıyla verilmiştir.

Tablo 1'de, araştırma kapsamında yer alan katılımcı annelerin demografik bilgileri verilmektedir. Ek olarak, katılımcı annelerin kök aile ve çocukluk yaşantısına dair bilgiler, evlilik yaşantısına ilişkin bilgiler, doğum türü ve seçimine ilişkin bilgiler tablolarda yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcı annelerin demografik bilgileri

		N	%
Eğitim Durumu	İlköğretim	9	6,47
	Ortaokul	15	10,79
	Lise	38	27,34
	Üniversite	71	51,08
	Üniversite üstü	6	4,32
Çalışma Durumu	Evet	60	43,17
	Hayır	79	56,83
Anne olma yaşı	18 yaş altı	2	1,44
	18-25 yaş	58	41,73
	25 yaş üstü	79	56,83
Aile Tutumu	Demokratik	76	54,68
	Otoriter/kuralcı	29	20,86
	Aşırı korumacı	33	23,74
	İlgisiz	1	0,72
Aile Yapısı	Çekirdek Aile	120	86,33
	Geniş Aile	19	13,67

Katılımcı annelerin eğitim durumuna bakıldığında; ilköğretim mezunu 9 (%6,47), ortaokul mezunu 15 (%10,79), lise mezunu 38 (%27,34), lisans mezunu 71 (%51,08) ve lisansüstü 6 (%4,32) kişi olduğu görülmektedir.

Katılımcı annelerin çalışma durumuna bakıldığında; 60 (%43,17) kişinin şuan çalışma hayatı içinde yer aldığı 79 (%56,83) kişinin ise çalışmadığı görülmektedir.

Katılımcı annelerin anne olma yaşına bakıldığında; 2 (%1,44) kişinin 18 yaşının altında, 58 (%41,53) kişinin 18-25 yaş arasında, 79 (%56,83) kişinin ise 25 yaş üstünde anne olduğu görülmektedir.

Katılımcı annelerin aile tutumuna ilişkin bilgilere bakıldığında ailesini demokratik aile olarak gören 76 (%54,68) kişi, otoriter/kuralcı aile olarak gören 29 (%20,86) kişi, aşırı korumacı aile olarak gören 33 (%23,74) kişi, ilgisiz aile olarak gören ise 1 (0,72) kişi olduğu görülmektedir.

Katılımcı annelerin aile yapısına bakıldığında; çekirdek aile içinde yer alan 120 kişi (%86,33), geniş aile içinde yer alan ise 19 (%13,67) kişi bulunmaktadır.

Katılımcı annelerin çocukluk yaşantısının geçtiği yer ve kök aile yapısı hakkındaki bilgiler Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. Katılımcı annelerin kök aile ve çocukluk yaşantısına ilişkin istatistiki bilgiler

		N	%
Kök Aile Yapısı	Çekirdek Aile	115	82,73
	Geniş Aile	24	17,27
Çocuk Yaşantısının Geçtiği Yer	Köy-Kasaba	40	28,78
	Şehir	99	71,22

Katılımcıların %82,73'ü çekirdek aile içinde, %17,27'si ise geniş aile içinde büyümüştür. Katılımcı annelerin %28,78'i çocukluğunu köy/kasabada, %71,22'si ise şehirde geçirmiştir.

Katılımcı annelerin evlenme yaşı ve evlilik süreleri hakkındaki bilgiler Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. Katılımcı annelerin evlilik yaşantısına ilişkin istatistiki bilgiler

		N	%
Evlenme Yaşı	18 yaş altı	3	2,16
	18-25 yaş	92	66,19
	25 yaş üstü	44	31,65
Evlilik Süresi	1-5 sene	0	0,00
	6-10 sene	86	61,87
	11-15 sene	34	24,46
	16-20 sene	10	7,19
	20 sene üstü	9	6,47

Katılımcı annelerin evlilik yaşına ilişkin bilgilere bakıldığında 18 yaş altında evlenen 3 (%2,16), 18-25 yaş arası evlenen 92 (%66,19) ve 25 yaş üstünde evlenen 44 (%31,65) kişi olduğu görülmektedir. Evlilik süresine bakıldığında ise; 6-10 senedir evli olan 86 (%61,87), 11-15 senedir evli olan 34 (%24,46), 16-20 senedir evli olan 10 (%7,19) ve 20 sene üstünde evli olan 9 (%6,47) kişinin olduğu görülmektedir.

Katılımcı annelerin, çocuklarını dünyaya getirdiği doğum türü ve doğum türü seçimine ilişkin bilgiler Tablo 4'de gösterilmektedir.

Tablo 4. Katılımcı annelerin doğum türü seçimine ilişkin istatistiki bilgiler

		N	%
Doğum Türü	Normal Doğum	45	32,37
	Sezaryen Doğum	94	67,63
Doğum Türü Seçimi	Kendim	39	28,06
	Doktorum	74	53,24
	Eşim	0	0,00
	Eşim ve kendim	9	6,47
	Diğer mecburi sebepler	17	12,23

Katılımcı annelerin %32,37'si çocuklarını vajinal doğum ile dünyaya getirirken, %67,63'ü sezeryan doğum yapmıştır. Katılımcı annelerin doğum türü seçimine ilişkin kararında, %28,06 oranında kendisi, %53,24 oranında doktoru, %6,47 oranında eşiyle birlikte, %12,23 oranında ise sağlık sebebiyle mecburi durumlar etkili olmuştur. Doğum türü kararını sadece eşinin verdiği bir katılımcı yoktur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çocukla yapılan görüşme öncesi çocuğun yaşı ve cinsiyeti öğrenilmiştir. Edinilen kişisel bilgiler görüşme listesine eklenmiştir. Velilerin izni ile çocuklar araştırma kapsamına alınmıştır. Bu amaçla veli onam formu (EK 2) ve gönüllü katılım formu (EK 3) düzenlenmiştir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri (Tobah) envanteri uygulanmıştır. Araştırma kapsamına alınan çocukların annelerine Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği ve Çocukların Olumsuz Duygularıyla Başetme Ölçeği uygulanmıştır. Buna ek olarak annelere verilen Kişisel Bilgi Alma Formu ile annenin eğitim durumu, çalışma durumu ve araştırma için gerekli olan diğer sosyodemografik özellikler (EK 4) hakkında bilgiler alınmıştır.

Kişisel Bilgi Alma Formu araştırmacı tarafından hazırlanan 21 maddelik soru listesinden oluşmaktadır. Katılımcı olan annenin eğitim düzeyi, çalışma durumu, aile yapısı ve çocuğunun doğum şekli gibi araştırma için gerekli olan soruları içermektedir.

3.3.1. Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri (TOBAH)

Araştırma içinde çocuklara yönelik uygulanacak olan ölçek, Cassidy (1988) tarafından geliştirilen, Seven (2006) tarafından Türkiye'ye uyarlaması yapılan Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri (TOBAH) Ölçeğidir. Bu ölçek, bebek ailesiyle ilgili her biri yaklaşık 3 dakika süren 6 hikâyenin çocuk tarafından tamamlanması şeklinde uygulanan bir ölçektir. Ölçeğin uygulanmasında, maket bir ev, dört kişilik aileden oluşan oyuncak bebekler materyal olarak kullanılmaktadır. Ölçek uygulamasında çocuğa hikâyeler anlatılmakta ve her bir hikâye yarım bırakılarak tamamlanması istenmektedir. Bu hikâyeler aracılığıyla çocukların bağlanma durumuyla ilgili zihinsel temsillerinin, güven ilişkisi üzerinden dışa vurumu amaçlanmaktadır.

Seven (2006) tarafından Türkçeye uyarlanan ve yapılan araştırmalarla geçerlilik ve güvenilirlik sonuçları test edilmiştir. Ölçeğin, örnekleme yeterlilik ölçüsü .83, faktör yük değerinin .60 - .85 arasında değiştiği, ölçekte yer alan maddelerin madde toplam korelasyonlarının .64 - .86 arasında değiştiği, uygulanan iki bağımsız değerlendirmeci arasındaki uyumun .95 olduğu, iç tutarlılık için hesaplanan alfa katsayısının .83 olduğu ve son olarak altı maddeden oluşan ölçek puanları için hesaplanan iki yarı güvenilirlik puanının .83 olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Seven, 2006).

Ölçeğin güven ilişkisi kategorik ya da düzey olarak belirlenebilmektedir. Çocukların hikayelere verdikleri yanıtlara göre puanlama; anneyi hikayelere dahil etme ve anne ile kurduğu ilişki gibi detaylara dikkat edilerek 1-5 arasında puan verilmekte ya da güvenli, kaçınmalı, negatif olarak 3 düzeyde kategorize edilmektedir. Bağlanma figürüyle güvenli ilişkiyi yansıtan hikâyelere ölçeğin üst ucundaki puanlar (4, 5) verilir. Düşmanca olumsuz ilişkiyi yansıtan hikâyeler 1, 2; kaçınma ilişkisi yansıtan hikâyeler de 3 ile puanlanır.

Ölçekteki puanlar 6-30 arasında dağılmaktadır. 30 puan en yüksek bağlanma güvenliğini, 6 puan da en yüksek güvensizliği ifade etmektedir. Toplam puan çocuğun annesine bağlanma türünü ortaya koyar. Bağlanma türü; toplam puan 25-30 puan aralığında ise güvenli bağlanma, 18-24 puan aralığında ise kaçınmalı bağlanma, 0-17 puan aralığında ise negatif (düşmanca) bağlanma olarak tanımlanır.

Güvenli olarak sınıflanan hikayelerde söz konusu bebeğin tanımladığı kişi değerlidir. Annesiyle ilişkisi sıcaktır ve özeldir. Stresli durumlarda çocuk annesiyle görüşmeye açıktır.

Kaçınmalı olarak sınıflanan hikayelerde söz konusu bebeğin tanımladığı kişi uzaklaştırılmıştır. Stresli durumlarda ilesinin yardımına ihtiyaç duymaz. Başarılı bir çözüm olduğunda kendi çözümü olarak kabul eder.

Negatif/düşmanca olarak sınıflanan hikayelerde söz konusu bebeğin tanımladığı kişinin olumsuz, şiddet içerikli ve tuhaflik barındıran davranışları vardır. Bu kişinin annesiyle ilişkisi bozuktur ve sağlıklıdır.

Ölçek içindeki hikayelerde baş kahraman erkek olarak belirtilmektedir. Uygulanan çocuğun cinsiyetine bağlı olarak, hikayedeki baş kahramanın cinsiyeti de değiştirilmektedir.

Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri Ölçeği, sadece Tobah Değerlendirme Ve Puanlama Eğitimi alan uzmanlar tarafından uygulanmaktadır. Bu sebeple 02.09.2021 tarihinde Prof. Dr. Serdal Seven tarafından verilen eğitime katılım sağlanmıştır.

3.3.2. Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği

Eisenberg ve Bernzweig (1990) tarafından geliştirilen, Türkiye'ye uyarlaması Altan ve Yağmurlu (2010) tarafından yapılan 12 maddelik ve beşli likert tipinde bir ölçektir. Bu ölçek ile araştırma kapsamındaki annelerin çocuklarına yönelik olan duygu sosyalleştirme davranışlarını ölçmek amaçlanmaktadır.

Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği; Sıkıntı-Endişe Tepkileri, Cezalandırıcı Tepkiler, Küçümseyici Tepkiler, Duygu İfadesini Teşvik Etme, Duygu Odaklı Tepkiler, Problem Odaklı Tepkiler olmak üzere 6 alt ölçekten oluşmaktadır. Orijinal ölçeğin iç tutarlılık katsayıları .69 ile .85 arasında değişmektedir (Fabes, Poulin, Eisenberg ve Madden-Derdich, 2002). Ölçeğin Türkçe uyarlamasında iç tutarlılık katsayıları .54 ile .88 arasında değişmektedir (Yağmurlu, Yavuz, ve Altan, 2012).

Araştırmaya katılan annelerin her bir soruya 1 = hiç böyle yapmam; 2= nadiren böyle yaparım; 3 = belki böyle yaparım; 4 = büyük olasılıkla böyle yaparım; 5 = kesinlikle böyle yaparım şeklinde cevap vermeleri beklenmektedir. Alt ölçeklerin puanları, alt ölçekleri oluşturan maddelerin toplam puanının ortalaması hesaplanarak bulunmaktadır. Puanlama sırasında yanında R harfi bulunan maddelerin tersten yeniden puanlanması ve yeniden puanlandıktan sonra diğer maddeler ile toplanması gerekmektedir. Bu doğrultuda 5 işaretlenmişse bu madde 1 olarak, 4 işaretlenmişse bu madde 2 olarak, 3 işaretlenmişse bu madde 3 olarak, 2 işaretlenmişse bu madde 1 olarak, 1 işaretlenmişse bu madde 5 olarak toplama işlemine katılmaktadır. Yapılan araştırma kapsamında Duygu İfadesini Teşvik Etme Tepkileri, Duygu Odaklı Tepkiler ve Problem Odaklı Tepkiler olmak üzere Olumlu Tepkiler Başlığından üç alt ölçek kullanılacaktır.

Yapılan araştırma için ölçek maddelerine ilişkin güvenilirlik analizi yapılmıştır. Cronbach's Alpha değeri duygu ifadesini teşvik alt testinde 0,89, duygu odaklı tepkiler alt ölçeğinde 0,83 ve problem odaklı tepkiler alt ölçeğinde 0,75 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.3.3. Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği yetişkin insanların toplumsal cinsiyet rol ve algılarını değerlendirmek için düzenlenen kendi kendini bildirim tarzında bir değerlendirme aracıdır. Bu ölçek için yapılan geçerlik çalışma sonuçlarına göre, ölçek tek bir boyuttan oluşmaktadır.

Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin güvenirlik çalışması Altınova ve Duyan (2013) tarafından yapılmış olup, Cronbach Alpha değeri 0.872 olarak hesaplanmıştır. Ölçek, 25 maddelik, beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçek içerisinde maddelerin 10 tanesi olumlu, 15 tanesi olumsuz olarak yazılmıştır. Ölçekteki 2.,4.,6.,9.,10.,12.,15.,16.,17.,18.,19.,20.,21.,24.,25., olumsuz maddelerdir. Ölçek uygulanan kişilerin maddelerdeki düşüncelere yönelik “tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), tamamen katılmıyorum (1) olmak üzere beş derecede görüşlerini belirtmeleri istenmektedir. Olumsuz maddeler tersten hesaplanmaktadır. Bu doğrultuda, ölçekten alınan puanlar 25-125 arasında değişmektedir. Yüksek puanlar, toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Yapılan araştırma için ölçek maddelerine ilişkin güvenirlik analizi yapılmış ve Cronbach's Alpha değeri 0,87 olarak bulunmuştur. Çıkan sonuç, bu araştırma için ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması için, öncelikle Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 26.11.2021 tarihli 2021/10 sayılı 4 No lu karar ile izin alınmıştır. Araştırma içerisinde kullanılacak olan ölçeklerin, Bursa iline bağlı okul öncesi kurumlarda uygulanabilmesi için Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınmıştır. Ardından okul yönetimleriyle görüşülerek okul yöneticilerinden gerekli izin alınmıştır. Daha sonra okullara, çalışmaya katılmak isteyen ebeveynler için bilgilendirilmiş veli onam formu (EK 2) ve gönüllü katılım formu (EK 3) bırakılmıştır. Çağrıya 146 anne olumlu yanıt vermiş ve onam formunu okuyup imzalayan ebeveynlerin çocukları araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılmak için gönüllü olan ebeveynlere kapalı zarf içinde araştırma için gerekli ölçekler gönderilmiştir. Bu ölçekler sırasıyla, Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği ve Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği'dir. Buna ek

olarak annelere verilen Kişisel Bilgi Formu ile annenin eğitim durumu, çalışma durumu ve araştırma için gerekli olan diğer sosyodemografik özellikler (EK 4) hakkında bilgiler alınmıştır. Anneler tarafından doldurulan 146 ölçekten 7 tanesi eksik bilgi kaynaklı çıkarılmıştır. Bu sebeple ölçekleri tam ve eksiksiz dolduran annelerin çocuklarıyla yüz yüze görüşme yapılmıştır. Çocukla yapılan görüşme öncesi çocuğun yaş ve cinsiyet bilgisi görüşme listesine eklenmiştir. Çocukların isim bilgisini kullanmama amacıyla her çocuğa numara verilmiş ve bu numara ölçek kağıdının üstüne yazılmıştır. Görüşmeler yaklaşık her çocukla 10 dakika sürmüştür. Yapılan görüşmelerin en kısıası 6 dakika 26 saniye, en uzun 15 dakika 46 saniye sürmüştür. Bu görüşmelerde çocuklara Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri (Tobah) envanteri uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Katılımcı anne ve çocuklardan elde edilen veriler IBM SPSS 26 programı kullanılarak analiz edilmiştir. İstatistiksel analizlere geçilmeden önce katılımcıların ölçeklerden aldığı puanların normallik testi yapılmıştır. Kolmogorv-Smirnov ve Shapiro-Wilk normal dağılım testlerinde normal dağılım sağlanamadığından George ve Mallery'nin (2010) önerdiği gibi çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olup olmadığı incelenmiştir. Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde tüm ölçeklerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Ölçeklerden alınan puanların normal dağılım gösterdiği kabul edildiğinden bu araştırmada normal dağılan puanların analizine uygun parametrik testler kullanılmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon analizlerinden Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Gruplar arası farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testlerinden biri olan Games Howell testinden yararlanılmıştır. Araştırmanın diğer değişkenleri olan bağlanma alt ölçekleri, cinsiyet, cinsiyet beklentisi ve doğum türünün normallik dağılımlarına bakıldığında cinsiyet değişkeninin, güvenli ve negatif/düşmanca bağlanma alt ölçeğinin normal dağılmadığı görülmüştür. Bu sebeple cinsiyet değişkeni, güvenli ve negatif/düşmanca bağlanma açısından cevap aranan sorularda, parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi ve Ki-Kare analizi yapılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümü, araştırmanın amacına göre belirlenen araştırma sorularına cevap aramak adına oluşturulmuştur.

4.1. Ölçek Uygulamasına Dair Bilgiler

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılardan elde edilen verilerin analizlerine yer verilmektedir.

4.1.1. Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği Uygulamasına Ait Özellikler

Tablo 5’te Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeğine ilişkin istatistiki bilgiler verilmiştir.

Tablo 5. Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeğine ilişkin istatistiki bilgiler

Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği	N	Ortalama	En Düşük	En Yüksek
Erkek Çocuğu Olan Anneler	72	101,125	54	125
Kız Çocuğu Olan Anneler	67	102,223	82	120
Toplam	139	101,65	54	125

Katılımcı annelerin Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği uygulama ortalaması 101,65’tir. Ölçek uygulamasında görülen en düşük puan 54, en yüksek puan ise 125’tir.

4.1.2. Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği Uygulamasına Ait Özellikler

Tablo 6’da Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeğine ilişkin istatistiki bilgiler verilmiştir.

Tablo 6. Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeğine ilişkin istatistiki bilgiler

Alt Boyutlar	Katılımcı	N	Ortalama	En Düşük	En Yüksek
Duygu İfadesini Teşvik Tepkisi	Erkek Çocuğu Olan Anneler	72	3,902	1,91	5
	Kız Çocuğu Olan Anneler	67	3,838	2,41	5
	Toplam	139	3,881	1,91	5
Duygu Odaklı Tepkiler	Erkek Çocuğu Olan Anneler	72	4,253	2,83	5
	Kız Çocuğu Olan Anneler	67	4,234	3,08	5
	Toplam	139	4,244	2,83	5

Problem Odaklı Tepkiler	Erkek Çocuğu Olan Anneler	72	4,179	3	4,91
	Kız Çocuğu Olan Anneler	67	4,191	3,25	4,91
	Toplam	139	4,185	3	4,91
Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkileri	Erkek Çocuğu Olan Anneler	72	4,094	2,91	4,88
	Kız Çocuğu Olan Anneler	67	4,104	3,11	4,97
	Toplam	139	4,098	2,91	4,97

Katılımcı annelerin, Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği Duygu İfadesini Teşvik Etme alt ölçek puan ortalaması 3,88'dir. Bu alt ölçekten alınan en düşük puan 1,91, en yüksek puan 5 tir.

Aynı ölçeğin Duygu Odaklı Tepkiler alt ölçek r puan ortalaması 4,24 olarak hesaplanmıştır. Bu alt ölçekten alınan en düşük puan 2,83, en yüksek puan ise 5 tir.

Problem Odaklı Tepkiler alt ölçek puan ortalaması 4,18 olarak hesaplanmıştır. Bu alt ölçekten alınan en düşük puan 3, en yüksek puan ise 5 tir.

Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Alt Ölçek uygulamasında, araştırma kapsamında ele alınan Olumlu Tepkiler alt ölçek puan ortalaması 4,09 dur. Olumlu Tepkiler alt ölçeğinden alınan en düşük puan 2,91, en yüksek puan ise 4,97 dir.

4.1.3. Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri Ölçeği (TOBAH) Uygulamasına Ait Özellikler

Tablo 7'de Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri Ölçeği'ne (TOBAH) ilişkin istatistiki bilgiler verilmiştir.

Tablo 7. TOBAH Ölçeğine ilişkin istatistiki bilgiler

TOBAH	N	Ortalama	En Düşük	En Yüksek
Erkek Çocuğu Olan Anneler	72	20,694	11	29
Kız Çocuğu Olan Anneler	67	21,761	15	27
Toplam	139	21,208	11	29

Tablo 7 incelendiğinde erkek çocuğa sahip annelerin çocuklarının bağlanma puanı ortalaması 20,6 iken, kız çocuğa sahip annelerin çocuklarının bağlanma puanı 21,7 olarak görülmektedir.

Tablo 8. Bağlanma alt ölçeklerine ilişkin istatistiki bilgiler

Bağlanma Türleri	N	%	Ortalama	En Düşük	En Yüksek
Güvenli Bağlanma	27	19,41	25,85	25	29
Kaçınmalı Bağlanma	95	68,34	20,92	18	24
Negatif/Düşmanca Bağlanma	17	12,23	15,51	11	17
Toplam	139		21,28	11	20

Araştırmaya katılan çocukların bağlanma türlerine bakıldığında 27 (%19,41) ocuğun güvenli bağlanma, 95 (%68,34) ocuğun kaçınmalı bağlanma, 17 (%12,23) ocuğun ise negatif/düşmanca bağlanma yaşadığı görülmektedir.

Katılımcı ocuklara uygulanan Tamamlanmamış Bebek Ailesi Hikayeleri leğinden alınan ortalama puan 21,2 dir. Bu ölçekten alınan en düşük puan 11, en yüksek puan ise 29 dur.

Katılımcı ocuklara öncelikle ölçek için kullanılacak materyaller tanıtılmıştır. ‘Burada bir tane erkek, bir tane de kız ocuk var. Bu ocuklar kardeşler. Buradaki kadın bu çocukların annesi, buradaki adam da bu çocukların babası. Anne, baba ve çocuklardan oluşan dört kişilik bir aile görüyorsun.’ diyerek materyal tanıtımı yapılmıştır. Devamında ise ‘şimdi ben sana bu kızın/erkeğin başından geçen bazı hikayeler anlatacağım. Sonra sana bu hikayeler ile ilgili sorular soracağım’ diyerek ölçek uygulamasına başlanmıştır. Hikayelerin baş kahramanı, katılımcı çocuğun cinsiyetinin zıttı olacak şekilde seilmıştir.

4.2. Analiz Sonuçları

Yöntem bölümünde açıklanan veri toplama araçları ile katılımcılardan toplanan veriler, bu bölümde tek tek, uygun analiz yöntemleri kullanılarak tablo haline getirilmiş ve sunulmuştur.

Katılımcıların ölçeklerden aldıkları minimum maksimum puanlar, ortalamalar, standart sapmalar ile arpıklık ve basıklık değerleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Ölçek puanlarına ilişkin betimsel istatistikler ve normallik testi istatistikleri

İstatistikler	N	$\bar{x}$	SS	Çarpıklık	Basıklık	Shapiro-Wilk İstatistiği	Shapiro-Wilk için p değeri	Kolmogorov-Smirnov istatistiği	Kolmogorov-Smirnov için p değeri
Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği	139	101,654	12,756	-0,772	1,128	0,957	0,000	0,089	0,009
Duygu İfadesini Teşvik Etme Alt Ölçeği	139	3,881	0,721	-0,367	-0,480	0,972	0,005	0,064	0,200
Duygu Odaklı Tepkiler Alt Ölçeği	139	4,244	0,486	-0,503	-0,388	0,963	0,001	0,117	0,000
Problem Odaklı Tepkiler Alt Ölçeği	139	4,185	0,448	-0,491	-0,071	0,971	0,005	0,081	0,027
Olumlu Tepkiler Alt Ölçeği	139	4,098	0,469	-0,506	-0,097	0,972	0,006	0,086	0,014
Bağlanma	139	21,208	3,352	-0,253	-0,166	0,983	0,077	0,080	0,031
Güvenli Bağlanma	27	25,851	0,988	1,349	2,367	0,786	0,000	0,250	0,000
Kaçınmal Bağlanma	95	20,036	1,857	-0,033	-1,091	0,932	0,000	0,124	0,001
Negatif/Düşmanca Bağlanma	17	15,41	1,583	-1,423	2,790	0,816	0,003	0,280	0,001
Cinsiyet Beklentisi	139	2,827	0,875	0,345	-1,616	0,740	0,000	0,310	0,000
Cinsiyet	139	1,482	0,501	0,073	-2,024	0,636	0,000	0,350	0,000
Doğum Türü	139	1,676	0,469	-0,762	-1,441	0,590	0,000	0,431	0,000

Tablo 9 incelendiğinde uygulanan ölçeklerde basıklık ve çarpıklık katsayılarının -2 ile +2 arasında olduğu görülmektedir. Bu sebeple bu değerler Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği, Duygu İfadesini Teşvik Etme Alt Ölçeği, Duygu Odaklı Tepkiler Alt Ölçeği, Problem Odaklı Tepkiler Alt Ölçeği, Olumlu Tepkiler Alt Ölçeği ve Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri Ölçeği (TOBAH) puanlarının normal dağıldığına ilişkin bilgi vermektedir (George ve Mallery, 2010). Fakat bağlanma alt ölçeklerine

bakıldığında sadece kaçınmalı bağlanma türünün normal dağılım gösterdiği görülmektedir.

Araştırmanın diğer değişkenleri olan cinsiyet, cinsiyet beklentisi ve doğum türünün normallik dağılımlarına bakıldığında sadece cinsiyet değişkeninin normal dağılmadığı görülmektedir.

4.2.1. Araştırma Problemi 1'e İlişkin Analiz Sonuçları

“Annenin toplumsal cinsiyet algısı ile çocuğun annesine bağlanma puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna ilişkin Pearson Korelasyon analizi sonuçları Tablo 10 ve Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 10. Annenin toplumsal cinsiyet algısı puanı ile çocuğun annesine bağlanma puanı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Pearson Korelasyon analiz sonuçları

	Bağlanma
Toplumsal Cinsiyet	,255**

Tablo 10 incelendiğinde; annenin toplumsal cinsiyet algı puanı ile çocuğun annesine bağlanma puanı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan analiz sonucuna göre annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile çocukların annelerine bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,255$; $p<0,05$). Yapılan analiz sonucuna göre annelerin toplumsal cinsiyet algı puanı olumlu yönde artış gösterdiğinde, çocukların annelerine bağlanmasının güvenli yönde artış göstereceği söylenebilir. Fakat aynı zamanda annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile çocukların annelerine bağlanma puanları arasındaki ilişkinin zayıf olduğu görülmektedir.

Annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile bağlanma alt ölçekleri olan güvenli, kaçınmalı ve negatif bağlanma puanları arasında bir ilişki olup olmadığını görmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucu Tablo 11’de verilmektedir.

Tablo 11. Annenin toplumsal cinsiyet algısı puanı ile çocuğun annesine güvenli, kaçınmalı ve negatif/düşmanca bağlanma puanı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Pearson Korelasyon analiz sonuçları

	Güvenli Bağlanma	Kaçınmalı Bağlanma	Negatif/Düşmanca Bağlanma
Toplumsal Cinsiyet	-0,011	0,051	0,270

Tablo 11 incelendiğinde; annenin toplumsal cinsiyet algı puanı ile çocuğun annesine bağlanma alt ölçek puanları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan analiz sonucunda, annenin toplumsal cinsiyet algı puanı ile çocuğun annesine güvenli ($r=-0,011$; $p>0,05$), kaçınmalı ($r=0,051$; $p>0,05$) ve negatif/düşmanca ($r=0,296$; $p>0,05$) bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir.

4.2.2. Araştırma Problemi 2'ye İlişkin Analiz Sonuçları

“Annelerin toplumsal cinsiyet algısı ile duygu sosyalleştirme davranışı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna ilişkin Pearson Korelasyon analizi sonuçları Tablo 12’de gösterilmektedir.

Tablo 12. Annenin toplumsal cinsiyet algısı puanı ile duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçları

	Toplumsal Cinsiyet	Duygu İfadesini Teşvik	Duygu Odaklı Tepki	Problem Odaklı Tepki	Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi
Toplumsal Cinsiyet	1	0,382**	0,125	0,301**	0,326**
Duygu İfadesini Teşvik	0,382**	1	,355**	,677**	,843**
Duygu Odaklı Tepki	0,125	,355**	1	,593**	,725**
Problem Odaklı Tepki	0,301**	0,677**	0,593**	1	0,881**
Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi	0,326**	0,843**	0,725**	0,881**	1

Tablo 12 incelendiğinde annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile duygu ifadesini teşvik etme alt ölçek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu

görülmektedir ($r=0,382$; $p<0,05$). Bu sonuca bakıldığında annelerin toplumsal cinsiyet algı puanı olumlu yönde artış gösterdiğinde çocukların yaşadıkları duyguları ifade etme konusunda teşvik etme davranışının da artış göstereceği söylenebilir. Fakat annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile duygu ifadesini teşvik etme puanları arasındaki korelasyonun zayıf olduğu görülmektedir.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile duygu odaklı tepkiler alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=0,125$; $p>0,05$).

Tablo 12 incelendiğinde annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile problem odaklı tepkiler alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,301$; $p<0,05$). Bu sonuca bakıldığında toplumsal cinsiyet algısı olumlu yönde artış gösteren annelerin, çocukların yaşadıkları problemleri çözme konusunda çocuklarına yönelik olumlu davranışlarının da artış göstereceği söylenebilir. Fakat annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile problem odaklı tepkiler puanları arasındaki ilişkinin zayıf düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 12 incelendiğinde annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile çocukların yaşadıkları olumsuz duygulara yönelik olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,326$; $p<0,05$). Bu sonuca bakıldığında toplumsal cinsiyet algısı olumlu yönde artış gösteren annelerin, çocukların yaşadıkları olumsuz duygulara yönelik olumlu duygu sosyalleştirme tepkilerinin de artış göstereceği söylenebilir. Fakat toplumsal cinsiyet algı puanı ile duygu sosyalleştirme puanları arasındaki ilişkinin zayıf düzeyde olduğu görülmektedir.

Yapılan analizler sonucunda araştırma problemine, annelerin toplumsal cinsiyet algısı ile annelerin duygu sosyalleştirme davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır şeklinde cevap bulunmuştur.

4.2.3. Araştırma Problemi 3'e İlişkin Analiz Sonuçları

“Annenin toplumsal cinsiyet algısı doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin ANOVA analiz sonucu Tablo 13’de gösterilmektedir.

Tablo 13. Annenin toplumsal cinsiyet algısı ile doğum öncesi cinsiyet beklentisi arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik ANOVA analiz sonuçları

	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	S.D.	K.O	F	p	Anlamlı Fark
Toplumsal Cinsiyet	Cinsiyet Beklentisi Olmayanlar	67	101,388	12,446	G.Arası: 1160,037 G.İçi: 21297,388 Toplam: 22457,424	2 136 138	580,018 156,598	3,704	0,027		Beklenti Erkek-Beklenti Kız P: 0,043
	Cinsiyet Beklentisi Erkek Olanlar	29	97,034	15,562							
	Cinsiyet Beklentisi Kız Olanlar	43	105,186	10,109							
	Toplam	139	101,654	12,756							

Tablo 13 incelendiğinde annelerin toplumsal cinsiyet algı puanının doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA testi sonucunda annenin cinsiyet beklentisinin anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($F=3,704$; $p<0,05$).

Post Hoc testlerinden Games-Howell analizi ile annelerin kız ya da erkek cinsiyet beklentisi içinde olmasının annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Yani annelerin toplumsal cinsiyet algısı, doğum öncesi cinsiyet beklentisi üzerinde etkili olmaktadır. Yukarıdaki tablo incelendiğinde cinsiyet beklentisi kız olan annelerin toplumsal cinsiyet algı puanı ile cinsiyet beklentisi erkek olan annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir.

4.2.4. Araştırma Problemi 4'e İlişkin Analiz Sonuçları

“Annenin toplumsal cinsiyet algısı, doğum türü seçimine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin Bağımsız İki Örneklem T Testi sonuçları Tablo 14’de gösterilmektedir.

Tablo 14. Annenin toplumsal cinsiyet algısı ile doğum türü seçimi arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik Bağımsız İki Örneklem T Testi analiz sonuçları

	Doğum Türü	N	X	SS	t	sd	p
Toplumsal Cinsiyet	Normal	45	98,444	14,955	-2,077	137	0,04
	Sezaryen	94	103,191	11,326			

Tablo 14 incelendiğinde annelerin toplumsal cinsiyet algısının doğum türü seçimine göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmektedir ($t=-2,077$; $p<0,05$). Bu sonuca göre, yapılan araştırma sezaryen doğum yapan annelerin toplumsal cinsiyet puan ortalamalarının normal doğum yapanlardan daha yüksek olduğu söylenebilir.

4.2.5. Araştırma Problemi 5'e İlişkin Analiz Sonuçları

“Çocuğun, annesine bağlanma puanları ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna ilişkin Pearson Korelasyon sonuçları Tablo 15, Tablo 16, Tablo 17 ve Tablo 18’de gösterilmektedir.

Tablo 15. Çocuğun, annesine bağlanma puanı ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçları

	Bağlanma	Duygu İfadesini Teşvik	Duygu Odaklı Tepki	Problem Odaklı Tepki	Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi
Bağlanma	1	0,108	0,040	0,137	0,113
Duygu İfadesini Teşvik	0,108	1	,355**	,677**	,843**
Duygu Odaklı Tepki	0,040	,355**	1	,593**	,725**
Problem Odaklı Tepki	0,137	,677**	,593**	1	,881**
Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi	0,113	,843**	,725**	,881**	1

Tablo 15 incelendiğinde çocuğun, annesine bağlanma puanı ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Korelasyon Analizi sonucuna göre, çocuğun annesine bağlanma puanı ile annenin duygu ifadesini teşvik etme alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($r=0,108$); $p>0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çocuğun annesine bağlanma puanı ile annenin duygu odaklı tepkiler alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=0,040$; $p>0,05$)

Tablo 15 incelendiğinde çocuğun annesine bağlanma puanı ile annenin problem odaklı tepkiler alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=0,137$; $p>0,05$).

Tablo 15 incelendiğinde çocuğun annesine bağlanma puanı ile annenin, çocuğunun yaşadığı olumsuz duygulara yönelik olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=0,113$; $p>0,05$).

Yapılan tüm analizler, bu araştırma kapsamında, çocuğun annesine bağlanması ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Tablo 16. Çocuğun annesine güvenli bağlanma puanı ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçları

	Güvenli Bağlanma	Duygu İfadesini Teşvik	Duygu Odaklı Tepki	Problem Odaklı Tepki	Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi
Güvenli Bağlanma	1	0,016	0,064	-0,141	-0,075
Duygu İfadesini Teşvik	0,016	1	-0,055	0,536**	0,784**
Duygu Odaklı Tepki	0,064	-0,055	1	0,283	0,499**
Problem Odaklı Tepki	-0,141	0,536**	0,283	1	0,809**
Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi	-0,075	0,784**	0,499**	0,809**	1

Tablo 16 incelendiğinde çocuğun annesine güvenli bağlanma puanı ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Korelasyon Analizi sonuçlarında, çocuğun annesine güvenli bağlanma puanı ile annenin duygu ifadesini teşvik etme alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=0,016$; $p>0,05$).

Tablo 16 incelendiğinde çocuğun annesine güvenli bağlanma puanı ile annenin duygu odaklı tepki alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=0,064$; $p>0,05$).

Tablo 16 incelendiğinde çocuğun annesine güvenli bağlanma puanı ile annenin problem odaklı tepki alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-0,141$; $p>0,05$).

Tablo 16 incelendiğinde çocuğun annesine güvenli bağlanma puanı ile annenin, çocuğunun yaşadığı olumsuz duygulara yönelik olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-0,075$; $p>0,05$).

Tablo 17. Çocuğun annesine kaçınmalı bağlanma puanı ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçları

	Kaçınmalı Bağlanma	Duygu İfadesini Teşvik	Duygu Odaklı Tepki	Problem Odaklı Tepki	Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi
Kaçınmalı Bağlanma	1	-0,026	0,241*	0,178	0,166
Duygu İfadesini Teşvik	-0,026	1	0,382**	0,643**	0,832**
Duygu Odaklı Tepki	0,241*	0,382**	1	0,621**	0,746**
Problem Odaklı Tepki	0,178	0,643**	0,621**	1	0,869**
Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi	0,166	0,832**	0,746**	0,869**	1

Tablo 17 incelendiğinde çocuğun annesine kaçınmalı bağlanma puanı ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Korelasyon Analizi sonuçlarında, çocuğun annesine kaçınmalı bağlanma puanı ile annenin duygu ifadesini teşvik etme alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-0,026$; $p>0,05$).

Tablo 17 incelendiğinde çocuğun annesine kaçınmalı bağlanma puanı ile annenin duygu odaklı tepkilerinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,241$; $p<0,05$). Bu sonuca göre çocuğun annesine kaçınmalı bağlanma puanı artış gösterdiğinde, annenin çocuğuna yönelik gösterdiği duygu odaklı tepkiler puanı da artış göstermektedir. Fakat kaçınmalı bağlanma puanı ile annenin duygu odaklı tepki puanında zayıf bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 17 incelendiğinde çocuğun annesine kaçınmalı bağlanma puanı ile annenin problem odaklı tepki alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=0,178$; $p>0,05$).

Tablo 17 incelendiğinde çocuğun annesine kaçınmalı bağlanma puanı ile annenin, çocuğunun yaşadığı olumsuz duygulara yönelik olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=0,166$; $p>0,05$).

Tablo 18. Çocuğun annesine negatif/düşmanca bağlanma puanı ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçları

	Negatif Bağlanma	Duygu İfadesini Teşvik	Duygu Odaklı Tepki	Problem Odaklı Tepki	Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi
Negatif Bağlanma	1	-0,055	-0,219	-0,190	-0,166
Duygu İfadesini Teşvik	-0,055	1	0,758**	0,892**	0,941**
Duygu Odaklı Tepki	-0,219	0,758**	1	0,847**	0,899**
Problem Odaklı Tepki	-0,190	0,892**	0,847**	1	0,964**
Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi	-0,166	0,941**	0,899**	0,964**	1

Tablo 18 incelendiğinde çocuğun annesine negatif/düşmanca bağlanma puanı ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Korelasyon Analizi sonuçlarına göre; çocuğun annesine negatif/düşmanca bağlanma puanı ile annenin duygu ifadesini teşvik etme alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($r=-0,055$; $p>0,05$).

Tablo 18 incelendiğinde çocuğun annesine negatif/düşmanca bağlanma puanı ile annenin duygu odaklı tepki alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-0,219$; $p>0,05$).

Tablo 18 incelendiğinde çocuğun annesine negatif/düşmanca bağlanma puanı ile annenin problem odaklı tepki alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-0,190$; $p>0,05$).

Tablo 18 incelendiğinde çocuğun annesine negatif/düşmanca bağlanma puanı ile annenin, çocuğunun yaşadığı olumsuz duygulara yönelik olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-0,166$; $p>0,05$).

4.2.6. Araştırma Problemi 6'ya İlişkin Analiz Sonuçları

“Çocuğun annesine bağlanma puanları, annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin ANOVA ve Kruskal-Wallis analiz sonuçları Tablo 19, Tablo 20 ve Tablo 21’de gösterilmektedir.

Tablo 19. Annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisi ile çocuğun annesine bağlanma toplam puanı arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik ANOVA analiz sonuçları

	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	S.D.	K.O	F	P
Bağlanma	Cinsiyet Beklentisi Olmayanlar	67	21,388	3,251	G.Arası: 21,262 G..İçi: 1529,688 Toplam: 1550,950	2 136 138	2 10,631 11,248		0,945	0,391
	Cinsiyet Beklentisi Erkek Olanlar	29	20,448	3,933						
	Cinsiyet Beklentisi Kız Olanlar	43	21,441	3,080						
	Toplam	139	21,208	3,352						

Katılımcı annelerden alınan verilere göre cinsiyet beklentisi içinde olan 72 anne belirlenmiştir. Yani katılımcı annelerin %51'i doğum öncesi cinsiyet beklentisi içinde olduğunu ifade etmiştir. 72 annenin 29'u erkek çocuk beklentisi içinde olduğunu, 43'ü ise kız çocuk beklentisi içinde olduğunu ifade etmiştir. Altıncı araştırma sorusuna cevap bulabilmek adına cinsiyet beklentisi olmayan annelerin çocuklarının bağlanma puanı ile kız beklentisi içinde olan annelerin çocuklarının bağlanma puanı ve erkek beklentisi içinde olan annelerin çocuklarının bağlanma puanı karşılaştırılmıştır.

Tablo 19 incelendiğinde çocuğun annesine bağlanma puanının doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA testi sonucunda annenin cinsiyet beklentisinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($F=0,945$; $p>0,05$). Bu sonuca göre, bu araştırma kapsamında cinsiyet beklentisi kız ve erkek olan annelerin çocuklarının bağlanma puanı ortalaması ile cinsiyet beklentisi olmayan annelerin çocuklarının annesine bağlanma puan ortalaması arasındaki fark anlamlı değildir. Dolayısıyla, araştırmaya katılan anneler kapsamında, annelerin doğum öncesinde cinsiyet beklentisinde olup olmaması, çocuğun annesine bağlanması üzerinde etkili olmamıştır.

Cinsiyet beklentisi ve bağlanma alt ölçekleri arasında ilişki olup olmadığına bakılmak istenmiştir. Bu sebeple çocuğun annesine kaçınmalı bağlanma puanının doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz ANOVA testi ile; güvenli ve negatif/düşmanca bağlanma puanının doğum öncesi cinsiyet

beklentisine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz ise Kruskal-Wallis testi ile yapılmıştır.

Tablo 20. Annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisi ile çocuğun annesine kaçınmalı bağlanma puanı arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik ANOVA analiz sonuçları

	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	S.D.	K.O	F	P
Kaçınmalı Bağlanma	Cinsiyet Beklentisi Olmayanlar	47	21,170	1,868	G.Arası: G..İçi: Toplam:	7,235 317,249 324,484	2 92 94	3,617 3,448	1,049	0,354
	Cinsiyet Beklentisi	18	20,444	1,756						
	Erkek Olanlar									
	Cinsiyet Beklentisi Kız Olanlar	30	20,833	1,895						
	Toplam	95	20,926	1,857						

Tablo 20 incelendiğinde çocuğun annesine kaçınmalı bağlanma puanının annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($F=1,049$; $p>0,05$).

Yapılan analiz sonucuna göre; bu araştırma kapsamında cinsiyet beklentisi kız ve erkek olan annelerin çocuklarının kaçınmalı bağlanma puanı ortalaması ile cinsiyet beklentisi olmayan annelerin çocuklarının annesine kaçınmalı bağlanma puan ortalaması birbirinden anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Dolayısıyla, araştırmaya katılan anneler kapsamında, annelerin doğum öncesinde cinsiyet beklentisinde olup olmaması, çocuğun annesine kaçınmalı bağlanması üzerinde etkili olmamıştır.

Tablo 21. Annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisi ile çocuğun annesine güvenli ve negatif/düşmanca bağlanma puanı arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik Kruskal-Wallis analiz sonuçları

	N	Sıra Ort.	S.d	%	Kruskal-Wallis H	p
Güvenli Bağlanma	Cinsiyet Beklentisi Olmayan	12	15,25	44,444	4,460	0,108
	Cinsiyet Beklentisi	5	18,30	18,518		

Negatif/Düşmanca Bağlanma	Erkek Olan					
	Cinsiyet Beklentisi Kız Olan	10	10,35	37,037		
	Toplam	27				
	Cinsiyet Beklentisi Olmayan	7	7,43	41,176		
	Cinsiyet Beklentisi Erkek Olan	6	9,83	35,294	2	1,324
	Cinsiyet Beklentisi Kız Olan	4	10,50	23,529		0,516
	Toplam	17				

Tablo 21 incelendiğinde çocuğun annesine güvenli bağlanma puanının annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($H=4,460$; $p>0,108$). Bu sonuca göre, bu araştırma kapsamında cinsiyet beklentisi kız ve erkek olan annelerin çocuklarının güvenli bağlanma puanı ortalaması ile cinsiyet beklentisi olmayan annelerin çocuklarının annesine güvenli bağlanma puan ortalaması birbirinden anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 21 incelendiğinde çocuğun annesine negatif/düşmanca bağlanma puanının annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($H=1,324$; $p>0,516$). Bu sonuca göre, bu araştırma kapsamında cinsiyet beklentisi kız ve erkek olan annelerin çocuklarının negatif/düşmanca bağlanma puanı ortalaması ile cinsiyet beklentisi olmayan annelerin çocuklarının annesine negatif/düşmanca bağlanma puan ortalaması birbirinden anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Dolayısıyla, araştırmaya katılan anneler kapsamında, annelerin doğum öncesinde cinsiyet beklentisinde olup olmaması, çocuğun annesine güvenli ya da negatif bağlanması üzerinde etkili olmamıştır.

4.2.7. Araştırma Problemi 7'ye İlişkin Analiz Sonuçları

“Çocuğun annesine bağlanma puanları, cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin Bağımsız İki Örneklem T Testi ve Mann-Whitney U analiz sonuçları Tablo 22, Tablo 23 ve Tablo 24’de gösterilmektedir.

Tablo 22. Çocuğun cinsiyeti ile annesine bağlanma puanı arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik Bağımsız İki Örneklem T Testi analiz sonuçları

	Cinsiyet	N	X	SS	t	sd	p
Bağlanma	Erkek	72	20,694	3,499	-1,892	137	0,061
	Kız	67	21,761	3,119			

Tablo 22 incelendiğinde çocuğun cinsiyetine göre ile annesine bağlanma puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=-1,892$; $p>0,05$). Bu sonuca göre bu araştırma kapsamında kız ve erkek çocukların annelerine bağlanma puan ortalaması birbirlerinden istatistiksel anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 23. Çocuğun cinsiyeti ile annesine kaçınmalı bağlanma puanı arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik Bağımsız İki Örneklem T Testi analiz sonuçları

	Cinsiyet	N	X	SS	t	sd	p
Kaçınmalı Bağlanma	Erkek	50	20,700	1,897	-1,255	93	0,213
	Kız	45	21,177	1,800			

Tablo 23 incelendiğinde çocuğun annesine kaçınmalı bağlanma puanının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Bağımsız İki Örneklem T testi sonucunda çocuğun cinsiyeti ile annesine kaçınmalı bağlanma puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=-1,255$; $p>0,05$). Bu sonuç, bu araştırma kapsamında kız ve erkek çocukların annelerine kaçınmalı bağlanma puan ortalamasının birbirlerinden anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir.

Tablo 24. Çocuğun cinsiyeti ile annesine güvenli ve negatif/düşmanca bağlanma puanı arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik Mann-Whitney U Testi analiz sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	S.T.	S.O	U	Z	p
Güvenli Bağlanma	Erkek	11	169,00	15,36	73,000	-0,794	0,427
	Kız	16	209,00	13,06			
	Toplam	27					
Negatif/Düşmanca Bağlanma	Erkek	11	99,00	9,00	33,000	0,000	1,000
	Kız	6	54,00	9,00			
	Toplam	17					

Tablo 24 incelendiğinde çocuğun annesine güvenli bağlanma puanının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Mann-Whitney U testi analiz sonucunda, çocuğun cinsiyeti ile annesine güvenli bağlanma puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=73,000$; $p>0,05$). Bu sonuç, bu araştırma kapsamında kız ve erkek çocukların annelerine güvenli bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 24 incelendiğinde çocuğun annesine negatif/düşmanca bağlanma puanının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Mann-Whitney U testi analiz sonucunda çocuğun cinsiyeti ile annesine negatif/düşmanca bağlanma puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=33,000$; $p>0,05$). Bu sonuç, bu araştırma kapsamında kız ve erkek çocukların annelerine negatif/düşmanca bağlanma puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir.

4.2.8. Araştırma Problemi 8'e İlişkin Analiz Sonuçları

“Çocuğun annesine bağlanma puanları, dünyaya geldiği doğum türüne göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin Bağımsız İki Örneklem T Testi ve Mann-Whitney U analiz sonuçları Tablo 25, Tablo 26 ve Tablo 27’de gösterilmektedir.

Tablo 25. Çocuğun dünyaya geldiği doğum türü ile annesine bağlanma puanı arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik Bağımsız İki Örneklem T Testi analiz sonuçları

	Doğum Türü	N	X	SS	t	sd	p
Bağlanma	Normal	45	21,177	3,543	-0,075	137	0,940
	Sezaryen	94	21,223	3,276			

Tablo 25 incelendiğinde çocuğun annesine bağlanma puanının dünyaya geldiği doğum şekline göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Bağımsız İki Örneklem T testi sonucunda, doğum türü ile annesine bağlanma puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=-0,075$; $p>0,05$). Bu sonuca göre araştırma kapsamında katılımcı olan çocukların annelerine bağlanma puan ortalaması, dünyaya geldikleri doğum şekline göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 26. Çocuğun dünyaya geldiği doğum türü ile annesine kaçınılmalı bağlanma puanı arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik Bağımsız İki Örneklem T Testi analiz sonuçları

	Doğum Türü	N	X	SS	t	sd	p
Kaçınmalı Bağlanma	Normal	29	20,827	1,965	-0,342	93	0,733
	Sezaryen	66	20,969	1,822			

Tablo 26 incelendiğinde çocuğun annesine kaçınmalı bağlanma puanının dünyaya geldiği doğum türüne göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Bağımsız İki Örneklem T testi sonucunda, doğum türü ile annelerine kaçınmalı bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t=-0,342$; $p>0,05$). Bu sonuca göre araştırma kapsamında katılımcı olan çocukların annelerine kaçınmalı bağlanma puan ortalaması, dünyaya geldikleri doğum türüne göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 27. Çocuğun dünyaya geldiği doğum türü ile annesine güvenli ve negatif/düşmanca bağlanma puanı arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik Mann-Whitney U Testi analiz sonuçları

Alt Boyutlar	Doğum T.	N	S.T.	S.O	U	Z	p
Güvenli Bağlanma	Normal	10	131,50	13,15	76,500	-0,458	0,647
	Sezaryen	17	246,50	14,50			
	Toplam	27					
Negatif/Düşmanca Bağlanma	Normal	6	59,00	9,83	28,000	-0,529	0,597
	Sezaryen	11	94,00	8,55			
	Toplam	17					

Tablo 27 incelendiğinde çocuğun annesine güvenli bağlanma puanının dünyaya geldiği doğum türüne göre farklılık gösterip göstermediğine belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U analiz sonucunda, doğum türü ile annelerine güvenli bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($U=76,500$; $p>0,05$). Bu sonuca göre araştırma kapsamında katılımcı olan çocukların annelerine güvenli bağlanma puan ortalaması dünyaya geldikleri doğum türüne göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 27 incelendiğinde çocuğun annesine negatif/düşmanca bağlanma puanının dünyaya geldiği doğum türüne göre farklılık gösterip göstermediğine belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U analiz sonucunda; çocukların dünyaya geldiği doğum türü ile annelerine negatif/düşmanca bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık olmadığı görülmektedir ($U=28,000$; $p>0,05$). Bu sonuca göre araştırma kapsamında katılımcı olan çocukların annelerine negatif/düşmanca bağlanması, dünyaya geldikleri doğum türüne göre farklılık göstermemektedir.

4.2.9. Araştırma Problemi 9'a İlişkin Analiz Sonuçları

“Duygu sosyalleştirme davranışı, annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin ANOVA analiz sonuçları Tablo 28’de gösterilmektedir.

Tablo 28. Annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisi ile duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik ANOVA analiz sonuçları

Alt Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	S.D.	K.O	F	P
Duygu İfadesini Teşvik	Cinsiyet Beklentisi Olmayanlar	67	3,830	0,707	G.Arası: 0,396	2	0,198			
					G..İçi: 71,375	136	0,525	0,378	0,068	
					Toplam: 71,771	138				
	Cinsiyet Beklentisi Erkek Olanlar	29	3,895	0,706						
	Cinsiyet Beklentisi Kız Olanlar	43	3,951	0,761						
	Toplam	139	3,881	0,721						
Duygu Odaklı Tepki	Cinsiyet Beklentisi Olmayanlar	67	4,241	0,512	G.Arası: 0,042	2	0,021			
					G..İçi: 32,631	136	0,240	0,087	0,917	
					Toplam: 32,673	138				
	Cinsiyet Beklentisi Erkek Olanlar	29	4,276	0,416						
	Cinsiyet Beklentisi Kız Olanlar	43	4,228	0,497						
	Toplam	139	4,244	0,486						
Problem Odaklı Tepki	Cinsiyet Beklentisi Olmayanlar	67	4,129	0,474	G.Arası: 0,438	2	0,219			
					G..İçi: 27,322	136	0,201	1,090	0,339	
					Toplam: 27,759	138				
	Cinsiyet Beklentisi Erkek Olanlar	29	4,213	0,437						
	Cinsiyet Beklentisi Kız Olanlar	43	4,254	0,410						
	Toplam	139	4,185	0,448						
Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkileri	Cinsiyet Beklentisi Olmayanlar	67	4,073	0,510	G.Arası: 0,081	2	0,041			
					G..İçi: 30,279	136	0,223	0,183	0,833	
					Toplam: 30,36	138				
	Cinsiyet Beklentisi Erkek Olanlar	29	4,118	0,405						
	Cinsiyet Beklentisi Kız Olanlar	43	4,124	0,449						
	Toplam	139	4,098	0,469						

Tablo 28 incelendiğinde annelerin duygu ifadesini teşvik etme puanlarının doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA testi sonucunda, annelerin duygu ifadesini teşvik etme davranışının, doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($F=0,378$; $p>0,05$). Bu sonuca göre bu araştırma kapsamındaki doğum öncesi kız ve erkek beklentisi içinde olmak ya da cinsiyet beklentisi içinde olmamak ile annelerin duygu ifadesini teşvik etme davranışını farklılaştırmamaktadır. Yani cinsiyet beklentisi, annelerinin duygu ifadesini teşvik etme davranışı üzerinde etkili olmamaktadır.

Tablo 28 incelendiğinde annelerin duygu odaklı tepki puanlarının doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA testi sonucunda, annelerin duygu odaklı tepki puan ortalamalarının, doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($F=0,087$; $p>0,05$). Bu sonuca göre bu araştırma kapsamındaki doğum öncesi cinsiyet beklentisi içinde olmamak ya da kız ve erkek beklentisi içinde olmak ile annelerin duygu odaklı tepkileri arasında bir farklılık oluşturmamaktadır. Yani annelerin cinsiyet beklentisi içinde olup olmaması, duygu ifadesini teşvik etme tepkileri üzerinde etkili olmamaktadır.

Tablo 28 incelendiğinde, annelerin problem odaklı tepki puanlarının doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA testi sonucunda, annelerin problem odaklı tepki puan ortalamalarının doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($F=1,090$; $p>0,05$). Bu sonuca göre bu araştırma kapsamındaki doğum öncesi kız ve erkek beklentisi içinde olmak ya da cinsiyet beklentisi içinde olmamak ile annelerin problem odaklı tepkileri üzerinde etkili olmamaktadır.

Tablo 28 incelendiğinde annelerin olumlu duygu sosyalleştirme tepki puanlarının doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA testi sonucunda, olumlu duygu sosyalleştirme tepki puanlarının doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($F=0,183$; $p>0,05$). Bu sonuca göre bu araştırma kapsamındaki doğum öncesi kız ve erkek beklentisi içinde olmak ya da cinsiyet beklentisi içinde olmamak ile annelerin olumsuz duygulara yönelik olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri üzerinde bir farklılık oluşturmamaktadır.

Cinsiyet beklentisi ile duygu sosyalleştirme davranışı ilişkisine bakıldığında, yapılan analiz sonuçlarına göre cinsiyet beklentisinin, annelerin olumlu duygu

sosyalleştirme tepki puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Bu durumda araştırma kapsamında annelerin doğum öncesi cinsiyet beklentisinin, çocuklarına yönelik olan duygu sosyalleştirme tepkileri üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

4.2.10. Araştırma Problemi 10'a İlişkin Analiz Sonuçları

“Annenin duygu sosyalleştirme davranışı, çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin Mann-Whitney U Testi analiz sonuçları Tablo 29’da gösterilmektedir.

Tablo 29. Çocuğun cinsiyeti ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik Mann-Whitney U analiz sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	S.T.	S.O	U	Z	p
Duygu İfadesini Teşvik Tepkisi	Erkek	72	5170,00	71,81	2282,00	-0,548	0,583
	Kız	67	4560,00	68,06			
	Toplam	139					
Duygu Odaklı Tepki	Erkek	72	5071,50	70,44	2380,50	-0,133	0,894
	Kız	67	4658,50	69,53			
	Toplam	139					
Problem Odaklı Tepki	Erkek	72	5034,50	69,92	2406,50	-0,023	0,981
	Kız	67	4695,50	70,08			
	Toplam	139					
Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkileri	Erkek	72	5094,50	70,76	2357,50	-0,230	0,818
	Kız	67	4635,50	69,19			
	Toplam	139					

Tablo 29 incelendiğinde annenin duygu ifadesini teşvik etme puanının çocuğun cinsiyetine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U analiz sonucunda, çocuğun cinsiyeti ile annelerin duygu ifadesini teşvik etme tepki puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($U=2282,00$; $p>0,05$). Yani çocuğun cinsiyetinin annelerin duygu ifadesini teşvik etme davranışında anlamlı bir farklılığa yol açmamaktadır. Başka bir ifadeyle annelerin duygu

ifadesini teşvik etme davranışı çocuklarının kız ya da erkek olmasına göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 29 incelendiğinde çocuğun cinsiyetinin annelerin duygu odaklı tepkilerinde anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir ($U=2380,50$; $p>0,05$). Yapılan analiz sonucuna göre bu araştırma kapsamındaki annelerin, çocuklarının yaşadığı olumsuz duygular karşısında gösterdikleri duygu odaklı tepkileri, çocuklarının kız ya da erkek olmasına göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 29 incelendiğinde çocuğun cinsiyetinin annelerin problem odaklı tepkilerinde anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir ($U=2406,50$; $p>0,05$). Yapılan analiz sonucuna göre bu araştırma kapsamındaki annelerin, çocuklarının yaşadığı olumsuz duygular karşısında gösterdikleri problem odaklı tepkileri, çocuklarının kız ya da erkek olmasına göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 29 incelendiğinde annenin olumlu duygu sosyalleştirme tepki puanının çocuğun cinsiyetine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U analiz sonucunda, çocuğun cinsiyetinin, annelerin olumlu duygu sosyalleştirme davranışlarında anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir ($U=2357,50$; $p>0,05$). Bu sonuca göre bu araştırma kapsamındaki annelerin çocuklarının yaşadığı olumsuz duygulara yönelik olumlu tepkileri çocuğun kız ya da erkek olmasına göre bir farklılık göstermemektedir.

Yapılan tüm analizler sonucunda, çocuğun cinsiyetinin, annelerin duygu sosyalleştirme tepkileri tüm alt testlerinde herhangi bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Bu durumda araştırma kapsamında çocukların cinsiyetinin, annelerin duygu sosyalleştirme davranışları üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

4.2.11. Araştırma Problemi 11'e İlişkin Analiz Sonuçları

“Çocuğun cinsiyeti ile dünyaya geldiği doğum türü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna ilişkin Ki Kare analiz sonuçları Tablo 30’da gösterilmektedir.

Tablo 30. Çocuğun cinsiyeti ile dünyaya geldiği doğum türü arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Ki Kare analiz sonuçları

	Doğum Türü					
	Normal		Sezaryen			
Cinsiyet	N	%	N	%	X ²	p
Erkek	24	53,33	48	51,07	0,005	0,945
Kız	21	46,67	46	48,93		

Tablo 30 incelendiğinde çocuğun cinsiyeti ile dünyaya geldiği doğum türü arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Ki Kare analiz sonucunda, çocuğun cinsiyeti ile doğum türü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($X^2=0,005$; $p>0,05$). Yani bu araştırma kapsamında annenin kız ya da erkek çocuğa gebe olması, yapacağı doğum türü üzerinde etkili olmamaktadır.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Bu araştırmanın amacı, 5 ve 6 yaşlarında çocuğu olan annelerin toplumsal cinsiyet algıları ve çocuklarına gösterdikleri duygu sosyalleştirme davranışları ile çocukların annelerine bağlanma biçiminin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, toplumsal cinsiyet algısının annelerin doğum öncesi cinsiyet beklentisi ve doğum şekline yönelik seçimlerini ne yönde etkilediği de incelenmiştir.

5.1. Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algısı İle Çocuğun Annesine Bağlanma Puanı Arasındaki İlişkiye Dair Sonuç Ve Değerlendirme

Annenin ebeveynlik rolü, çocuğuna karşı duyarlılık durumu olarak düşünülebilir. Bir annenin çocuğuna karşı duyarlı olması; annenin çocuğun ihtiyaçlarını fark etmesi, çocuğun ihtiyaçlarına cevap vermesi ve çocukla iletişim halinde olması şeklinde açıklanabilir. Bağlanmanın gerçekleşebilmesi için anne-çocuk arasındaki süreçte anne duyarlılığının gerekliliği bilinmektedir (Bowlby 1988). Ülkemizde yapılan, anne-çocuk ilişkisinin incelendiği araştırmalara bakılınca bağlanma konusuna fazlaca rastlanmaktadır (Ozana, vd., 2015; Tulpar, Aktan ve Yardımcı, 2019; Sümer ve Şendağ, 2009; Geniş ve Kahraman, 2017; Akgün ve Mellier, 2014; Bayındır ve Ural, 2019; Öztürk, 2019). Fakat ulusal alanyazında toplumsal cinsiyet değişkeninin bağlanma ile birlikte yer aldığı sayılı araştırma vardır (Çevik ve Kızıldağ, 2018; Damarlı, 2006; Selcuk, 2021). Bu çalışmada ise annelerin toplumsal cinsiyet algısının, ebeveynlik rolünü ve anne-çocuk ilişkisini etkileyeceği düşünülerek bu çalışmada toplumsal cinsiyet değişkeni, bağlanma ile birlikte ele alınmıştır.

Türk toplum yapısında çocuk yetiştirilmesinin, annenin asıl görevi olduğu düşünülmektedir. Bu düşünce üzerinden bakıldığında, bir annenin çocuğuna karşı yeterince duyarlı olabilmesi için, hayatın diğer alanlarındaki sorumluluklarının dengeli olması gerekmektedir. Fakat Türk toplum yapısının ataerkil özellikler barındırması sebebiyle, bir kadın olarak annenin sorumlulukları sayıca fazladır. Bu fazlalık, toplumsal cinsiyet rolleriyle açıklanabilmektedir. Bu sebeple yapılan çalışmada annenin ebeveynlik rolünün toplumsal cinsiyet algısından ve etkileneceği ve böylece bağlanma üzerinde etkili olacağı düşünülmüştür. Elde edilen veriler sonucunda Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği puan ortalaması yüksek çıkmıştır. Bu durumda annelerin toplumsal cinsiyet

algısının yüksek olduğu söylenebilmektedir Ayrıca çocukların annelerine bağlanma düzeyleri puan ortalamaları da yüksek bulunmuştur.

Bağlanma alt ölçekleri ile annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları arasındaki ilişkiye bakılmış ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Bu durum toplumsal cinsiyet algısının, çocuğun annesine güvenli, kaçınmalı ya da negatif/düşmanca bağlanma üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Fakat annelerin toplumsal cinsiyet algısı ile çocukların annelerine bağlanması arasında ilişki olup olmadığını görmek için toplam bağlanma puanı ile analiz yapılmış ve yapılan analiz sonucu annelerin toplumsal cinsiyet algı puanı ile çocuğun annesine bağlanma puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Analiz sonucuna göre annelerin toplumsal cinsiyet algı puanı ile çocuğun annesine bağlanma puanı birbirleriyle anlamlı fakat zayıf bir ilişki içindedir. Bu sonuç, annelerin toplumsal cinsiyet algılarının olumlu yönde artış gösterdiğinde, çocuklarının da annelerine bağlanmasının güvenli yönde artış göstereceğini göstermektedir. Fakat aynı zamanda, aradaki ilişkinin zayıf olması, çocukların annelerine bağlanması ile başka faktörlerin de ilişkili olduğunu göstermektedir (İlaslan, 2009).

Bir annenin toplumsal cinsiyet algısının yüksek olması, cinsiyet ayırt etmeyen düşünce tarzına ve cinsiyetler arası çifte standart uygulamayan davranış şekline sahip olması anlamına gelmektedir. Bu anlamda literatürde de annelerin davranışlarının cinsiyete göre farklılaşmaması bu araştırma ile uyum göstermektedir (Hill, 1997; Seven, 2006; Kaymak, 2016). Bu sebeple toplumsal cinsiyet algısı olumlu olan annelerden beklenen davranış şekli, çocuğuna karşı duyarlılığının cinsiyet ayırt etmeksizin olması ve çocuğunun kendisine ihtiyaç duyduğu anlarda ona kız-erkek ayrımı yapmadan yanıt vermesidir.

5.2. Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algısı İle Duygu Sosyalleştirme Davranışları Arasındaki İlişkiye Dair Sonuç Ve Değerlendirme

Ebeveynler kendi duygularını çocuklarına göstererek, çocuklarının yaşadıkları duyguları ifade etmeleri için teşvik ederek ve çocuklarının duygularını görmezden gelmeyip onlara yol göstererek çocuklarının duygularına yönelik olumlu sosyalleştirme davranışları göstermiş olurlar. Fakat ebeveynler bunu yaparken yaşanan kültürün sınırları içinde davranışlar gösterirler. Çünkü duygu sosyalleştirme davranışı kültürden

bağımsız değildir. Duyguları anlamlandırma ve ifade etme becerisi kültürden büyük oranda etkilenmektedir (Elfenbein ve Ambady, 2002). Bu sebeple çocuklar duyguları ve duyguları ifade etme yollarını, ebeveynlerinin cinsiyet rollerini gözlemleyerek öğrenirler. Bu süreçte Türk toplumu içinde çocuk yetiştirilmesinde birincil etki kaynağı olan annelerin toplumsal cinsiyet algıları önem arz etmektedir. Bu amaçla yapılan araştırmada elde edilen verilerde, olumlu duygu sosyalleştirme ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Yapılan analiz sonucu annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile duygu sosyalleştirme davranış puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre annelerin toplumsal cinsiyet algısı olumlu yönde artış gösterdiğinde, çocuklarına karşı olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri de artış göstermektedir. Dolayısıyla bu araştırmada toplumsal cinsiyet algısı, annelerin çocuklarına davranışlarını etkileyen bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ebeveynin duygu sosyalleştirme davranışları ile toplumsal cinsiyet değişkeninin birlikte ele alındığı bir araştırmaya alanyazında rastlanılmamıştır. Fakat anne ve babaların duygu sosyalleştirme davranışlarının çocukların cinsiyetine göre farklılaştığı sonucuna varan araştırmalar mevcuttur (Shewark ve Blandon, 2014; Hasçuhadar, 2015; Chaplin vd., 2010). Bu bağlamda bu araştırmalar, yapılan araştırma kapsamında toplumsal cinsiyet algısının, duygu sosyalleştirme davranışlarını etkilediği sonucu ile uyum sağlamaktadır.

Duygu ifadesini teşvik etme alt ölçek puanları ile toplumsal cinsiyet algı puanlarına bakılmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre araştırma kapsamındaki annelerin toplumsal cinsiyet algısı olumlu yönde artış gösterdiğinde, çocuklarının yaşadıkları duyguları dile getirmesi için annelerin duygu ifadesini teşvik etme tepkileri de artış göstermektedir. Ölçeğin diğer alt ölçeği olan problem odaklı tepkiler puanı ile toplumsal cinsiyet algı puanlarına bakılmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu sonuç, araştırma kapsamındaki annelerin toplumsal cinsiyet algıları ile çocuklarının başına gelen durumlarda yaşadıkları duyguya odaklı davranışları arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Ölçeğin ele alınan son alt ölçeği olan problem odaklı tepkiler puanı ile toplumsal cinsiyet algı puanına bakılmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuç; annelerin toplumsal cinsiyet algısı olumlu yönde artış gösterdiğinde annelerin, çocuklarının başına gelen durumlarda onlara olumsuz duygu yaşatan problemi çözmeleri

için çocuklarına yardımcı olmaya yönelik gösterdiği tepkilerinin de artış göstereceği anlamına gelmektedir.

Annelerin toplumsal cinsiyet algısı ile duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkiye bakıldığında olumlu duygu sosyalleştirme davranışları ile anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet algısı olumlu olan annelerin, çocukları herhangi bir olumsuz duygu yaşadığında hem o duyguyu ifade etmeleri için çocuklarını teşvik ettiği hem de o duyguyu yaşatan problemi çözebilmesi için çocuklarına destek olduğu söylenebilir. Fakat aradaki ilişkinin zayıf olması, annelerin duygu sosyalleştirme davranışları ile ilişkili olan başka faktörlerin de olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, bu konuda yapılacak yeni araştırmaların bu alana ışık tutacağı düşünülmektedir.

Aynı zamanda araştırma içine cinsiyet değişkeni dahil edilmiş ve annelerin olumlu duygu sosyalleştirme davranışları ile cinsiyetler arası farklılığın anlamlı olmadığı görülmüştür. Yani annelerin olumlu duygu sosyalleştirme davranışları çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşmamaktadır. Araştırmanın diğer bulgusu ışığında bu duruma bakıldığında mantıklı gelmektedir. Çünkü toplumsal cinsiyet algısı olumlu olan annelerin çocuklarına karşı olumlu duygu sosyalleştirme davranışı sergilemeleri ve bunu da cinsiyet gözetmeksizin yapmaları beklenmektedir. Bu konuda yapılan analiz sonuçları da bu beklentiyi doğrulamaktadır. Bu sonuç, alan yazındaki duygu sosyalleştirme davranışının cinsiyete göre farklılık göstermediği bilgisi ile örtüşmektedir (Ersay, 2014; Kılıç, 2012).

5.3. Çocuğun Annesine Bağlanması İle Annenin Duygu Sosyalleştirme Davranışı Arasındaki İlişkiye Dair Sonuç Ve Değerlendirme

Ebeveynlerin duygu sosyalleştirme sürecinde, çocukların yaşadığı olumsuz duygulara ilişkin gösterdikleri olumlu ve destekleyici tepkiler, çocukların gelişimini olumlu etkilemektedir (Saarni, Campos, Camras, ve Witherington, 2006). Aynı zamanda ebeveynlerin destekleyici duygu sosyalleştirme davranışlarının çocuğun sağlıklı akran ilişkileri kurmasını, özgüveninin ve bağlanma duygusunun gelişmesini olumlu yönde etkilediği bilinmektedir (Albrecht, Burleson ve Goldsmith, 1994).

Bu amaçla beşinci araştırma problemi kapsamında, çocuğun annesine bağlanma puanı ile annenin duygu sosyalleştirme tepkileri arasındaki ilişkiye bakılmış fakat çocuğun annesine bağlanma toplam puanı ile annenin duygu sosyalleştirme davranışları

arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Aynı zamanda bağlanma alt ölçekleri ile annenin duygu sosyalleştirme tepkileri arasındaki ilişkiye bakılmış ve güvenli bağlanma ve negatif/düşmanca bağlanma ile annenin duygu sosyalleştirme tepkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiye rastlanılmamıştır. Fakat çocuğun annesine kaçınılmalı bağlanma puanı ile annenin duygu odaklı tepki puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fakat zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu anlamda araştırma bulgusu alan yazındaki bilgiler ile uyum göstermemektedir. Çünkü alanyazın bilgilerine göre çocukların güvenli bağlanma biçimleri ile annelerinin duygu sosyalleştirme davranışları arasında ilişki bulunmaktadır (Kochanska vd., 2010). Bu konuda yapılan çalışmalar, olumlu duygu sosyalleştirme davranışı sergileyen ebeveynlerin çocuklarının güvenli bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Liu, Chen ve Lewis 2011).

İlhan-Ildız, Ahmetoğlu ve Acar (2017)'ın araştırmasına göre duygu düzenleme becerisi düşük olan çocuklar, anneleri tarafından küçümseyici duygu sosyalleştirme davranışı gördüklerinde annelerine daha güçlü bağlanma içerisinde olmaktadır.

Ulusal alan yazında bağlanma ve duygu sosyalleştirme ilişkisini inceleyen araştırma sayısı sınırlıdır. Bu durum, bu konuda daha fazla araştırma yapılması gerektiğini göstermektedir.

5.4. Cinsiyet Değişkenine Dair Sonuç Ve Değerlendirme

Yedinci araştırma problemi kapsamında yapılan analiz sonucunda, çocuğun cinsiyeti ile annesine bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu durum, bağlanmanın tüm alt ölçekleri için geçerlidir. Yani çocuğun cinsiyeti; annesine güvenli, kaçınılmalı ve negatif/düşmanca bağlanması üzerinde etkili olmamaktadır. Başka bir ifadeyle bu araştırma kapsamındaki çocukların kız ya da erkek olması, annelerine bağlanma puanları arasında anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Bu konuda alan yazın incelendiğinde cinsiyetin bağlanma üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığını söyleyen birçok araştırma mevcuttur (Gözübüyük, 2020; Kaymak, 2016; Görgü, 2018; Özkan ve Bartan, 2019; Şahin, 2019).

Bağlanma konusunda cinsiyetler arası farklılıktan söz eden araştırmalar ise çoğunlukla kızların erkeklere kıyasla annelerine daha güvenli bağlandıklarını göstermektedir (Sümer, vd., 2015; Ahmetoğlu, vd., 2018; Ildız ve Seven, 2018). Bu

sonuçlar aynı zamanda erkeklerin, kızlara kıyasla annelerine güvensiz bağlandıklarını göstermektedir (Ozana, vd., 2015).

Ayrıca on birinci araştırma problemi kapsamında çocuğun cinsiyeti ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki ilişkiye bakılmış ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Duygu sosyalleştirme konusunda yapılan araştırmaların bir kısmında, bu araştırmada olduğu gibi cinsiyet ile bir ilişkiye rastlanmamaktadır (Kılıç, 2012; Lunkenheimer, Shields ve Cortina, 2007; Özkan, 2015). Ersay (2014) 'ın yaptığı araştırma da çocuğun cinsiyetinin, ebeveynin duygu sosyalleştirme davranışını etkilemediğini göstermektedir. Bu sebeple, yapılan bu araştırma da son yıllarda bu konuda yapılan araştırmaları destekler niteliktedir.

5.5. Cinsiyet Beklentisi Değişkenine Dair Sonuç ve Değerlendirme

Yaşanılan toplumun yapısına, kültüre ve geleneklere göre cinsiyetlere yönelik beklentiler ve bu beklentiler doğrultusunda yapılan tercihler birçok ülke için geçerlidir. Bu duruma ülkemiz açısından bakılması amacıyla üçüncü araştırma problemi kapsamında annenin toplumsal cinsiyet algısı ile cinsiyet beklentisi arasındaki ilişkiyi belirlemek için, annelere Kişisel Bilgi Formu içerisinde bulunan sorular ile doğum öncesi cinsiyet beklentisi içinde olup olmadığı, eğer var ise hangi cinsiyete yönelik beklenti içinde olduğu öğrenilmiştir. Annelerden alınan cevaplara göre cinsiyet beklentisi içinde olan 72 anne belirlenmiştir. Yani katılımcı annelerin %51'i doğum öncesi cinsiyet beklentisi içinde olduğunu ifade etmiştir. 72 annenin 29'u erkek çocuk beklentisi içinde olduğunu, 43'ü ise kız çocuk beklentisi içinde olduğunu ifade etmiştir. Elde edilen verilerin devamında yapılan analiz sonucunda, annenin toplumsal cinsiyet algı puanı ile cinsiyet beklentisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre cinsiyet beklentisi olmayan annelerin toplumsal cinsiyet algı puanı ile kız çocuk beklentisi ve oğlan çocuk beklentisi olan annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları birbirinden farklılaşmaktadır. Bu araştırma içinde kız çocuk lehine bir sonuç çıkmıştır. Bu anlamda Sezer (2010) 'ın araştırması ile benzer sonuçları göstermektedir. Çünkü cinsiyet tercihinine yönelik yapılan araştırmaların bazılarında kız cinsiyeti lehine sonuç çıkmaktadır. Bunun sebebi olarak da, kız çocuklarının daha anlayışlı, aileye karşı daha yardımsever ve yaşlılık döneminde destek alınabilecek nitelikte olması düşünülmektedir (Sezer, 2010). Bu sonucun derinine inildiğinde de toplumumuzdaki cinsiyet rollerinin

sonucu olarak, ailenin bakımından kadın sorumludur düşüncesinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Altıncı ve onuncu araştırma problemi kapsamında annenin cinsiyet beklentisi ile çocuğun annesine bağlanması ve annenin duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla analiz yapılmıştır. Analiz sonucu incelendiğinde annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisi ile çocuğun annesine bağlanma puanı ve annenin duygu sosyalleştirme davranış puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu sonuca göre, bu araştırma kapsamında cinsiyet beklentisi olan annelerin çocuklarının bağlanma puanı ile cinsiyet beklentisi olmayan annelerin çocuklarının annesine bağlanma puanları ve cinsiyet beklentisi içinde olan annelerin duygu sosyalleştirme davranışı ile cinsiyet beklentisi içinde olmayan annelerin duygu sosyalleştirme davranışı arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Dolayısıyla, araştırmaya katılan anneler kapsamında, annelerin doğum öncesinde cinsiyet beklentisinde olup olmaması, çocuğun annesine bağlanması üzerinde ve annenin duygu sosyalleştirme davranışı üzerinde etkili olmamıştır. Bu durum, annelerin, doğum öncesinde cinsiyet beklentileri olsa dahi çocukları dünyaya geldikten sonra annenin duyarlılığının ve bağlanma ilişkisinin cinsiyete bağlı olmaksızın gerçekleştiğini göstermektedir. Cinsiyet beklentisi yönünden bağlanma ilişkisi literatürde doğum öncesi ya da doğumun hemen sonrasında annelerin bebeklerine bağlanması üzerinden yapılmıştır (Manav ve Yıldırım, 2010; Kırca ve Savaşer, 2017; Engin ve Ayyıldız, 2021). Cinsiyet beklentisinin bebeğe bağlanma konusunda fark oluşturmamasının nedeni, ebeveynlerin çocuğun sağlıklı olma halini, cinsiyetinden daha fazla önemsemeleridir (Öztürk, Kavlak ve Sevil, 2012).

Araştırmaya katılan annelerin %28,78'inin çocukluğunu köyde geçirmesine rağmen, şuan tümünün şehirde yaşam sürüyor olmasının araştırma sonucu üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü ülkemizde özellikle kırsal kesimde erkek çocuk sahibi olmak, kadının aile içindeki değerini ve konumunu arttırmaktadır. Kadın, oğlan doğurmadığında eşinden şiddet görmekte, üzerine kuma getirilmekte ya da boşanma ile tehdit edilmektedir (Boz, Özçetin ve Teskereci, 2018). Erkek çocuk doğurduğunda ise, ailenin devamlılığını sağlama görevini layıkıyla yerine getirdiği için kadına ayrıca bir değer atfedilmektedir (Yıldırım, 2015). Bu sebeple de doğum öncesi cinsiyet beklentisi içine girmektedir. Fakat bu araştırmada katılımcı annelerin tamamının şehirde yaşaması ve %82,74'ünün lise ve üstü eğitime sahip olması bu sonuç üzerinde etkili olmuş olabilir.

Çünkü Özkan (2015) annelerin destekleyici tepkilerinin anne eğitim düzeyine göre artış gösterdiğini tespit etmiştir. Annenin duyarlı ve destekleyici tutum göstermesi, çocuğun annesine bağlanmasını sağlayan etkenlerden biridir. Bu sebeple bu konuda yapılacak sonraki araştırmaların kırsal kesimde de yapılarak şehir ve kırsal kesim kıyaslaması yapılmasının daha doğru sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

5.6. Doğum Türü Değişkenine Dair Sonuç ve Değerlendirme

Dördüncü araştırma problemi kapsamında annelere Kişisel Bilgi Formu ile katılımcı olan çocuklarını hangi doğum türü ile dünyaya getirdikleri ve doğum türünü kimin tercih ettiği sorulmuştur. Elde edilen verilere göre katılımcı annelerin 45'i (%32,37) vajinal yani normal doğum, 94'ü (67,63) sezaryen doğum yapmıştır. Doğum türü tercihini annelerin 39'u (%28,6) kendisi, 74'ü (%53,24) doktoru, 9'u (%6,47) eşi ile birlikte ve 17'si (%12,23) sağlık kaynaklı mecburi sebepler dolayısıyla tercih ettiği bilgisini vermiştir. Elde edilen veriler sonucunda, annelerin toplumsal cinsiyet algısı ile doğum türü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre annelerin toplumsal cinsiyet algısı yükseldikçe sezaryen doğumu tercih etme ihtimalleri de artmaktadır. Araştırma kapsamındaki annelerin tamamının kentte yaşıyor olmasının bu sonucu etkilediği düşünülmektedir. Çünkü Özkan ve arkadaşlarının (2013) bulgusuna göre kentte yaşıyor olmak sezaryen doğum tercihini on kat arttırmaktadır. Aynı zamanda kadınların eğitim seviyesi de doğum tercihini etkilemektedir. Kadınların eğitim seviyesinin yüksek olması, sezaryen doğum tercihini arttıran sebeplerden biridir (Yaşar, 2016). Bu anlamda araştırma kapsamındaki annelerin çoğunluğunun eğitim seviyesinin lise ve üstü olması, sezaryen doğumun tercih edilmesinde bir sebep olabilir. Toplumsal cinsiyet algısının da eğitim seviyesi ve kentte yaşama durumuyla anlamlı ilişki içinde olduğu bilinmektedir. Bu sebeple yapılan araştırma, beklenen sonucu vermektedir. Fakat elde edilen verilere bakılınca sezaryen doğumun, annelerin kendisi tarafından değil büyük oranda doktorları tarafından tercih edildiği görülmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar da sezaryen doğumun en fazla doktorlarının önerisi ya da isteği olduğunu göstermektedir (Karabulutlu, 2012). Özellikle daha önce doğum yapmamış anne adayları kadınların doğum korkusu yaşaması ve doktoru bilirkişi olarak kabul edip, ona güvenerek doğum kararını doktoruna bırakmaları sezaryen doğum oranını arttırmaktadır. Türkiye'de Sağlık Bakanlığı (2020) verilerine göre sezaryen oranı %53'tür. Bu sebeple son yıllarda

mecburi olmayan sezaryen oranlarını azaltmak için ülkemizde stratejiler ve politikalar geliştirilmiştir. Sağlık Bakanlığı'nın 2010 yılında yayınladığı Doğum ve Sezaryen Eylemi Yönetim Rehberi ile normal doğumların artırılması ve sezaryenin azaltılmasına yönelik stratejiler belirtilmiştir. Bu stratejilerin hayata geçirilmesinde gebe kadınların doğum şekli hakkında eğitilmesi ve bilinçlendirilerek özgüvenlerinin artırılması son derece önemlidir. Bu yüzden sağlık personelleri ve hekimler önemli rol oynamaktadır.

Sekizinci araştırma problemi kapsamında çocukların dünyaya geldikleri doğum türü ve annesine bağlanma puanı arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu konuda yapılan analiz sonucu doğum şekli ile bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Doğum türü ve bağlanma ilişkisini inceleyen araştırmalar çoğunlukla anneden alınan bilgiye istinaden ve anne-bebek arasındaki ilişkiye bakılarak yapılmıştır (Soysal, vd., 2005; Keskin, 2018; Çelebi, 2019; Manav ve Yıldırım, 2010, Güngör, vd., 2004). Özellikle doğum sonrası bağlanmayı inceleyen araştırmalarda sezaryen doğumun, ilaç ve annenin yaşadığı ağrı sebebiyle bağlanmayı geciktirdiği ve olumsuz etkilediği ifade edilmektedir (Engin ve Ayyıldız, 2021). Fakat yaş dönemi olarak çocukluk dönemi ve bağlanma ilişkisine bakıldığında doğum türü ile bağlanma arasındaki bir ilişkiye rastlanmamaktadır. Çünkü bir araştırma sonucunda göre; doğum şekli, doğumdan 1 hafta sonrasına kadar anne-bebek bağlanmasında bir etkiye sahipken, bu etki 6 hafta sonra ortadan kalkmaktadır (Glasser, 2007). Işık'ın (2020) araştırmasına göre doğum şekli ile 6 yaşındaki çocukların annesine bağlanması arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu anlamda bu bulgu, yapılan araştırma ile uyum sağlamaktadır. Bu sonuca göre annelerin bebeklerine bağlanması doğum türü ve buna bağlı doğum sonrası ağrı, emzirmeye başlama süresi, temas düzeyi gibi sebeplerden etkilenmektedir. Fakat zamanla anne çocuğuna karşı duyarlı davranarak doğum türü etkisini telafi edebilmekte gözükmektedir.

5.7. Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarına göre öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Toplumsal cinsiyet rollerinin farkındalığının artması ve kadın ile erkeklerin daha eşitlikçi ve özgür bir yaşam sürdürülmesinin sağlanması amacıyla çeşitli devlet kurum ve kuruluşları tarafından toplumu bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

- Ülkemizde çocukların cinsiyet rollerini öğrenmesinde ve içselleştirmesinde anneler birincil roldedir. Bu sebeple belediyeler, sivil toplum kuruluşları, hastaneler gebelik döneminden itibaren annelere toplumsal cinsiyet rolleri konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapmalıdır.
- Çocuk yetiştirilmesinde annelerin sorumluluğunun azaltılması ve ebeveynler arasında dengenin sağlanması için belediyeler, hastaneler, bakanlıklar, sivil toplum kuruluşları, okullar tarafından aile bilgilendirici ve bilinçlendirici çalışmalar yapılmalıdır. Çünkü bir çocuğun sağlıklı gelişimini sağlamakta görevli olan sadece anneler değil, dünyaya çocuk getirme kararını ortak veren ebeveynlerdir.
- Bu araştırma Bursa’da okul öncesi eğitimi vermekte olan altı okulda eğitim gören çocuklar ve anneleri ile sınırlıdır. Bu çalışma farklı bölgelerde ve farklı okullarda yapılabilir.
- Bu çalışmada annelerin toplumsal cinsiyet algıları ve duygu sosyalleştirme davranışı ölçek üzerinden incelenmiştir. Daha sonra yapılacak çalışmalarda, duygu sosyalleştirme davranışlarının ve toplumsal cinsiyet algılarının anne-çocuk arasındaki karşılıklı bir etkileşim ile incelenmesi ve nitel ya da karma bir araştırma ile sunulması önerilmektedir.
- Bu araştırmada, şehirde yaşayan ve çoğunlukla lise ve üstü eğitime sahip anneler yer almaktadır. Bu konuda yapılacak sonraki araştırmaların kırsal kesimde de yapılarak şehir ve kırsal kesim kıyaslaması yapılmasına olanak vermesi açısından ve farklı eğitim düzeylerine sahip annelerin yer alması açısından daha geniş kapsamlı yapılması önerilmektedir.
- Anne-çocuk bağlanmasını inceleyen boylamsal çalışmalar önerilmektedir.

6. KAYNAKÇA

Ak, G. (2021). *Evli bireylerde bağlanma stillerinin benlik saygısı, toplumsal cinsiyet rolleri ve ayrılık anksiyetesi üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Akgün, E., ve Mellier, D. (2014). Okul öncesi dönem çocukların öykülerinin bağlanma kuramına göre niteliksel değerlendirmesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 34(1), 23-43.

Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve Sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(2), 1-9.

Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Halk Sağlığı Özel Eki*, 25(4), 73- 82.

Albrecht, T.L., Burleson, B.R. and Goldsmith, D. (1994). Supportive communication. In M.L. Knapp And G.R. Miller (Ed.), *Handbook of interpersonal communication*. (Pp. 419-449). Thousand Oaks: Sage. (Pdf) Supportive communication in catholic.... Available From: https://www.researchgate.net/publication/267769141_Supportive_Communication_In_Catholic_Primary_Schools [Accessed Aug 19 2018].

Altan-Aytun, Ö., Yagmurlu, B., ve Yavuz, H. M. (2013). Turkish mothers' coping with children's negative emotions: A brief report. *Journal of Child and Family Studies*, 22(3), 437-443.

Altınova, H., ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum Ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24, 9-22.

Altuntaş, O. ve Altınova, H. H. (2015). Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyoekonomik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 10(6), 83-100.

Arat, N. (1996). *Kadın gerçeklikleri*. İstanbul: Say Yayınları.

Aslan, N. (2016). *İlköğretim okulunda çocuğu olan annelerin bazı sosyodemografik özelliklerinin anne-çocuk ilişkisi yönünden incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Bal, M. D., Yılmaz Dereli, S., ve Beji Kızılkaya, N. (2013). Kadınların sezaryen doğum tercihleri. *Florence Nightingale Journal Of Nursing*, 21(2), 139-146

Bandura, A. (1989). Chapter 6: Social cognitive theory. *Annals of child development: Six theories of child development*, 1-60.

Bandyopadhyay, S., & Singh, A. (2003). History of son preference and sex selection in India and in the west. *Bulletin of the Indian Institute of History of Medicine (Hyderabad)*, 33(2), 149-167.

Bayındır, D., ve Ural, O. (2019). Okul öncesi dönem çocukların öz düzenleme becerilerinin annelerine bağlanma biçimlerine ve annelerin ebeveynlik davranışlarına göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(6), 2597-2608.

Bayramoğlu, L. (2015). *Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet rollerine ilişkin algılarının incelenmesi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.

Bee, H. ve Boyd, D. (2003). *Developing child*. Houston Community College System.

Belek Erşen, U. (2015). Farklı sosyal kategorilerden kadınların toplumsal cinsiyet algıları. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2/2,184-213.

Belsky J. Ve Cassidy J. (1994). Attachment: Theory and evidence. In M. L. Rutter, D. F. Hay ve S. Baron-Cohen (Eds), *Development through life: a handbook for clinicians Oxford*, England: Blackwell. 373-402

Beydağ, K. D. (2007). Doğum sonu dönemde anneliğe uyum ve hemşirenin rolü. *Tsk Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(6), 479-484.

Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve türkiye'de kadınlık. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(3), 108-114.

Bowlby, J. (1958). The nature of the child's tie to his mother. *International Journal Of Psycho-Analysis*, 39, 350-373.

Boz İ, Teskereci G, Akman G. (2016). “Original Research – Qualitative: How did you choose a mode of birth? Experiences of nulliparous women from Turkey”. *Women And Birth*, 29: 359-367.

Bretherton, I. (2003). Mary Ainsworth: Insightful observer and courageous theoretician. *Portraits Of Pioneers In Psychology*, 5, 317-331.

Chaplin, T. M., Casey, J., Sinha, R., ve Mayes, L. C. (2010). Gender differences in caregiver emotion socialization of low-income toddlers. *New directions for child and adolescent development*, 2010(128), 11-27.

Chodorow, N. (1978). *The reproduction of mothering. In the reproduction of mothering*. University Of California Press.

Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve davranışı*. 14. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çakır, D., ve Alparslan, Ö. (2018). Doğum tipi değişkeninin anne-bebek etkileşimi ve annenin bebeğini algılaması üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Journal Of Contemporary Medicine*, 8(2), 139-147.

Çelebi, E. Z. (2019). *Doğum şeklinin annelerin bebeklerini algılama, bağlanma ve ebeveynlik davranışı üzerine etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çelik, A. (2001). Afganistan'daki Hazara Türkleri ile Doğu Karadeniz Bölgesindeki Çepni Türkleri arasında yaşayan halk inanmaları üzerine bir mukayese denemesi. *Milli Folklor*, 7(50), 9-21.

Çevik, G. B., ve Kızıldağ, S. (2018). Psikolojik danışman adaylarının toplumsal cinsiyet rollerinde bağlanma tarzları, duygu düzenleme ve empatinin rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (46), 239-260.

Çorapci, F., Aksan, N., & Yagmurlu, B. (2012). Socialization of Turkish children's emotions: Do different emotions elicit different responses?. *Global Studies of Childhood*, 2(2), 106-116.

Darvishvand, M., Rahebi, S. M., ve Khalesi, Z. B. (2018). Factors related to maternal-infant attachment. *Shiraz E-Medical J*, 19(12), 10-5812.

Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma stilleri ve benlik-kavramı arasındaki ilişkiler*. (Yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.

Denham, S., ve Kochanoff, A. T. (2002). Parental contributions to preschoolers' understanding of emotion. *Marriage ve Family Review*, 34(3-4), 311-343.

Doğdu, S. (2005). *Kadının serüveni-Kadın ve yaratılışı*. Demet Kitap, Ankara.

Dökmen, Z. Y. (2004). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*. Sistem Yayıncılık.

Dunsmore, J. C., ve Halberstadt, A. G. (1997). How does family emotional expressiveness affect children's schemas? In K. C. Barrett (Ed.), *The communication of emotion: Current research from diverse perspectives* (pp. 45–68). Jossey-Bass.

Elfenbein, H. A. ve Ambady, N. (2002). On the universality and cultural specificity of emotion recognition: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 128(2), 203-235.

Engin, N., ve Ayıldız, T. (2021). Anne-bebek bağlanmasının annelik algısı ve bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(3), 583-596.

Epstein, M., ve Ward, L. (2011). Exploring parent-adolescent communication about gender: Results from adolescent and emerging adult samples. *Sex Roles*, 65, 108-118.

Eren, A. (2005). Korku kültürü, değerler kültürü ve şiddet. *Eğitim-Kültür Ve Araştırma Dergisi*, 2 (8), 23-37.

- Ersay, E. (2014). Parental socialization of emotion: How mothers respond to their children's emotions in Turkey. *The International Journal Of Emotional Education*, 6(1), 33-46.
- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2), 209-230.
- Ersöz, A. G. (2010). Türk atasözleri ve deyimlerinde kadına yönelik toplumsal cinsiyet rolleri. *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 1(6), 167-182.
- Fabes, R. A., Poulin, R. E., Eisenberg, N., ve Madden-Derdich, D. A. (2002). The Coping with Children's Negative Emotions Scale (CCNES): Psychometric properties and relations with children's emotional competence. *Marriage And Family Review*.
- Fivush, R., Brotman, M. A., Buckner, J. P., ve Goodman, S. H. (2000). Gender differences in parent-child emotion narratives. *Sex Roles*, 42(3), 233-253.
- Fivush, R., ve Wang, Q. (2005). Emotion talk in mother-child conversations of the shared past: The effects of culture, gender, and event valence. *Journal of Cognition and Development*, 6(4), 489-506.
- Garber, J., ve Dodge, K. A. (Eds.). (1991). *The development of emotion regulation and dysregulation*. Cambridge University Press.
- Garner, P. W., Dunsmore, J. C., ve Southam-Gerrow, M. (2008). Mother-child conversations about emotions: Linkages to child aggression and prosocial behavior. *Social development*, 17(2), 259-277.
- Garside, R. B., ve Klimes-Dougan, B. (2002). Socialization of discrete negative emotions: Gender differences and links with psychological distress. *Sex Roles*, 47(3), 115-128.
- Geniş, N. E., ve Kahraman, Ö. G. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarında bağlanma ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2446-2454.
- George, D., ve Mallery, P. (2010). SPSS for Windows step by step. A simple study guide and reference (10. Baskı). *GEN, Boston, MA: Pearson Education, Inc*, 10.
- Glasser, R. (2007). *Method of delivery and maternal infant attachment*. (Yüksek lisans tezi), St. John's University, New York.
- Gottman, J. M., Katz, L. F., ve Hooven, C. (1996). Parental meta-emotion philosophy and the emotional life of families: Theoretical Models and preliminary data. *Journal Of Family Psychology*, 10(3), 243.

Görgü, E. (2018). Okula devam eden 5-6 yaş grubu çocukların annelerinin bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve çocukların bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 186-209.

Gözübüyük, A. (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri ile baba-çocuk ilişkisi ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gözübüyük, A., ve Özbey, S. (2019). Investigation of the relationship between attachment patterns and motivational levels of preschool children. *SDU International Journal of Educational Studies*, 6(2), 101-113.

Grant, V. J. (2006). Sex Predetermination And The Ethics of sex selection. *Human Reproduction*, 21(7), 1659-1661.

Greaves, J. C. (2012). Sex-selective abortion In The Us: Does Roe V. Wade protect arbitrary gender discrimination. *Geo. Mason Uclrlj*, 23, 333-363.

Gültekin, M. N. (2012). Dişi bedenler erkek düşünceler mi? Değişen geleneksel köy toplumsal yapısında kadınlar, erkekler ve ataerkil değerler. *İnsanbilim Dergisi*, 1(1), 35-55.

Güngör, İ., Gökyıldız, Ş., ve Nahçıvan, N. Ö. (2004). Sezeryan doğum yapan bir grup kadının doğuma ilişkin görüşleri ve doğum sonu erken dönemde yaşadıkları sorunlar. *Florence Nightingale Journal Of Nursing*, 13(53), 185-198.

Hacıvelioğlu, D., ve Bolsoy, N. (2020). Üç kuşak kadınların doğum deneyimleri ve doğum algılarının incelenmesi: Batı Anadolu kırsalı örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 67-81.

Hamilton, C.E. (2000). Continuity and discontinuity of attachment from infancy through adolescence. *Child Development*, 71, (No.3), 690-694.

Hasçuhadar, B. (2015). *Okul öncesi dönemdeki çocuklarda ebeveynlik davranışları, duygu sosyalleştirme, hazzı geciktirme, sosyal yeterlilik ve yaratıcılık arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Hill, P. K. (1997). *Maternal and infant factors related to the security of the infant-mother attachment relationship when considering employed and stay-at-home mothers*. University of Southern California.

Hurk, B. P. J. (2015). *The effect of a caesarean section on attachment of child to mother* (Doktora tezi), Tilburg University.

İlaslan, Ö. (2009). *Çocukların bağlanma davranışlarının özlük niteliklerine ve anne bağlanma stillerine göre incelenmesi* (Doktora tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.

İmamoğlu, E. O. (1991). Aile içinde kadın-erkek rolleri. *Türk Aile Ansiklopedisi*, 3, 832-835.

İşçi, D. (2018). *Kadınların farklı dönemlerdeki kadınlık algıları ve etkileyen faktörler* (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Jirka, J., Schuett, S., ve Foxall, M. J. (1996). Loneliness and social support in infertile couples. *Journal Of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 25(1), 55-60.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *yeni insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self, and human development across cultures: theory and applications*. L. Erlbaum Associates.

Kandiyoti, D., ve Cariyeler, B. (1997). *Yurttaşlar: Kimlikler ve toplumsal dönüşümler*. Metis Yayınları, İstanbul.

Karabulutlu, Ö. (2012). Kadınların doğum şekli tercihlerini etkileyen faktörler. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 20(3), 210-218.

Karasar, N., (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (17. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kassamali, N., & Rattani, S. A. (2014). Factors that affect attachment between the employed mother and the child, infancy to two years. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 159, 6-15.

Kaylı, D. Ş. (2011). Kadın bedeni ve özgürleşme. *İzmir, İlya Yayınevi*.

Kaymak, P. (2016). *Okul öncesi dönem bağlanma stillerinin sosyal davranışlara etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kazan, H., Sarısoy, S. (2021). Anne-çocuk ilişkisi bağlamında okul öncesi dönemde iletişim becerileri üzerine bir araştırma. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 441-472.

Keskin, F. (2018). *Doğum şekli ve maternal bağlanmaya etki eden faktörlerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Keskin, G., Çam, M.O. (2009). Ergenlik ve bağlanma süreci: Ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Yeni Symposium Dergisi*, İstanbul, 2, 52-59.

Keskin, İ. (2015). Kürtaj tartışmaları ve feminizm. *Fe Dergi*, 7(1), 85-95.

Kılıç, Ş. (2012). 48-72 aylık çocukların duyguları anlama becerisi ve annelerin duyguları sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.

- Kırca, A. Ş., Savaşer, S. (2017). Doğum sayısının anne bebek bağlanmasına etkisi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 4(3), 236-43.
- Klimes-Dougan, B., Brand, A. E., Zahn-Waxler, C., Usher, B., Hastings, P. D., Kendziora, K., ve Garside, R. B. (2007). Parental emotion socialization in adolescence: Differences in sex, age and problem status. *Social Development*, 16(2), 326-342.
- Kochanska, G., Woodard, J., Kim, S., Koenig, J. L., Yoon, J. E., ve Barry, R. A. (2010). Positive socialization mechanisms in secure and insecure parent-child dyads: Two longitudinal studies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51(9), 998-1009.
- Koç, E. ve Akduman Gültekin, G. (2017). Okul öncesi eğitime devam eden 60 ay ve üzeri çocukların anne bağlanma stillerinin; duygusal beceri düzeylerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(51), 676-682.
- Koç, Ö., Özkan, H., ve Bekmezci, H. (2016). Annelik rolü ve ebeveynlik davranışı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 6(2), 143-150.
- Kopp, C. B. (1989). Regulation of distress and negative emotions: A developmental view. *Developmental Psychology*, 25(3), 343-354.
- Koyun, A., ve Büken, N. Ö. (2013). A violation of equality and the right to life: Sex selection. *Journal Of Human Sciences*, 10(1), 34-46.
- Köse, D., Çınar, N., ve Altınkaynak, S. (2013). Yenidoğanın anne ve baba ile bağlanma süreci. *Merhaba*, 22(6), 239-245.
- Kuş, C. (2008). *İnfertilite durumunda kadınların yaşam kalitesi ve algıladıkları sosyal desteğin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, Marmara Üniversitesi.
- Laible, D. J. ve Thompson, R. A. (1998). Attachment and emotional understanding in preschool children. *Developmental Psychology*, 34(5), 1038-1045.
- Larkin P, Begley C. M, Devane D. (2017). Women's preferences for child birth experiences in the republic of Ireland; A mixed methods study. *Bmc Pregnancy And Childbirth*, 17 (1), 1-10
- Li, N., Feldman, M. W., ve Li, S. (2000). Cultural transmission in a demographic study of sex ratio at birth in China's future. *Theoretical Population Biology*, 58(2), 161-172.
- Liu, J., Chen, X., ve Lewis, G. (2011). Childhood internalizing behaviour: Analysis and implications. *Journal of psychiatric and mental health nursing*, 18(10), 884-894.
- Lunkenheimer, E.S., Shields, A.M., ve Cortina, K.S. (2007). Parental emotion coaching and dismissing in family interaction. *Social Development*, 16(2), 232-248. doi:10.1111/j.14679507.2007.00382.x

- Ma, Y. (2005). *Aladağ halk kültürü araştırması*. Çukurova Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Adana.
- Main, M., Kaplan, N. ve Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs Of The Society For Research In Child Development*, 50, 66-104.
- Manav, G., ve Yıldırım, F. (2010). Term ve preterm bebek annelerinin bebeklerini algılama durumları. *Cumhuriyet Medical Journal*, 32(2), 149-157.
- Martin, C. L., Ruble, D. N. ve Szkrybalo, J. (2002). Cognitive theories of early gender development. *Psychological Bulletin*, 128(6), 903-933. Doi:10.1037/0033-2909.128.6.903
- Mcdougall, J., Dewit, D. J., ve Ebanks, G. E. (1999). Parental preferences for sex of children in Canada. *Sex Roles*, 41(7), 615-626.
- Meighan, M. (2017). Maternal role attainment—Becoming a mother. *Nursing Theorists and Their Work-E-Book*, 432-445.
- Metin, A. (2011). Kimliğin toplumsal inşası ve geleneksel kadın kimliğinin aktarımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 74-92.
- Mutlu, C., Yorbik, Ö., Tanju, I. A., Çelikel, F., ve Sezer, R. G. (2015). Doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası etkenlerin annenin bağlanması ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(6), 442-450.
- Newman, L. K. (2002). Sex, gender and culture: issues in the definition, assessment and treatment of gender identity disorder. *Clinical child psychology and psychiatry*, 7(3), 352-359.
- O'neal, C. R., ve Magai, C. (2005). Do parents respond in different ways when children feel different emotions? The emotional context of parenting. *Development and Psychopathology*, 17(2), 467-487.
- Ozana, Ural., Güven, G., Sezer, T., Azkeskin, Kadriye., ve Yılmaz, E. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 589-598.
- Ökten, S. (2009). Toplumsal cinsiyet ve iktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin toplumsal cinsiyet düzeni. *Journal Of International Social Research*, 2(8).
- Özçatal, E. Ö. (2011). Ataerkillik, toplumsal cinsiyet ve kadının çalışma yaşamına katılımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 21-39.

Özkan, H. K. (2015). *Annelerin duygu sosyalleştirme davranışları ile çocukların benlik algısı ve sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özkan, K., ve Bartan, M. (2019). Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 101-118.

Öztelli, C. (1951). Zile’de doğum ve âdetleri. *Türk Folklor Araştırmaları*, 28, 436-438.

Öztürk, E. (2018). *Okul öncesi dönem çocuklarının aile işlevleri ile duygu düzenleme becerileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Öztürk, F. D. (2019). Okul öncesi 4-6 yaş grubu çocukların bağlanma stilleri ile sosyal beceri düzeyi ve oyun davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 6(2), 75-85.

Öztürk, R., Kavlak, O., ve Sevil, Ü. (2012). Postpartum depresyonda kültürel faktörlerin önemi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 28(3), 107-116.

Öztürk, R., Saruhan, A. (2015). Prematüre bebeği olan annelerin depresyon ve maternal bağlanma ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16, 442-50.

Paçacıoğlu, B. (2018). *Üç farklı kuşaktaki evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile aile işlevleri arasındaki ilişki*. (Doktora tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Peppers, L. G., ve Knapp, R. J. (1980). Maternal reactions to involuntary fetal/infant death. *Psychiatry*, 43(2), 155-159.

Premo, J. E. ve Kiel, E.L. (2014). The effect of toddler emotion regulation on maternal emotion socialization: Moderation by toddler gender. *American Psychological Association*, 14(4), 782-793.

Saarni, C. Campos, J. J., Camras, L. A. and Witherington, D. (2006). Emotional development: Action, communication and social understanding. In: Damon W, Eisenberg N, Editors. *Handbook Of Child Psychology: Vol 3. Social, Emotional, And Personality Development*. 6th Ed. Wiley; New York, Pp. 226– 299.

Sabuncuoğlu, O. ve Berkem, M. (2006). Bağlanma biçimi ve doğum sonrası depresyon belirtileri arasındaki ilişki: Türkiye’den bulgular. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 252-258.

Sahinoglu, S., ve Buken, N. (2010). Gender, infertility, motherhood, and assisted reproductive technology (art) in Turkey. *Human Reproduction & Genetic Ethics*, 16(2), 218-232.

Saim, H. (2004). *Kadının gizli dünyası* (3. Basım), Arıon Yayınevi, İstanbul.

Schore, A. N. (2001). Effects of a secure attachment relationship on right brain development, affect regulation and infant mental health. *Infant Mental Health Journal*, 22(1-2), 7-66.

Seçer, Z., Sarı H. ve Olcay, O. (2006). Anne tutumlarına göre okul öncesindeki çocukların ahlaki ve sosyal kural bilgilerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 1-19.

Selçuk, N. (2009). *Eğitim psikolojisi* (17. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Selçuk, S. (2021). *Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Açısından Bağlanma Stili, Kadına Yönelik Şiddet Tutumu ve Benlik Saygısının İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.

Seven, S. (2006). *6 yaş çocukların sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Shafiq, M. (2010). *Anne çocuk bağlaması ve aile durumu*. (Uzmanlık tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Shewark, E. A., Blandon, A. Y. (2014). Mothers and fathers' emotion socialization and children's emotion regulation: A within- family model. *Social Development*, 24(2), 266-284.

Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E., ve Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8(2), 88-99.

Soysal, A. Ş., Ergenekon, E., Aksoy, E., ve Erdoğan, E. (2000). Doğum türü değişkeninin bağlanma örüntüsü üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 3(2), 75-85.

Sönmez, C. I., ve Sivaslıoğlu, A. A. (2019). Gebe kadınların doğum şekli tercihi ve bunları etkileyen faktörler. *Konuralp Medical Journal*, 11(3), 369-376.

Stewart, D. E., ve Robinson, G. E. (1989). Infertility by choice or by nature. *The Canadian Journal Of Psychiatry*, 34(9), 866-871.

Sumbas, E., & Sezer, Ö. (2017). Ortaokul öğrencilerinin anne babaya bağlılıklarının incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 288-310.

Sümer, N. (2012). Ana babalık ve bağlanma. M. Sayıl Ve B. Yağmurlu (Ed.), *Ana babalık: Kuram ve araştırma* (1. Baskı) İçinde (S. 169-190). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Sümer, N., Sayıl, M., Kazak Berument, S., Doğruyol, B., Günaydın, G., Harma, M., ... ve Selçuk, E. (2009). *Çocuğun gelişiminde bağlanma, ilgi-bakım ve aile dinamiklerinin etkisi* (Proje araştırması), Ankara.

Sümer, N., ve Şendağ, M. A. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63).

Şafak, Ş., Çopur, Z. ve Özkan, M. A. (2006). Çocukların evle ilgili faaliyetlere harcadıkları zamanın incelenmesi. Hacettepe üniversitesi sosyolojik araştırmalar e-dergisi, 18 Şubat 2018, <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/sszcmao.pdf>

Şahin, H. G. (2019). *60-72 aylık çocukların bağlanma durumları ile yalnızlık ve memnuniyetsizlik duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Şirin, A., (Ed.) (2008). *Kadın sağlığı. Vural G. Kadın sağlığı alanında etik konular*. Bedray Yayıncılık, 46-49.

Tao, A., Zhou, Q., ve Wang, Y. (2010). Parental reactions to children's negative emotions. *Journal Of Family Psychology*, 24(2), 135–144.

Taşkın, L. (2019). *Doğum ve kadın sağlığı hemşireliği*. Akademisyen Kitabevi.

Tathioğlu, S. S. (2021). Öğrenmeye sosyal bilişsel bir bakış-Albert Bandura. *Sosyoloji Notları*, 15-30.

Teke, Y. T. (2021). *Anne-çocuk iletişimi ile 4-6 yaş çocuklarının problem davranışlarına yönelik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Doktora tezi), Karabük Üniversitesi, Karabük.

Terzioğlu, F. VE Taşkın, L. (2008). Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları, C.Ü. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2008, 12(2).

Tezel Şahin, F. Ve Cevher, F. (2007). Türk toplumunda aile çocuk ilişkilerine genel bir bakış. *Gelişim Ve Hareketlilik Dergisi*, 2(1), 775-790.

Tuğrul, Y. G. (2019). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadınların annelik deneyimleri üzerine bir saha çalışması. *Toplum Ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, (3), 71-90.

Tulpar, L. B., Aktan, Z. D., ve Yardımcı, E. (2019). 4–6 yaş aralığındaki çocukların bağlanma stillerinin ve duygu düzenleme becerilerinin incelenmesi. *Gelişim Ve Psikoloji Dergisi*, 1(2), 57-73.

Türk Tabipler Birliği. (2010). Nüfus planlaması hakkındaki kanun. Http://Www.Ttb.Org.Tr/Mevzuat/Index.Php?Option=Com_Content&Task=View&Id=30&Itemid=28. Erişim: 07.11.2010.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2021). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2021>

Usta, S. Y. (2014). *Okul öncesi dönem çocuklarda davranış problemlerinin anne-çocuk ve öğretmen-çocuk ilişkileri açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Uysal, B. (2017). *Kadınların doğum deneyimi ve doğum sonrası memnuniyetlerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Uysal, G., ve Durmaz Aslan, M. (2018). Türkiye’de kadınların iş gücü piyasasına katılma kararını belirleyen etmenler. *Türkiye Aile Yapısı İleri İstatistik Analizi İçinde*, 179-203.

Ünal A. (2015). Geleneksel Türk ailesinde çocuk ve çocukla ilgili inanç felsefesi: Kırgızistan örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (35).

Ünüvar, P. ve Tagay, Ö. (2015). Çalışan evli kadınların toplumsal cinsiyet rolleri, yaşam, iş doyumu ve evlilik uyumlarının incelenmesi. *Kadın / Woman*, 2000, 16(1): 21-44.

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Istanbul Journal Of Sociological Studies*, (35), 29-56.

Vatansever, Z., ve Okumuş, H. (2013). Gebelerin doğum şekline karar verme durumlarının incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 81-87.

Walker, M. K., ve Conner, G. K. (1993). Fetal sex preference of second-trimester gravidas. *Journal Of Nurse-Midwifery*, 38(2), 110-113.

Williams, B. K., Sawyer, S. ve Wahlstrom, C. M. (2009). *Marriages families and intimate relationships: A practical introduction* (2. Bs.). Usa: Pearson Education.

Yağmurlu, B., ve Altan, Ö. (2010). Maternal socialization and child temperament as predictors of emotion regulation in Turkish preschoolers. *Infant And Child Development*, 19, 275-296.

Yahşi, G., Bayraktar, S. (2016). Bağlanma kuramı çerçevesinde doğum sırasının bağlanma stilleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *International Journal Of Social Sciences And Education Research*, 2(1), 209-218.

Yaşar, Ö. (2006). *Primipar kadınların doğum tercihleri ve bunu etkileyen faktörler* (Yüksek lisans tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Yıldırım, H. (2015). *Gebe kadınların ebeveynlik öz-yeterliliklerinin prenatal uyumlarına etkisi* (Yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Yüceol, G. P. (2016). *Ebeveynliğin belirleyicileri modeli temelinde evlilik uyumu, algılanan sosyal destek, çalışma durumu, değerler ve anne çocuk ilişkisi* (Yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yüksel, M. Ve Kurtuluş, H. (2016). Okulöncesi dönemdeki 4-5 yaş grubu öğrencilerin benlik kavramı ve bağlanma stillerinin anne davranışları açısından incelenmesi. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 182- 195.

Ziegenhain, U. Ve Jacobsen, T. (1999). Assessing children's representational attachment models: links to mother-child attachment quality in infancy and childhood. *The Journal Of Genetic Psychology*, 160, 22.

7. EKLER

EK 1. M.E.B. İzin Yazısı

EK 2. Veli Onam Formu

Sayın Veli;

Çocuğunuzun ve sizin birlikte katılacağınız bu çalışma, “Annelerin Toplumsal Cinsiyet Rol Algısı ve Duygu Sosyalleştirme Davranışı ile Çocuğun Anneye Bağlanma Türünün Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adıyla, 07.02.2022-27.05.2022 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Araştırmanın birinci hedefi, oyuncaklar aracılığıyla çocuklara hikaye tamamlama çalışması yaptırmaktır. İkinci hedef, katılımcı olmak isteyen annelerin, gönderilen ölçekleri doldurmasıdır.

Araştırma Uygulaması: Hikaye tamamlama çalışması ve görüşme şeklindedir. Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmaya katılıp katılmamakta çocuğunuzun ve sizin kararınız önemlidir. Araştırma, sizin ve çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik bilgilerine dair hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden dolayı çocuğunuzun ve sizin için rahatsızlık veren bir durum ortaya çıkarsa cevaplama işini yarıda bırakma hakkına sahipsiniz. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz ve siz çalışmaya katıldıktan sonra istediğiniz an vazgeçebilirsiniz. Çocuğunuzun rahatsızlığı durumunda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımla,

Araştırmacı : Kübra Kaya Şengül

İletişim bilgileri :

***Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi
.....’in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin
veriyorum. (Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).***

Veli Adı-Soyadı :

İmza:

Telefon Numarası :

EK 3. Katılımcı Onam Formu

Sayın Katılımcı;

Çocuğunuzun ve sizin birlikte katılacağınız bu çalışma, “Annelerin Toplumsal Cinsiyet Rol Algısı ve Duygu Sosyalleştirme Davranışı ile Çocuğun Anneye Bağlanma Türünün Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adıyla, 07.02.2022-27.05.2022 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Araştırmanın birinci hedefi, oyuncaklar aracılığıyla çocuklara hikaye tamamlama çalışması yaptırmaktır. İkinci hedef, katılımcı olmak isteyen annelerin, gönderilen ölçekleri doldurmasıdır. Araştırma Uygulaması: Ölçek doldurma şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmaya katılıp katılmamakta çocuğunuzun ve sizin kararınız önemlidir. Araştırma, sizin ve çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik bilgilerine dair hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden dolayı çocuğunuzun ve sizin için rahatsızlık veren bir durum ortaya çıkarsa cevaplama işini yarıda bırakma hakkına sahipsiniz. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz ve siz çalışmaya katıldıktan sonra istediğiniz an vazgeçebilirsiniz. Çocuğunuzun rahatsızlığı durumunda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımla,

Araştırmacı : Kübra Kaya Şengül

İletişim bilgileri :

Katılmam beklenen çalışmanın amacını, nedenini, katılmam gereken süreyi ve yeri ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar sözlü olarak araştırmacı tarafından yapıldı. Bu çalışma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim. Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının Adı-Soyadı :

İmza:

EK 4. Kişisel Bilgi Alma Formu

1) Kaç yaşındasınız? (Doğum tarihi)
2) Eğitim durumunuz nedir?
a)Okur-yazar değil b) İlköğretim c) Ortaokul d) Lise e) Lisans f)Lisan üstü
3) Mesleğiniz nedir?
4) Çalışıyor usunuz?
a)Evet b) Hayır
5) Eğer çalışıyorsanız kaç senedir çalışma hayatındasınız?
a) 1-5 sene b) 5-10 sene c)10-15 sene d) 15-20 sene e)20 sene üstü
6) Gelir durumunuz nedir?
a)1000-3000 b) 3000-5000 c)5000-7000 d) 7000-üstü
7) Kaç yaşında anne oldunuz?
a) 18 yaş altı b) 18-25 yaş c) 25 yaş üstü
8) Kaç tane çocuğunuz var?
a)1 b) 2 c) 3 d)4 e) 5 ve üstü
9) Çocuğunuz, doğum sırasına göre kaçınıcı çocuk?
a)1. b) 2. c) 3. d)4. e) 5. Ve üstü
10) Çocuğunuzu hangi tür doğum ile dünyaya getirdiniz?
a)Normal doğum b) Sezaryan doğum
11) Bu doğum türünü kim seçti?
a)Kendim b) Doktorum c) Eşim d) Eşim ve kendim e) Diğer(zorunlu)
12) Çocuğunuz doğmadan önce cinsiyetini biliyor muydunuz?
a) Evet b) Hayır
13) Çocuğunuzun cinsiyetini öğrenmeden önce cinsiyet beklentiniz var mıydı?
a)Evet b) Hayır
14) Hangi cinsiyette çocuk sahibi olmayı isterdiniz?
a) Erkek b) Kız
15) Nasıl bir ailede büyüdünüz ?
a) Çekirdek aile (anne-baba-kardeş)
b) Geniş aile (kayınvalide-kayınpeder ile birlikte)
16) 0-6 yaşınızı nerede geçirdiniz?
a) Köy b) Şehir
17) Çocuğunuzun babasıyla birlikte misiniz?
a) Evet b) Hayır
18) Kaç yaşında evlendiniz?
a)18 yaş altı b) 18-25 yaş c) 25 yaş üstü
19) Kaç senedir evlisiniz?
a)1-5 sene b) 5-10 sene c) 10-15 sene d) 15-20 sene e) 20 sene üstü
20) Ailenizi nasıl tanımlarsınız
a)Demokratik b) Otoriter/Kuralcı c) Aşırı Korumacı d) İlgisiz
21) Şuan yaşadığınız aile yapısı nedir?
a) Çekirdek aile (anne-baba-çocuklar)
b) Geniş aile (kayınvalide-kayınpeder ve diğer)

EK 8: Etik Kurulu İzin Yazısı

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI KARARI

OTURUM TARİHİ
26 Kasım 2021

OTURUM SAYISI
2021/10

KARAR NO 4: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Kübra KAYA ŞENGÜL'ün "Annelerin Toplumsal Cinsiyet Rol Algısı ve Duygu Sosyalleştirme Davranışı İle Çocuğun Anneye Bağlanma Türünün Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi " adlı tez çalışması kapsamında uygulanacak ölçek sorularının değerlendirilmesine geçildi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Kübra KAYA ŞENGÜL'ün "Annelerin Toplumsal Cinsiyet Rol Algısı ve Duygu Sosyalleştirme Davranışı İle Çocuğun Anneye Bağlanma Türünün Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi " adlı tez çalışması kapsamında uygulanacak ölçek sorularının fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Feriðan YILMAZ
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Abamüslim AKDEMİR
Üye

Prof. Dr. Doğan ŞENYÖZ
Üye

Prof. Dr. Ayşe OĞUZLAR
Üye

Prof. Dr. Vejdi BİLGİN
Üye

Prof. Dr. Gülşay GÖĞÜŞ
Üye

Prof. Dr. Alev SİNAR UĞURLU
Üye